

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANSKE BYER
OG DERES MÆND

ODENSE BY

SCT. NICOLAUS KILDE' APOLLINARIS
DANMARKS FINESTE DRINK

DANSKE BYER OG DERES MÆND

II.

ODENSE BY

DANSKE BYER OG DERES MÆND

REDAKTØR: ANDR. K. JENSEN

II.

ODENSE BY

UNDER MEDVIRKNING AF

J. MOREAU ANDERSEN, ODENSE

1915 - DANSKE BYER OG DERES MÆND - 1915

AARHUS

DE FORENEDE BOGTRYKKERIER

.. AARHUS ..

Fra Odense Aa.

ODENSE er Odins By, det har vi alle lært, og det er som hviler der noget af Ærværdighedens Præg over denne By. Den er ikke som de andre.

Der er Adel over Byen. Den har Traditioner, og den har Slægter.

Den, der har rejst meget i Danmark, ved, at det ofte kniber med at føle sig hjemme i en By; man skal se lidt paa dens Gader og Folk, før man føler sig tilpas; men i Odense er man straks hjemme. Det er en driftig By, som har bevaret den hjemlige Hygge, der har Magt over os alle.

Og i faa danske Byer spiller Hjemmene den Rolle som i Odense. Her leves et rigt Familieliv, som den fremmede sjælden faar Anledning til at kende paa nærmere Hold, men dette Slægtsliv er maaske den dybeste Aarsag til, at der i Odense er opfostret saamange af vort Lands berømteste Sønner.

Odense gav os en Tietgen, men den gav os ogsaa den store Digter, H. C. Andersen. Ved Odense Aa var det han gik og byggede sine Luftslotte; her var det han ubevidst indsugede alt det eventyrligt skønne, der senere formede sig i Ord i hans dejlige, verdensberømte Eventyr og Fortællinger.

Og denne Bys inderste Liv vil de følgende Blade søge at skildre.

H. C. Andersens Hus.

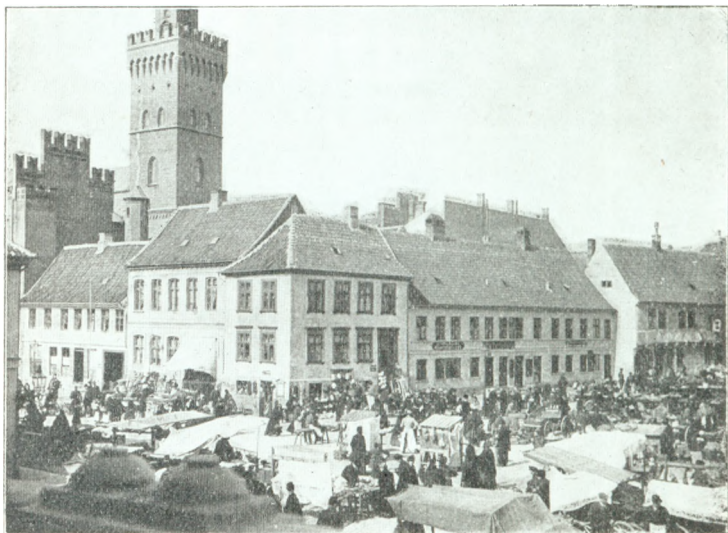

Odense Slot.

DET er snart ligegyldig hvilken dansk Købstads Historie man søger tilbage i, altid er det Kirkerne, der samler Byen om sig. Kirken, der behersker det hele. Dette skyldes vel for en Del, at det var de flittige Munke, der optegnede Begivenheder-nes Gang, og da kirkelige Sager var deres Interesser nærmest, farvedes Stoffet deraf: men selve Regeringens Form, Enevæl- den, der gik ud paa at samle alt af Betydning indenfor Hoved- stadens Mure, skulde nok holde Byerne nede, selv om Borger- skabet gjorde sit bedste.

Odenses tidligste Liv kender vi intet til. Af Navnet mener vi at kunne vide, at Odins Gudehov har staaet her og derved skabt den første Oprindelse til en By. Byens højeste Punkt er Flakhaven, der er anlagt paa en Bakke ved Aaen, og her, hvor nu St. Knuds Kirke knejser over Byen, har antagelig Odins Tempel haft sin Plads, hævet højt til Vejrs, saa det var synlig viden om. Og til dette Tempel har vore Forfædre i en fjern Oldtid søgt til i store Skarer ved de Tider, hvor Blodofret bragtes den store Gud, Odin.

Men det er Gisninger. — Det første historiske Dokument vi kender med Odense Navn, er et Beskærmelsesbrev, som den tyske Kejser Otto III i 988 udstedte for det Bispedømme, han agtede at oprette i Odense, og en Menneskealder senere rejstes i Odins By en kristen Kirke, helliget den engelske Martyr. St. Alban; dermed havde Knud den Hellige besejret de gamle Guder — selv om deres Minde stadig levede i de gamles Hjerter.

Stedet, hvor Odins Helligdom laa. — I Baggrunden Raadhusets Taarn.

Samme Kong Knud fandt sin Død i denne Kirke. Da han havde samlet sin Flaade i Limfjorden til et Englandstogt, gav han sig saa gode Stunder med at komme, at Bønderne blev ked af Ventetiden. Den haarde Bod, der herfor kunde idømmes Bønderne, tilbød Knud at ombytte med Tiende til hans Kirke; men Blodet var nu kommen i Kog, og Bønderne rejste sig mod Kongen, der flygtede til Kongsgaarden ved Albani Kirke, og da Bønderne naaede ham der, gik han til Kirken og knælede ved Altret for at lade sig berette af Munkene, medens

Et af Odense's gamle Stræder.

hans Mænd kæmpede mod Bønderne. Kongen blev alligevel ramt af et Kastespyd, og i vild Jubel over Sejren plyndrede Bønderne baade Kirken og Kongsgaarden; men Folket angrede, og en halv Snes Aar efter blev Kongens Lig gravet op; hans Lig overførtes til den nye Albani Stenkirke, og 1101 blev han kanoniseret som Helgen og Liget anbragt over Kirkens Højalter i et Helgenskrin. Kong Knud blev Danmarks største Helgen: det bragte Penge til Odense, thi fra alle Egne valfartede Folket til den hellige Mands Grav. Under Vendernes Hærgninger blev Kirken afbrændt et halvt Hundrede Aar senere, og den gamle Kvaderstenskirke erstattedes derefter med forskellige Kirkebygninger, der ligeledes afbrændtes, indtil den sidste St. Knuds Kirke opbyggedes i det 13. Aarhundrede af Dominikanermunken Gisico som en Klosterkirke til det store og overordentlig rige St. Knuds Kloster, hvorefter der endnu findes nogle Levninger i de gamle Bygninger paa Klingenberg 16.

Og dette Kloster er vel det berømteste, Danmark har huset. Her lod Kong Erik Lam og senere nogle Prinser sig begrave under Dørtrinet for derved ret at vise deres Ydmyghed overfor de hellige Mænd, der daglig maatte træde paa deres Grave; og her blev den første Bog i Danmark skreven i 1109. Det var Knud den Helliges Historie, skrevet paa Latin af Munken Ælnoth, og i Odense blev den første Bog trykt i Danmark i 1482. Det var en Krønike paa Latin om Krigen paa Rhodos.

Disse Munke, der faktisk repræsenterede Tidens Kultur og levede midt i en Flok af Mennesker, der ved et haardhændet Liv selv var blevne haarde og trodsige, spredte rig Velsignelse omkring sig og har ofte været Anledning til den eneste virkelige Kærlighedsgerning, der vistes Beboerne. De gik i deres stille, fromme Gerning, uddelte Almisser, besøgte de syge, hjalp de døende, ja selv for Tidens ulykkeligste, de Spedalske, var de til Velsignelse, idet de udenfor Byen ved Pjentemølle byggede et Hospital for dem, St. Jørgens Gaard kaldet.

Odense gav Plads til flere Klostre, Nonneklostret syd for Aaen, Sortebrødreklostret, der laa nord for det nuværende Sortebrødretorv, Graabrødreklostret, der opførtes tæt ved den Kongsgaard, Erik Glipping 1285 skænkede Munkene. Af dette Kloster findes endnu i vore Dage betydelige Rester. Johanittermunkene byggede omtrent samtidig deres Kloster i Nærheden af det nuværende Slot, og dette Kloster, hvis Med-

lemmer særlig rekrutteredes fra Adelen, blev hurtigt af saa stor Betydning, at det næst Antvorskov var Landets betydeligste.

Disse flittige Munkes mange Færdigheder kan spores lige ned til vore Dage i et af de moderne Industrifirmaer i Odense. Det er Munke Mølle, hvis Navn stammer fra Munkene, idet disse lærte os Kunsten at bruge rindende Vand som Drivkraft og byggede deres Mølle, Munkens Mølle, ude paa en Holm i Aaløbet, omtrent samme Sted, hvor Møllen endnu ligger. Pjentemølle byggedes senere ved Bækken, og dens mærkelige Navn antoges at have sin Oprindelse fra Folkevittigheden, idet Møllen ofte maatte pine (piente) sit Arbejde igennem paa Grund af Bækkens ringe Vandmængde.

Disse Munkes Liv og Kirkernes Historie er egentlig det eneste, vi kender til det tidligste Odense; selve Byens Skæbne interesserede ikke Datidens Historiekrivere, der levede deres Liv inde bag Klostermuren og sjældent saa noget til det Liv, der levedes udenfor. Klosteret og Kirken var deres Verden. Men lidt efter lidt faar de Mennesker,

der boede omkring Klosteret, Forstaaelsen af, at de ogsaa kan udrette noget, og paa Tinge, der efter ældgammel nordisk Skik holdtes under aaben Himmel lige ned til 16.—17. Aarhundrede, begyndte der at komme Tanker frem, som i Virkeligheden var den første Spire til, at Borgerne selv tog Del i Byens Styre, og i Aarene omkring 1300 træder Borgerskabet mere i Forgrunden med sit eget Raad og sin egen Borgmester. Ca. 1330 fik Odense sine første Privilegier. De bevarede Privilegier er bekræftede af Erik af Pommern 1409. Den samme Konge gav en Del af den pommerske Adel Befaling til at bosætte sig i Byen, og derfra stammer sikkert de mange adelige Familier, man senere træffer i Odenses Historie. De dygtigste

Fra Munkemose.

blandt Borgerskabet begyndte i stedse stigende Grad at gøre sig gældende, og fra Odense drives en saa udstrakt Handel, at den vist paa den Tid var uden Sidestykke i Landet. Et af de Borgernavne, der rager op over alle de andre, er Oluf Bager, der foruden sin øvrige omfattende Virksomhed i udstrakt Grad var Grundejer, den største Odense By nogensinde har rummet indenfor sine Mure, og endnu i vore Dage findes der adskillige Vidnesbyrd om den Rigdom og Pragtlyst, han gav Udtryk i sine Gaarde. I Paaskestræde, Overgade 6 og 8, Nørregade 29, alle har de større eller mindre Dele, der skyldes Oluf Bager: men ogsaa gamle, adelige Bygninger findes i vore Dage i Odense. Der er den dejlige, gamle Gaard paa Nørregade, bygget 1547 af Ejler Rønnow og i vore Dage ført tilbage i sin oprindelige Skikkelse; den giver nu Plads til Folkemusæet. Nørregade var i det hele taget Adelens Gade; her træffes alle de gamle, kendte Navne Hardenberg, Gyldenstjerner, Bille og Skinkel.

— — —
Ildebrande, Plyndringer, Fejder og Krig gik over Byen Gang paa Gang; men den rejste sig altid igen, ofte styrket af Modgangens Dage. Under Grevens Fejde gik det særlig haardt til, og i eet Aar blev Odense plyndret ikke mindre end 3 Gange, først 2 Gange af de kongelige Tropper og en Gang af de grevelige.

Den sorte Død rasede i Byen, og dens Haardhed mod Befolkningen belyses klart, men stærkt, af en Optegnelse i St. Knuds Klosters Annaler, hvorefter Klostret 1355 tilbyder at optage en Mand i Ordenen udenfor de almindelige Regler, »formedelst den Mangel, der er paa Personer efter Pesten«.

Talrige andre Fjender og Ulykker gik hen over Byen, men trods det rejste Odense sig i Tiden omkring Skiftet fra det 16. til 17. Aarhundrede til sin mest glimrende Periode. Slægterne, der er stærkere og ejer mere Samfølelse i Odense end noget andet Sted, gaar berigede ud af Ulykkerne, nye Slægter kommer til, og Adelen, der bliver Ejer af stedse flere Gaarde i Byen, søger ligeledes ind til Odense.

Kronen gør ogsaa sit for at fremme Byen. Den gejstlige Forsamling, der skal udarbejde den nye Kirkelov efter Reformationen, mødes i Odense, og den store Herredag i 1539, hvor Loven endelig vedtages, afholdes ligeledes her. Det bragte fremmede til Byen, og det gjorde Byen kendt: dens Navn

kom udover Landet, og dens Borgere forstod at udnytte alle Chancer.

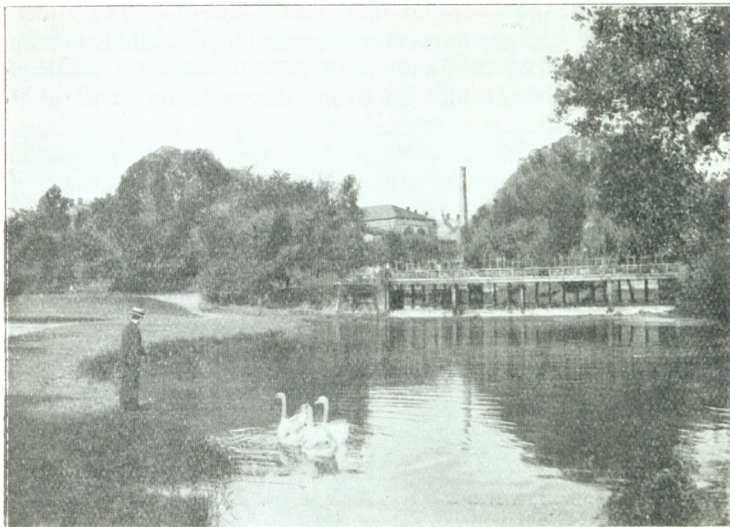
Handelslivet blev det dominerende og bragte megen Rigdom til Byen, skønt Naturen lagde store Hindringer i Vejen. Odense Aa var kun sejlbar for smaa Skuder, der kom med Tømmer, Sild og lignende Varer, og selv denne Sejlads maatte ophøre, da den store Vandflod i 1572 fuldstændig sandede Aaen til. Kerteminde blev da Byens Havneby, og de fleste af

St. Jørgensgade.

denne Bys Sømænd tjente de Odense Købmænd. Munkebo, der laa længere inde i den dybe Kertemindesfjord, benyttedes ogsaa, men ikke nær i samme Grad som den førnævnte By. 1588 havde Kerteminde saaledes fyrretyve Skibe og Skuder i Fart for Odense, og i det 17. Aarhundrede var der ved Kerteminde Havn talrige Kornmagasiner, »Kornspiger«, som tilhørte Købmænd, hvis Forretning iøvrigt laa i Odense. Disse Storkøbmænd dannede deres eget Gilde, det fornemme Helligtrefoldighedsgilde, i hvis Gildeskraa af 1476 det bestemmes, at der kun maa være 30 »Par« Medlemmer, det vil altsaa sige, at kun de 30 største og rigeste Købmænd i Byen kunde blive

Medlem af Gildet, men 20 Aar senere udvides Tallet til 40, og dermed fortælles der os, at Handelen fra Odense er steget i et saadant Omfang, at Byen nu havde faaet Plads til yderligere

Den gamle Sluse.

10 Storkøbmænd; thi en Sænkning af Niveauct kan man være sikker paa, der ikke har været Tale om.

Gennem de mange indvandrede tyske Adelskægter tilfortes der Byen et fremmed Element, og Brydninger mellem de indfødte og de fremmede Købmænd, der kendes fra alle vore Købstæder, blev derfor særlig udpræget og bitter i Odense. Der blev udstedt talrige Privilegier til Beskyttelse af de indfødtes Rettigheder, og den skarpeste af disse var uden Tvivl de Forordninger, hvorefter »ej nogen Købmand skal ligge og købslaa her i Odense længer end et Aar, uden at han gifter sig inden samme Aarsdag eller ogsaa sætter vederhæftig Borgsen, at han vil blive her i Byen til Stede«.

Denne Bestemmelse havde til Følge, at fremmede Købmænd fik Borggerret i Byen og dermed tilførte Handelsstanden nyt Blod og megen Dygtighed.

Foruden sine egne Gaarde i Odense havde den fynske Adel et fælles Forsamlingshus, »Adelens Gaard«, der laa paa den sydlige Halvdel af det nuværende Raadhus' Grund, og her samledes Datidens Stormænd, hvor de »med stor Banket holdt en venlig og glædelig Omgængelse i nogle Dage«, og efter vort Kendskab til Datidens Gilder er det ikke gaaet af uden stor Pragtudfoldelse og megen Svir »til det gemene Folks Morskab«. Og naar Adelen eller Borgerskabets Spidser fejrede Bryllup eller Ja-Ord i St. Knuds Kirke eller paa Raadhuset, hvis Køkken var berømt over det ganske Land, gik det livligt til med .Eden og Drikken, saaledes som en Odenseborger i 1660 skriver: »Førend denne Krig med vore Naboer angik, var det kommen paa det højeste med Folks Overdaadighed, særdeles i Spise og Drikke. I min Fødeby var de til en umaadelig

Fra Odense Aa.

Fraadsen fornemmelig hengivne, men Svensken bragte vor Diæt til en meget skikkelig Reduktion«.

Med Kejserkrigens Aar 1626—29 kom der drøje Tider for Odense som for det øvrige Land, og som strakte sig over

Udsigt over Odense. — I Baggrunden til venstre St. Knuds Kirke og Raadhuset.

mange Aar, og Rigsraadet overvejede netop i 1657 hvorledes man skulde komme Byen til Hjælp, da Herredagen i Odense netop besluttede Krigen med Sverige, og et halvt Aar senere drog Svenskekongen ind i Byen og holdt den besat under hele Krigen. Ligefrem Plyndring blev der ikke Tale om, men gennem Skatter, Indkvarteringer og Beværtning af fjendtlige Tropper svandt den sidste Rest af Byens Velstand.

Det var saaledes Krigene, der knækkede Odense; men Adelens Nederlag ved Regeringsforandringen i 1660 blev Aar-

Udsigt til Odense Banegaard. — Ældre Billede.

sagen til, at Byen først i vor Tid har rejst sig paany. Da Adelens Magt blev brudt, maatte det naturligt ramme Odense, der i første Række var Adelens By. Haandværkerne mistede det gode Arbejde, og Købmændene havde intet at udføre, thi Landet var øde efter de mange Krigs, og først i det 18. Aarhundrede spores de første Tegn paa, at Byen begynder at komme til Kræfter.

I 1682 opdagede man rent tilfældigt, at Odense Aa var sejlbar til Stige Strand, og Tanken om at grave den halve Mil lange Kanal ind til Byen var derfor ret nærliggende, men først 1794 paabegyndtes Arbejdet; 1804 var Kanalen færdig foreløbig

i 8 Fods Dybde, og nu paabegyndes et stort, nyt Afsnit i Odenses Historie. Odense Skippere begyndte atter at sejle paa Norge og Lybæk med Landets Produkter; den i Byen hjemmehørende Handelsflaade voksede, og i Midten af Aarhundredet begyndte der at vokse en Industri frem i Byen. 1751 blev der anlagt et Sukkerraffinaderi, omtrent paa samme Tid paabegyndtes Eilskous Sæbesyderi, flere Klædefabrikker voksede frem, en Limfabrik, Farverier og adskillige Brænderier. M. P. Allerups Jernstøberier anlagdes 1836 og var en af de første Virksomheder i Odense, der anskaffede en Dampmaskine. Og nu gik det rask fremad for Byen, der ret naturligt blev Handelscentret paa Fynboernes frugtbare Ø.

Befolkningen voksede raskt. 1801 var der 5782 Sjæle i Byen, 1850 taltes 11,122, 1880 var Tallet 20,804, 1906 naaedes 40,653 og 1915 tæt ved de 43,000.

Om Byens seneste Udvikling, den nye »Søvej«, Erhvervs­livets Blomstring og om Byens Mænd skal der fortælles paa de efterfølgende Blade.

Odense i vore Dage.

EN GAMMEL By, en af Danmarks ældste, om ikke den ældste, hvad den dog vistnok er, og dog en fuldt moderne By med al en gammel Bys Finhed over sig og tillige med alt det, der kendetegner en moderne By i vore Dage, en By, der har taget alle nyere Midler i sin Tjeneste for at kunne følge med Tiden, har skaffet sig alle nyere Indretninger og udnyttet dem paa bedste Maade, en By, der holder paa det gamle, som er godt, men som heller ikke er bange for det nye, der duer noget.

Saaledes er Odense i vore Dage.

Og saaledes bør navnlig Fremmede se paa den for fuldt ud at kunne forstaa den.

Saa gammel er Odense, at man ikke kender dens Oprindelse, og med en Pietet, som fortjener den største Paaskønnelse, har Borgerne og Byens ledende Mænd gennem Tiderne bevaret saa meget fra dens glørrige Fortid, at det, parret med det nye, som er kommen til, har gjort Byen til en af Danmarks ejendommeligste Købstæder.

Inde midt i det flade Fyen blev Odins gamle Stad lagt, og denne Beliggenhed er kommen Byen tilgode gennem Tiderne, idet den fra første Færd gav den et Opland, som ikke mange danske Byer kan opvise Magen til. — Land, blomstrende Land med fed Jord og dygtige Folk paa denne Jord, ligger paa alle Sider af Byen, og dertil forstod dens vindskibelige Borgere at skaffe den det, der var lige saa vigtigt: Vand, Adgang til Havet. Jernbane er godt nok, og Odense ligger jo paa Danmarks Banehovedrute fra København til det sydlige Udland, ud til den store Verden. Det er godt, men det er ikke nok. En Vandvej maatte Byen have for fuldt ud at kunne udnytte alle

de Chancer, dens Beliggenhed gav og for at holde sine Konkurrenter ved Fyens Søkyster Stangen.

Og Borgerne skabte denne Vandvej, hvortil ikke findes Magen i Danmark, den over en Mil lange Kanal, der fra Ind-

Odense Kanal.

landsbyen gik ud i Odense Fjord og derved aabnede Adgang til Alverdens Have. Smaat og ringe blev der begyndt — det vil sige smaat og ringe efter et Nutidssyn, men stort den Gang, idet Kanaldybden, saa ringe den end var, dog passede til Datidens Skibe. Og som Tiden gik, som Skibene blev større, som Dampskibene tog Luven fra Sejlskibene, blev Kanalen udvidet og uddybet Gang paa Gang. Det Syn, man endnu for 30 Aar siden saa til daglig, et Træskib, der bevægede sig op ad Kanalen fra Fjorden mod Byen, trukket af Folk eller Heste, der gik oppe paa Land, dette Billede, som kendes fra Malerier med hollandsk Natur, dette Billede hører nu Fortiden til. Nu gaar Dampere, som stikker 18–20 Fod, for fuld Damp ind gennem Kanalen til Odense Havn; Nat som Dag kan Beboerne langs Kanalen og Folk længere inde i Landet høre, naar en Damper gaar ind til eller ud fra Odense; de karakteristiske hæse Dampskibsbrøl lyder ud over Landskabet og

melder længe i Forvejen: »Nu kommer Englandsdamperen«, eller »Der kommer en stor Majsdamper fra Amerika« — et underligt Syn at se disse store Dampere sejle langs bølgende Kornmarker, forbi Gaarde og Huse ind til *Havnebyen* Odense, der ligger midt inde i Landet.

Og Sejlskibene! Ja, de skal ikke mere besværligt trækkes ind af Skibets Mandskab, der er sat i Land med en Trosse, eller af et Par Heste fra Fisker-Bondebyen Stige. Kanalens Bugserdamper — der tillige er en saa fortræffelig Isbryder, at naar Søkøbstæder har meldt Pas overfor Frosten, er Sejladsen paa Odense aaben endnu — gaar ud og slæber dem ind 3—4 paa Rad til Bolværket i Odense Havn. Og Motorbaade og Motorskibe tøf-tøffer med hæsbælende Hast frem og tilbage. Der kan om Sommeren, naar desuden Lystdampere og Roklubbaade glider over Vandet, være et Liv paa Odense Bys Vand-

Fra Odense Villakvarter.

vej, som den, der ikke har set det, vil høre om med Vantroens Glimt i Øjet.

Er det da underligt, at en By, der fra Naturens Haand fik en ypperlig Plads at bygge paa, og som forstod selv at hjælpe

til, hvor Naturen havde været karrig, er bleven Danmarks tredie største Købstad?

Nej, det er ligesaa lidt underligt, som det er naturligt, at de andre fyenske Købstæder, der alle ligger ved Vandet, har maattet strenge sig an for ikke at blive sejlet agterud i Konkurrencen.

Og underligt er det heller ikke, at denne gamle By — som er vokset jævnt og stilfærdigt frem, har taget Skridt for Skridt, aldrig har gabet over mere, end den kunde magte — har bevaret saa meget af det gamle, samtidig med at den har fornyet sig, saa at gammelt og nyt i den danner et harmonisk Hele, der giver Byen et ganske karakteristisk Udseende, som den har for sig selv.

Noget fornemt og tilbagetrukket har der fra gammel Tid været over Odense; det viser sig ikke blot i en fin gammel Kultur, som endnu paa mange Maader præger Borgernes Liv, og som strax virker lidt fremmed og koldt paa de nye Mænd, som kommer til ude fra, men som ret hurtigt smitter de fleste af dem; det viser sig ogsaa i de gamle Bygninger i den ældste Bydel, og som det tjener Nutidens Mænd til Ære, at de værner om, saavidt det kan forenes med de Krav til Fremskridt, som Udviklingen stiller. »Etatsraadernes By«, saaledes kaldtes Odense for adskillige Aar siden, og det Navn fik den ikke blot fordi der tilfældigvis paa den Tid var forholdsvis mange Borgere, som havde faaet denne Titel, men ogsaa fordi hele Livet i Byen og Byens Fysiognomi berettigede til denne Betegnelse.

Men den nivellerende Tid har efterhaanden gjort sin Indflydelse gældende ogsaa paa Odense. Livet leves raskere og mere intensivt nu end for blot Aartier tilbage, og Byens Udseende skifter Karakter. Det er ikke ethvert gammelt Hus, der kan blive staaende. Mangen gammel Bygning har maattet give op for Forretningshensyn. Og det er jo kun naturligt. En By i Vækst kan ikke lade ethvert gammelt Bindingsværkshus, hvor karakteristisk det end kan være, blive liggende midt i Forretningskvarteret. Beboelseslejlighederne maa vige for Butiker og Kontorer. Folk maa flytte længere ud i Periferien med deres Boliger og nøjes med at tilbringe deres *Day*, deres Arbejdsdag, paa Strøget. Blyndfattede Smaaruder egner sig ikke for straalende Udstillinger af Købmandens Varer, og et Etages Huse koster for meget at bevare paa de dyre Grunde.

Ejler Rønnows Gaard.

Saa maa de gamle Huse af Træ og soltørrede Sten falde for himmelstræbende Bygninger af Staal og Glas — naa, *de* passer jo ogsaa bedre til elektrisk Lys, Asfalt og Sporvej, til tudende

Automobiler og hastigt kørende Cyklister, for hvem hver den, der kommer udenfor Fortovet, er fredløs.

Og saaledes er Forandringen da foregaaet lidt efter lidt, medens enkelte gamle Huse, der var for karakteristiske til at ødelægges, nu ligger som Oaser; hvor de og deres Lige før var de eneraadende, er Folkene ogsaa fortrængt, vist ud til Udkanterne ud over de Tider, hvor de arbejder. Og Byen, som engang kun indtog en forholdsvis lille Plads, breder sig nu paa et mange Gange større Areal. Lange Gader med kaserneagtige, hinanden lignende Bygninger strækker deres Fangarme helt ud til det aabne Land, medens paa andre Kanter Villakvarterer med Alleer og Veje mellem yppige Haver voxer op og giver disse Kvarterer det landlige Udseende, der staar saa skarpt imod den indre By med dens Asfalt, dens Staal og dens tommetykke Glas, men som tillige sammen med den omskabte gamle By forlener den gamle fornemme Stiftsstad med moderne Storbyers Præg.

Saaledes er Odense i vore Dage, og paa denne Baggrund skal dens Borgere, dens ledende Mænd, dens Institutioner og det Liv, der leves, ses, og ud derfra skal de bedømmes.

Odense Aa og Munke Mose.

Nu til Dags deles Odense af Odense Aa i to Dele, men saaledes har det ikke været altid. Dette ved sit Udløb ret anselige Vandløb — det største paa Fyn — begynder som en lille ubetydelig Bæk nede i det sørige Sydfyn. Den snor sig i Bugter gennem det frugtbare Land, samler Vand op fra mange Sider, og naar den nærmer sig Odense, er den bleven saa stor og saa dyb, at Robaade kan befare den, og efter at den har passeret Byen, er Dybden saadan, at smaa Sejlskibe kan gaa op i Aaens Munding og fortøje der.

I gamle Dage laa Odense paa den nordre Side af Aaen, som dannede Byens naturlige Grænse mod Syd, og man kom fra denne Side ind over Broer til Byens Porte. En af disse hed Holstensporten eller *Holsteinstor*, og derfra har man endnu det gamle morsomme Navn »Holsedore« paa en smal gammel

Gade, der gaar vinkelret paa Aaen. Nu fører 3 anselige Broer, Langebro eller Klaragadebroen, Albanibro og Frederiksbroen over Aaen. Sidstnævnte Bro er den ældste Jernbro i Danmark; den var, da den blev bygget, en anelig Bro efter Dattidens Forhold, men det kan jo ikke nægtes, at den nu trænger til Fornyelse. At den endnu faar Lov at ligge uden Ombygning og Udvidelse skyldes sikkert for en Del, at Trafiken over den — fra Landevejen fra Nyborg — i de senere Aar har brudt sig nye Veje, saaledes at Broen nærmest kun besørger lokal Trafik.

De sidste Aaringers Udvidelse af Byen med den foran omfalte Forskydning fra den indre gamle By ud i Periferien, er for en stor Del sket Syd for Aaen, saaledes at denne nu i Virkeligheden gaar midt gennem Byen. Derved giver den Odense et ganske ejendommeligt Udseende, som ikke findes hos ret mange andre danske Byer, og da den samtidig med, at den snor sig langs gamle Haver inde i Byen og glider forbi nye Villahaver i det opvoxede Kvarter, er saa dyb, at den kan befares af smaa Passagerdampere med Slæbebaade, der paa 20 Minutter bringer Odenseanerne ud til Skoven »Fruens Bøge«, gør den ogsaa Nytte.

Det var Aaen med dens Skræpper, grøntbevoksede Bredder og de flade Mosedrag langs den, som gav den store Eventyrdigter H. C. Andersens Fantasi nok af underligt og mystisk at tumle med, og den, der kender sine H. C. Andersens Eventyr og ser Odense Aa, og navnlig den, som kan *tænke* sig den, som den saa ud i Digterens Barndom, vil finde mangt og meget af Odense Aa paa Eventyrbladene.

Det kan jo imidlertid ikke nægtes, at Aaen nu slemt adskiller sig fra det Vandløb, ved hvilket Digteren drømte som Dreng, medens hans Moder sammen med andre Koner skyllede Vask ved Slæbestedet ved Munke Mølle. Det er ikke mere det klare Vand, man ser; dengang var det saa klart, at man kunde se Bunden og se Fiskene svømme omkring; nu er Odense Aa — desværre — mere lig en aaben Kloak. Storbyen har ogsaa paa dette Omraade taget Aaen i Brug. Saa slemt som det kunde være, er det dog heldigvis ikke. Gennem hele Byen er langs Aaen lagt en stor Kloakledning, som tager Afløbet fra Husene, men udenfor Byen ligger Fabriker, f. Eks. Dalum Papirfabrik, og Garverier, hvis Spildevand løber i Aaen

tilligemed Afløb fra Bydele, der uden Kontrol er voxet op i Nabokommunen, og som mærkeligt nok har faaet Lov til at anlægge W. C., uden at der blev sørget for, at Aaens Vand ikke derved forurenedes. Der arbejdes imidlertid paa at raade Bod herpaa, og engang faar man vel en Ordning, som vil forbedre Forholdene; men saa klart som i gamle Dage bliver Vandet i Odense Aa aldrig, og dens Fisk bliver ikke nogen-sinde mere saa velsmagende som de forhen var, da Aalene, taget mellem Stenene ved den gamle Vandmølle, var en Lækkerbidsken og en Herreret.

Men endnu er Aaen smuk, og Sejladsen med en af de smaa Dampere ud til Skoven saa smuk og ejendommelig, at den henrykker alle Fremmede og er en fast Del i det Program, Odenseanerne lægger for sine Besøgende andet Sted fra. Det Selskab, som har drevet denne Sejlads med en hel lille Dampbaadsflotille og talrige Slæbebaade lige fra 80-erne, har da ogsaa tjent mange Penge, og Aar igennem gav Aktierne 10 % i aarligt Udbytte, men nu har Dampsejladsen faaet en farlig Konkurrent i Sporvejen, der en Tid var lige ved at tage Livet af den; heldigvis lykkedes det dog at bevare den, og forhaabentlig vil Sejladsen paa Aaen vedblive at eksistere. Den er altfor karakteristisk for Byen og for smuk til at bukke under for en susende elektrisk Vogn.

Endnu for faa Aar siden delte Aaen sig inde i Byen i to Arme, som senere forenede sig efterat have dannet en Ø, hvorpaa bl. a. Fyns Stifts Læseforening havde anlagt sin Have, der er kendt udover Landets Grænser. Den ene af Aaens Arme løb forbi Bispegaardens Have, og her havde Biskoppen et henrivende Lysthus, der ikke blot ved sin Beliggenhed, men ogsaa ved sit Udseende passede lige ind i et H. C. Andersens Eventyr. Men denne Arm af Aaen blev opfyldt; der trængtes til bredere Gader, og der skulde være Plads til Byens nye store Elektricitetsværk. Saa ofredes det smukke paa det hensigtsmæssiges Alter, og da Bispegaarden og den gamle Have senere blev solgt for at udnyttes af Spekulationen i store nye Forretningsbygninger, slog ogsaa Timen for Bispens Lysthus. Heldigvis lykkedes det dog at skaffe Udvej for at bevare det. Men Idyllen er borte fra dette Sted i Byen, borte for bestandig.

Som omtalt ovenfor laa der i tidligere Tid flade Mosedrag

langs Aen lige inde ved Byen, og det er saamænd ikke mere end 30—40 Aar siden, at den store Munke Mose laa hen med sin bløde Bund, hvorpaa man ikke kunde færdes uden stor Forsigtighed. Saa begyndte man at plante i Mosen, og efterhaanden som Træerne voksede til og Aar efter Aar foldede deres Løv ned over Mosebunden, blev denne mere og mere fast, saa at Veje kunde udstikkes og Folk begynde at færdes der. Men endnu for faa Aar siden var Bunden saa løs, at det

Bispens Lysthus.

gyngede, naar man gik ad de smalle Stier mellem Mosens Vegetation af Træer og Buske.

Men der kom System i det — der voksede et »Anlæg« op, et Sted, hvor Folk spadserede Formiddagstur og glædede sig over Fuglelivet i en lille Dam, hvori Vildænder og lignende Svømmefugle var sat ud, og hvorfra deres Snadren kunde lyde ud til de majestætiske hvide Svaner, som sejlede frem paa den nære Aas Vande. — Og om Aftenen blev det et yndet Sted for unge Folk, der vilde sværme i Maaneskin og lytte til Nattergalens jublende Toner. Og Boldplads og Skøjteløberbane

sluttede sig tæt til Anlægget, saaledes at der altid, baade Sommer og Vinter, var Liv af Ungdom at glæde sig over i Munke Mose Anlægget.

Og Odenseanerne syntes, at nu var det rigtig smukt, og »kønnere kunde det da ikke blive«, for at tale med H. C. Andersen.

Paa een Mand nær!

Een Mand var der, som saa, at der her var Muligheder for noget *virkelig* smukt. Det var Chefen for det store Frøfirma, Grosserer Chr. Dæhnfeldt. Han saa paa, hvad der allerede var, og saa i Tankerne, hvad der kunde blive, og saa tilbød han med rund Haand Byraadet, at naar det vilde give en forholdsvis beskeden Sum, vilde han give Resten til en fuldstændig Omlægning efter en Plan, der var udarbejdet af den nylig afdøde Landskabsgartner Glæsel.

Chr. Dæhnfeldt.

Byraadet slog selvfølgelig til, og i Løbet af 3 Aar forvandlede Munke Mose Anlægget, saa at det, da det blev færdigt i Sommeren 1915, ikke er til at kende igen. Fra at være et pænt lille Anlæg er det nu en Seværdighed. Der er nu ikke en, men flere Damme, smaa og store, kastet ind mellem Træerne og forbundne ved Kanaler, over hvilke smaa Broer fører. Store

Plæner med enkelt fritstaaende Træer eller skønne Buskadsler, yppige Blomsterbede med rislende Bække og en yppig Skovvegetation under Træerne i de store Grupper.

Odense By og dens Borgere skylder Grosserer Dæhnfeldt stor Tak for den Gavmildhed, hvormed han skabte denne skønne Plet ved Odense Aa, midt i Odins gamle By.

Byens andre Anlæg og Skove.

Man har før hørt Odense benævne »den grønne By«, og noget er der om det. Vi havde i sin Tid en Borgmester Koch, for hvem det var en Opgave at plante i Byens Gader, det vil sige ikke i Hovedgaderne, men i de Gader, der ude i Periferien

ved deres Bebyggelse havde et lidt landligt Præg. Der plantede han Allétræer; de voksede og gav disse Gader et pynteligt og venligt Udseende.

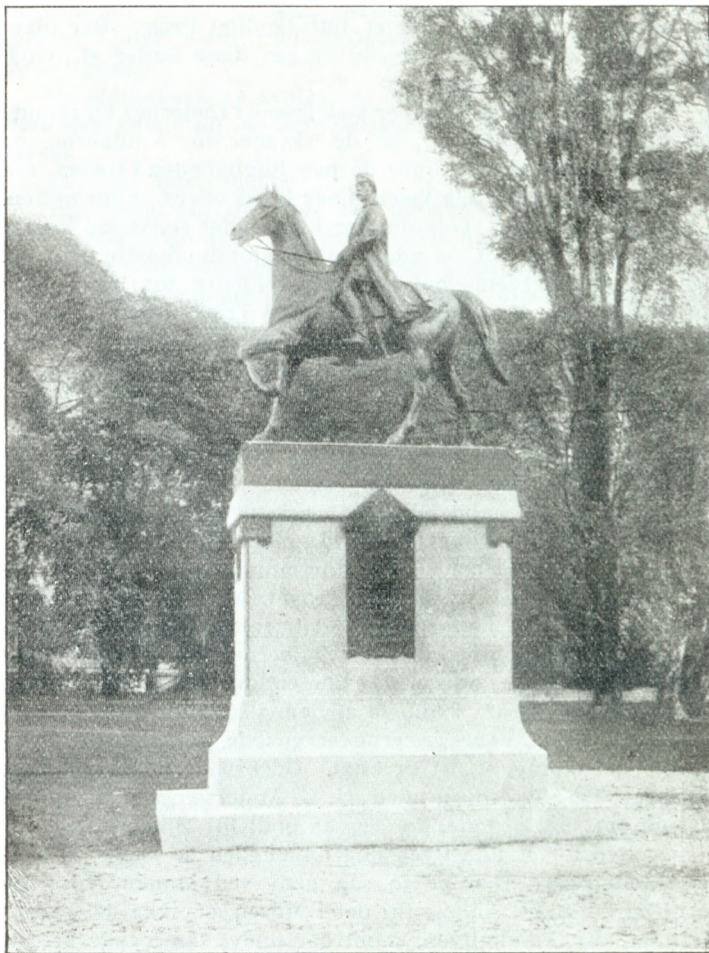
Men der er ogsaa Ulemper ved Træer i Gaderne; en skønne Dag klager Beboerne over, at de skygger for Vinduerne, og naar de bliver større, holder de paa Fugtigheden i Gaden, saa at der ofte er vaadt paa Vejen, naar Byen ellers er tør og ren.

Og saa kom den Tid, da der i Byraadet rejste sig Røster for at fælde Træerne, og nogle af de største maatte give sig, men saa megen Pietet havde de vise Fædre for den gamle Borgmester, at der blev plantet unge Træer istedet for de gamle, thi han bad saa kønt om, at man vilde beholde og bevare Træerne *hans* Tid ud. Naar han var borte, kunde de gøre, som de vilde.

Nu ligger den gamle Borgmester ude paa Byens Kirkegaard, og der var altsaa frit Slag paa hans Træer. Men hvad sker? En skønne Dag vedtog Byraadet — at plante mere, at plante paa Byens aabne Pladser. En tiltalende Plan for Beplantning med Lind vandt Bifald, men *vox populi* lod sig strax høre i Byens Raad. *Den* Forretningsmand bad sig fritaget for at faa Udsigten til sin pæne Butik ødelagt, og *den* Borger, der havde Skønhedssans, kritiserede Stedet for et andet Træ, og Resultatet blev, at kun Træerne paa Byens største Torv blev plantede, og saa var der endda Folk, som glædede sig, da det saa ud til, at nogle af dem ikke vilde gro. Men en Gang med Tiden, naar Træerne er voxede til, vil forhaabentlig alle indrømme, at det er kønt. Odenseanerne er da ikke for ingen Ting Byesbørn med H. C. Andersen, der i sin Tid digtede om »det grønne, der er saa godt for Øjnene«.

Og hvorfor skulde Byen dog i Længden se skævt til Torvets Lindetræer. Den er jo saa glad ved Munke Mose Anlægget og de andre Anlæg, thi det i Mosen er ikke det eneste. Hvis saa vær, kunde Byen, skønt der findes saa mange private Haver spredt rundt om i den, nemlig ikke gøre Fordring paa Betegnelsen »den grønne By«.

Der er nu først Kongens Have. Omkring det gamle Odense Slot med dets udstrakte Bygningskompleks, hvor i gamle Dage danske Konger boede, og hvor endnu Landets Konge »tager ind« hos Fyns øverste Embedsmand, Stiftamtmanden, naar Majestæten aflægger Byen et Besøg, omkring dette gamle ær-

Christian IX.s Rytterstatue i Kongens Have.

værdige Slot ligger en smuk Park med gamle Træer, knudede og furede af Tidens Tand, nogle saa gamle og medtagne, at man har maattet »plombere« dem med Cement og dækket over udvendige Skrøbeligheder med Zinkplader. Slottet og Haven

tilhørte indtil 1907 Staten, og vel havde Byens Borgere ogsaa da Lov til at færdes i Haven, men kun som Gæster. Et højt Stakit værnede om den, saa at man skulde søge til de faa Laager for at komme ind, og en af Staten ansat Slotsgartner passede den og værnede den mod altfor intime Tilmærmelser fra den profane Hob.

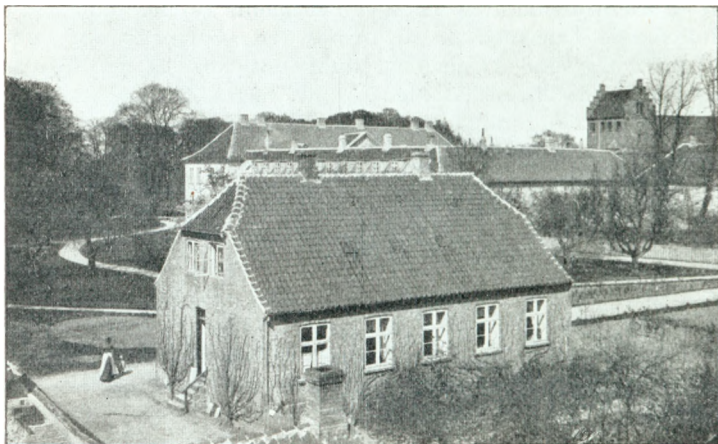
Saa købte Odense By i 1907 Slot og Have, og der kom snart en anden Facon paa denne sidste; i Byraadet blev det Skik ved Budgetbehandlingen at høre Kravet om Stakittets Fjernelse. Det var Socialdemokraten Marott, der udslyngede sit »Bort med Stakittet« ligesom den gamle Romer Cato altid sluttede sin Tale med de historiske Ord »Carthago bør ødelægges«. Og som det gik den stolte Oldtidsby, at den tilsidst jævnedes med Jorden, saaledes faldt ogsaa en Dag Stakittet, og en ny Tid oprandt for Haven. Nye Veje blev skaaret gennem den, den kommunale Gartner, der lik sine Ordre fra Byraadets Forskønnelsesudvalg, afløste den kgl. Slotsgartner, og han skabte en smuk Park med Damme og store Plæner, og dertil en udmærket Legeplads for Børn, som hidtil kun havde været »taalte« i Haven.

Nu ligger Kongens Have aaben for Færdselen baade Dag og Nat, ja den er bleven i den Grad aabnet for Publikum, at de nærmeste Veje til og fra den nye Banegaard fører gennem den. Og Odense Bys nye Theater har faaet Plads i den, saaledes at det er kommen til at høre til Odenseanernes Sommerfornøjelser at sidde udenfor Teatret under Havens gamle Træer og nyde Udsigten og en forfriskende Drik.

I sin Tid rejstes i Haven, medens denne endnu var Statens, en Statue af H. C. Andersen — vel nok den mest vel-lignende, der findes af den store Digter — men en skønne Dag fandt man paa, at han egentlig stod gemt der — et Bevis paa, hvor lidt Byens Borgere havde med Haven at gøre — og han blev saa, før Odense fejrede 100 Aars Dagen for hans Fødsel, flyttet ind i Byen paa Graabrødreplads. Havde man anet, at faa Aar efter vilde man paany rejse Statuer i Kongens Have, havde H. C. Andersen vel nok faaet Lov til at blive paa sin første Plads. Nu findes nemlig i Kongens Have en meget smuk Rytterstatue af Kong Christian IX — lige overfor den nye Banegaard — og en Statue af C. F. Tietgen, Danmarks største Finansgeni, hvis Vugge stod i Odense. Endvidere er

i Haven bleven rejst en stilfuld Mindesten over Digteren Carl Bagger, der levede sine sidste Aar i Odense og døde her som Redaktør af Fyns Stiftstidende. Og skulde der en Gang komme Planer frem om at sætte en anden Berømthed en Statue eller Mindesten, faar den velsagtens ogsaa sin Plads i Kongens Have, som nu er Byens.

— — —
Udenfor Søndergade ligger et andet Anlæg. Den første Del af Faaborg Landevej, som udgaar fra Søndergade, hed i gamle

Gartnerboligen ved Kongens Have, hvor det nye Teater nu ligger.

Dage ›Heden‹ og var en lang Gade bebygget paa den ene Side, medens Byens Markedsplads laa til den anden Side umiddelbart op til Kirkegaarden. Til daglig laa Markedspladsen hen som en flad, kedelig Plads, lidt grøn om Foraaret af det unge Græs, men senere, naar de hundreder af Heste, der er bleven handlet om paa Markedet, sammen med tusinder af Menneskefødder havde trampet Græsset ned, nærmest som en slidt Eksercerplads.

Men saa skete det henimod Aarhundredskiftet, at Odense blev valgt til Sæde for Landmandsforsamlinger, og i Forbindelse med alt hvad dertil hørte, blev der arrangeret en Have-

udstilling, som fik sin Plads paa Markedspladsen, eller »paa Heden«, som man sagde i jævn daglig Tale. Og i Løbet af nogle Uger fremtryllede travle Hænder under dygtige Havemænds Ledelse et idyllisk lille Anlæg med grønne Plæner, med Busketter og Blomsterbede, og Odenseanerne fik denne Plet saa kær, at da Landmandsforsamlingen lukkede, og Tyre og Køer, Hingste og Hopper igen var draget bort, rejste der sig et stærkt Krav om at beholde denne yndige Plet. Og saaledes blev det. Markedspladsen forvistes til et andet Sted i Byen, og Odense var paa en let og billig Maade bleven et Anlæg rigere. Og nægtes kan det jo ikke, at et Anlæg, stilfærdigt afstivet med smukke Blomster og sjældne Træer, passer bedre som Nabo til Kirkegaarden end en Markedsplads med Karusseller, Kraftprøver, Lirekasser, med Udraaberes hæse Skrig og Duften af stegte Aal, der sammen med Tørverøg fra aabne Ildsteder drev ind over »De dødes Have«.

Der kan her være Anledning til at ofre ogsaa Odense Bys Kirkegaard en Omtale, saa vist som den er en Seværdighed, der altid vækker Beundring hos Fremmede. Assistenskirkegaarden i Odense er nemlig en af de mest velholdte, om ikke den bedst plejede af Danmarks Kirkegaarde. De lange lige Veje begrænses af de smukkeste Lindehække, som forlænges, efterhaanden som mere Areal lægges ind til Kirkegaarden, og under Overgraver Jensens kyndige Ledelse arbejder en talrig Stab af Mænd og Kvinder paa at holde alt i Orden. Og denne Omhu fra Myndighedernes Side smitter ganske naturligt de Folk, der har deres Kære liggende derude bag Lindenes Hegn. Som paa ingen anden Kirkegaard i Danmark hæges og plejes der om Gravstederne. Odense Kirkegaard er — enten det er Vinter eller Sommer — som en stor, skøn Have, men helst skal den ses en Sommereftermiddag, naar Solens Straaler falder skraat ind over den; da dvæler man med Glæde derinde, da finder Øjet Hvile i det Væld af Blomster, der dækker den mægtige Kirkegaard, og da kan et sorgtyngt Sind finde Glemsel for det, der trykker.

Tæt op til Odense, men dog alligevel saa langt fra den, at det er »en Tur« at komme derud, ligger to mindre Skove, dem, som Odenseanerne specielt tænker paa, naar der er Tale om »at tage i Skoven«.

Fra Fruens Bøge.

»Fruens Bøge« sydfor Byen strækker sig langs Aaen, og man kommer til den enten sejlene med en af de smaa Dampere eller kørende med Sporvogn, hvis man da ikke foretræk-

ker Automobil, Cykle eller — at gaa, thi længere er der ikke, end at man mageligt spadserer den Tur.

»Fruens Bøge« er Odense Bys Skov; Byen ejer den, og den røgtes af Byraadets Forskønnelsesudvalg. Den er ikke stor, men den er køn, og den er stor nok til Byen. Der findes forskellige Traktørsteder i den, og desuden en større Pavillon med stort Dansegulv. En gammel Forening, »Foreningen i Fruens Bøge«, har Ret til Søndag Eftermiddag at spærre Pladsen om Pavillonens af, saaledes at kun Medlemmer og Fremmede, der indføres, kan opholde sig der. Der bydes paa Koncert og senere en Svingom paa Dansegulvet, og naar en smuk Sommeraften Hundreder af Par svinger sig rundt til Musikkens Toner, frembyder de et Syn, der altid morer Fremmede og forresten ogsaa de ikke dansende Medlemmer, som fra Pavillonens Balkon har en storartet Udsigt til Dansepladsen.

Skoven er selvfølgelig oplyst med elektrisk Lys, baade ved Restaurationerne og Vejen fra Skoven ind til Byen.

Den anden Skov, Næsbyhoved Skov, ligger i modsat Retning ved Odense Havn og Kanalens Begyndelse. Den ejes af en Privatmand, og der findes et gammelt kongelig privilegeret Traktørsted. Ogsaa til denne Skov søger en Mængde Odenseanere.

Den har en Ejendommelighed at byde paa, nemlig den gamle Slotsbanke, hvor forðum Næsbyhoved Slot stod, det Slot, hvor Kong Hans' Dronning residerede i sin Tid. Der har været vældige Voldgrave omkring Voldbanken, og i den tidlige Middelalder eller før har her været Udkig mod Havet efter fremmede Sørovere, som i deres flade Fartøjer kunde søge ind mod Byen og øve Overfald. Slotsbanken er nu beplantet, men der er dog ved Udhugst skabt saa megen Lysning, at man oppe fra den kan se langt ud over Land og over Odense Fjord.

Fyens Stiftsmuseum og Byens Samlinger.

Ovenover Søjlerne paa den smukke Museumsbygning, der ligger i Jernbanegade, stod indtil for faa Aar siden Museums Navn paa Latin: MUSEUM CIVITATIS OTHINIENSIS. — Staden Odenses Museum, men for endel Aar siden blev Navnet forandret til »Fyens Stiftsmuseum«, der nok saa godt passede, saavidt som Museet modtager Bidrag fra hele Fyen, ikke blot Pengetilskud fra de fyenske Amtsraad, men ogsaa Gaver til dets Samlinger, bl. a. hvad der i Aarets Løb graves eller pløjes op for Dagens Lys fra Jordens Skød.

Og de Besøgende i Aarets Løb kommer mindst lige saa talrigt fra Land og Købstæder udenfor Odense som fra denne selv. Den største Tilstrømning til Museet finder sikkert Sted paa de Tider, da store Møder, Markeder eller lignende samler Tusindvis af Fyenboere i Stiftsstaden.

Museet er ikke meget gammelt — det opførtes i 1884—85 — men har allerede flere Gange maattet udvides.

Det skyldtes navnlig daværende Apotheker, Etatsraad Lotzes Initiativ, at Odense fik Museum. Han skaffede de fornødne Penge, godt 100,000 Kr., fra forskellige Sider. Han opnaede Bidrag fra Staten, fra de fyenske Amtsraad, fra Odense Kommune, Fyens Stifts Sparekasse, fra Legater, gav selv og fik andre private bypatriotiske Mænd til at give. Og længe efterat Museet var rejst og taget i Brug, skød Apotheker Lotze til med Penge, naar det trængtes, eller ved Genstande, som forøgede Samlingerne, og endnu efter den gamle Apothekers Død har den Lotze'ske Familie vist sin Interesse for Museet ved rige og værdifulde Gaver.

Men i det hele taget omfattede Odenseanerne og Fyenboerne i al Almindelighed Museet med Interesse, og saa mange var de Gaver, der strømmede ind, at de, sammen med, hvad Museet erhvervede, gjorde en Udvidelse nødvendig, da der var gaaet en halv Snes Aar. Efter denne Udvidelse i 1897, som kostede 54,000 Kr., bestaar Museet af 4 sammenhængende Fløje med en overdækket Gaard i Midten, og da Pladsen rundt om i Aarens Løb er bleven bebygget af Private, er der nu ikke Rimelighed for yderligere Udvidelse for en rimelig Pris. Nu

maa man søge at skaffe Plads indenfor Murene, og sidst skete dette for et Par Aar siden, da der i Kælderen blev gjort Udvej for Lokaler for en etnografisk Samling, hvortil man havde adskillige Ting spredt rundt om i Bygningens forskellige Afdelinger, men som *maatte* samles paa eet Sted, da man fra Staten modtog en Kollektivsamling af Ting, der hørte til denne Kategori. — Museet har paa denne Maade nu 4 Hovedafdelinger.

Fyens Stiftsmuseum.

Den historisk antikvariske Del omfatter nordiske Samlinger fra Sten-, Bronce- og Jernalderen, Samlinger fra Middelalderen og den nye Tid samt en righoldig og værdifuld Mønt- og Medaillesamling med mange sjældne Ting, bl. a. en næsten enestaaende Samling af danske Medailler fra Holsten-Gottorp og fra vore nordiske Nabolande. Oldsamlingen fik i 1909—10 en meget anselig og værdifuld Gave fra Apotheker Mikkelsen, Odense Svaneapothek, der skænkede Museet det allermeste af sin Oldsamling, hvorpaa han havde samlet i 40 Aar. Askov Højskole og enkelte andre Institutioner fik enkelte Ting, og Nationalmuseet fik endel sjældne Ting; men det allermeste fik

Museet i Odense, nemlig ca. 2800 Stkr. fra Stenalderen, ca. 200 Numre fra Broncealderen, ca. 200 Numre fra Jernalderen og ca. 450 Stkr. fra det store Vildmosefund, hvorfra Museet i Forvejen havde en meget anselig Samling. Hele Gaven blev assureret for 20,000 Kr., hvilket Tal bedst viser Værdien af den.

Den næste Afdeling — Kunstafdelingen — omfatter Afstøbninger fra Græker- og Romertiden, Afstøbninger af danske Billedhuggerarbejder — særlig er der meget af Jerichau —, Marmorbuster og Statuer, et Relief af Thorvaldsen i Marmor m. m. og en Malerisamling. Afstøbningssamlingen forøgedes for 5—6 Aar siden ved et større Indkøb i Udlandet, hvortil Museet havde sparet Kapital sammen gennem flere Aar.

Malerisamlingen omfatter mange gode og adskillige udmærkede Ting, og vore bedste Malere findes repræsenteret her. Samlingen er bleven til dels ved Indkøb og dels ved Gaver, og ogsaa her støder man paa Navnet Lotze. Efter Etatsraadinde Lotzes Død modtog Museet efter testamentarisk Bestemmelse 26 Malerier, og disse stammede bl. a. fra Malere som Otto Bache, Zartmann, Carl L. Bille, Harald Foss, Schwartz, Carl Bloch, Juliane Hammer, Vilh. Rosenstand, Neumann, Bøgh o. s. v., ligesom der iblandt det skænkede var Kopier efter Rembrandt og Tizian. Interessen for Malerkunst er ret levende i Odense og paa Fyen; den kan maaske maales af den Kendsgerning, at naar Vandreudstillingerne fra Charlottenborg og »Den frie« kommer til Odense, bliver der altid solgt endel Malerier her; hvilket næsten ikke er Tilfældet i nogen af de andre Byer, som Vandreudstillingen gæster.

Den tredie Hovedafdeling er den naturhistoriske, der omfatter udstoppede Pattedyr og Fugle, en righoldig Samling Fugleæg, en stor Samling Insekter; endvidere Krybdyr og Fisk i Spiritus, Konkylier, Mineralier og Forsteneringer.

Og endelig er der den ovenfor nævnte etnografiske Samling, der har faaet Plads i Kælderen, og hvori bl. a. findes interessante Ting, som Odenseaneren Christophersen i sin Tid hjemførte fra Afrika, hvor han fulgte Stanley paa hans Rejser.

Samlingen er assureret for henved 300,000 Kr.

— — —

Som omtalt var Pladsen i Museet allerede for Aar tilbage optaget, saaledes at der var overfyldt, men da havde Kommu-

nen heldigvis det ældste Bindingsværkshus i Odense i Baghaanden.

Det hedder »Ejler Rønnows Gaard« (se Billedet Side 23) og ligger paa Nørregade. Det er opført 1547 af Adelsmanden Ejler Rønnow, der var Befalingsmand paa Næsbyhoved Slot og som rimeligvis har ladet det bygge for ligesom saa mange andre adelige Herrer paa den Tid at have et Hus inde i Byen.

Byen købte Gaarden i Aaret 1900, da Ejeren, Købmand og Brændevinshandler Olsen, døde. Den var mærkværdig velbevaret, og Staten gav 17,000 Kr. til dens Restaurering — Byen gav 18,000 Kr. for den — og den førtes nu tilbage til sin oprindelige Skikkelse og sit oprindelige Udseende med den svære Egeport og de smaa blyindfattede Ruder.

Da Restaureringen var endt, skulde Huset jo bruges, og man fandt den bedste Anvendelse af det ved at indrette

et fyensk Folkemuseum

indenfor de gamle Mure og i de smaa lavloftede Stuer. Paa Museet havde man adskilligt, som hørte til et Folkemuseum, og mere kunde man let faa fat paa, naar blot man havde et Sted at anbringe det. Man opnaaede nu to Ting: at skaffe mere Plads i Museet og at skaffe Byen en Seværdighed mere.

— — —

Og endelig skal under denne Afdeling nævnes en lille Perle, som Byen ejer i Minder om H. C. Andersen. Det var ved en Fest i Odense i Anledning af 100-Aarsdagen for den store Digters Fødsel, at Forlagsboghandler Ernst Bojesen, der var indbudt som Gæst, foreslog Byens Borgmester, at Kommunen skulde købe det lille Hus i Hans Jensensstræde, hvor Digteren fødtes (se Billedet Side 6) og her indrette et

H. C. Andersen Hus

og samle alle de Erindringer om Digteren, som opdrives kunde.

Tanken vandt Bifald. Dagen efter Festen købtes Huset ganske stille — det ejedes af en gammel Kone — og den 2den April 1908 stod det færdigt, indrettet med 6 smaa Værelser og fyldt med alt, hvad der kunde samles af Ting, der havde tilhørt H. C. Andersen. Det kostede ofte Anstregelse at finde Sagerne, men var man naaet saa vidt, var det i Reglen let at

erhverve dem. Folk viste stor Interesse for Sagen, og i Reglen skænkede de Sagerne; kun i enkelte Tilfælde maatte der betales.

Nu findes her alle Aktstykker vedrørende Digteren, lige fra hans Daabsattest til hans Testamente, Møbler, Bøger og Souvenirs, Beklædningsgenstande (Hat, Stok, Handsker), Ordener o. s. v, altsammen Ting, der for den forstaaende Beskuer giver et Billede af den ejendommelige Mand med alle hans smaa Svagheder og Særheder.

Ligeledes ejer H. C. Andersens Hus i *Originaler* alle Vilhelm Pedersens berømte Tegninger til Eventyrene.

Stiftsmuseet, Folkemuseet og H. C. Andersens Hus er tre Seværdigheder i Odense By; de er til Glæde for Byens Borgere og Interesse for fremmede, som kommer hertil.

Odense Havn og Kanal.

Havnen og Kanalen fortjener et lille Afsnit for sig selv, saa vist som det er en Ejendommelighed i Danmark, at der inde i Landet ligger en stor Havn, som har faaet sin Forbindelse ad kunstig Vej.

Odense Kanal, der er ca. 1 Mil lang, er over 100 Aar gammel. Den var ved sin første Tilblivelse kun nogle faa Fod dyb, men den blev uddybet, efterhaanden som Trafiken paa den voksede og Handelsstanden i Odense kunde magte at tage mod større og større Ladninger.

Den sidste Udvidelse fandt Sted i Begyndelsen af dette Aarhundrede; det var et Millionforetagende, thi det var ikke nok med, at Havnen blev *uddybet* nogle Fod, den blev samtidig gjort næsten dobbelt saa bred og Løbet blev reguleret. saa Kanalen ikke mere slog de Bugter, den havde faaet fra Begyndelsen, og som skyldtes, at man ved Gravningen havde taget Hensyn til, hvor der var lettest at komme ned i Jorden. Nu aad mægtige Gravemaskiner ny Vej for den, medens andre Maskiner udførte Uddybningen. Og samtidig blev Havnebasinerne udvidede, — man ventede jo nu for Fremtiden Skibe fra oversøiske Lande.

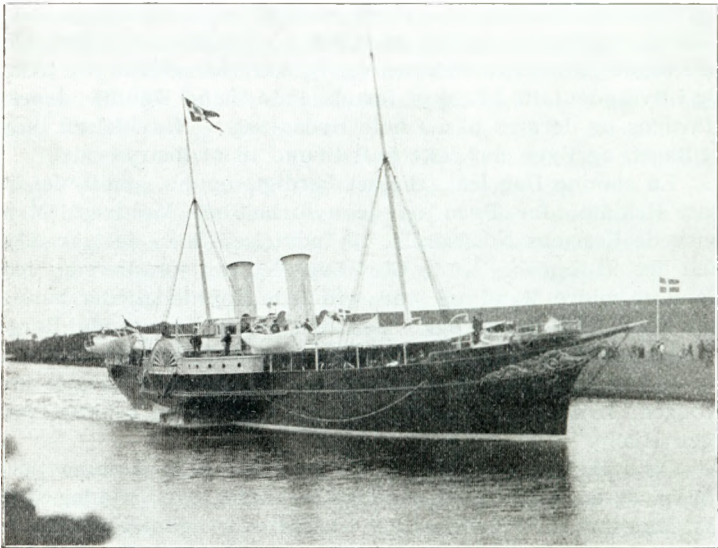
Det tog Aar at fuldføre dette mægtige Foretagende, som var saa meget større for en Provinsby, fordi denne betalte det hele selv; den løb ikke til Staten om Tilskud. Mange rystede da ogsaa paa Hovedet, da Udvidelsen blev vedtaget; det syntes for stor en Mundfuld for Byen at tage paa een Gang; men Handelsstanden havde talt med Vægt og Tilforlidelighed, da den sagde: Giv os Chancerne, og vi skal vide at udnytte dem. Og i Byraadet talte kloge og forudseende Mænd Købmændenes, Havnens og dermed ogsaa hele Byens Sag — Udvidelsen blev vedtaget, og Byen har ikke haft Grund til at fortryde det.

En skønne Dag laa Arbejdet færdigt, og nu gjaldt det at gøre Reklame for Byen og dens forbedrede Vandvej. Man ønskede Kongens Nærværelse til Indvielsen, men det var ikke helt let at opnaa. Kong Christian IX. var jo allerede den Gang en ældre Mand, og store officielle Højtideligheder kunde nok være ham besværlige. Men saa rejste daværende Borgmester, nu Konferensraad, Dithmer til København, fik Audiens og derved Lejlighed til personligt og mundtligt at skildre for Kongen, hvilket Arbejde Odense By her havde fuldført ved egen Hjælp.

Og dette bestemte Kongen. Han lovede at komme personlig, og en kold og regnfuld Efteraarsdag over Middag stod Hs. Majestæt med Kongeskibet »Dannebrog« og fulgt af Panserbatteriet »Skjold« ind gennem Odense Fjord og sønderskar med »Dannebrog«s Bov en Snor, der var udspændt tværs over Kanalen ved dennes Udmunding i Fjorden. Dermed var Kanalen indviet, og Kongeskibet sejlede videre gennem hele Løbet med Vandet fossende for Boven ind i Havnen, hvor Titusinder af Borgere modtog Kongen med begejstrede Hurraer, medens noget udenfor Byen samtlige Byens 3—4000 Skolebørn med smaa Flag havde tilviftet den gamle Majestæt en første Velkomsthilsen fra Kanalens Bredder.

Og den Aften festede Odense By, som dog ikke var uvant med Kongemodtagelser, som aldrig før. Medens Kongen i Spidsen for hele den hjemmевærende Kongefamilie deltog i et Festmaaltid paa Raadhuset, hvori alle Stænder og Erhverv, ogsaa Arbejderne, deltog ved indbudte Repræsentanter, tændtes over Byen en straalende Illumination, hvis Straaler senere lyste ud over den kongelige Vogn, hvori Hs. Majestæt kørte en Tur rundt i Byen, før han gik til Ro ombord i »Dannebrog«.

Kongen havde gjort sit for at sprede Odense Kanals Ry, og Reklamen virkede. Snart begyndte de rigtig store Dampere at sejle ind til Odense, og medens der i Begyndelsen var Val-

*Kong Christian IX. ombord paa »Dannebrog»
indvier Odense Kanal.*

fart til Havnen, naar et saadant Skib var kommen ind, er det nu en saa dagligdags Begivenhed, at ingen mere tænker paa at gaa Tur til Havnen af *den* Grund.

Og der er ingen, som kan se Ende paa den Betydning, Kanalen kan faa i Fremtiden, eller paa den Størrelse, Trafiken paa den kan antage. Thi der er jo dette ejendommelige ved denne Havn, at der, takket være Kanalen, saa at sige er ubegrænset Kajplads. Efterhaanden som der kræves mere Plads, forlænges Kajen langs Kanalen, og Sporene fra Jernbanestationen føres længere ud, ligesom Oplagspladsen skyder sig ud i Landet, idet Byen ejer saa at sige al Jord langs Kanalen. — Hvad dette betyder kan enhver forstaa, der har en lille Smule Forstand paa Havn og Havnevæsen.

Allerede har der forskellige Gange været Brug for Udvidelser, og at det ikke er Smaating, det drejer sig om, vil man indrømme, naar man hører, at der i 1913—14 ialt medgik til Udvidelsesarbejder 245,964 Kr.; det er Tal, som taler. Og dette er kun Byens Udgift; hvad Købmænd har anvendt til de Anlæg, for hvis Skyld Udvidelsen foretoges, har vi intet Tal paa, men det drejer sig om mange Penge til pneumatiske Losseapparater, til Kulkraner, til nye Pakhuse og til nye Fabriker og store Oplagspladser med overdækkede Rum.

Nogle andre Tal vil vise Størrelsen af dette kommunale Foretagende: I Regnskabsaaret 1913—14, da Kanalens Driftsregnskab balancerede med over 330,000 Kr., tog Kanalen og Havnen 266,410 Kr. ind i Havne- og Bropege, over 16,000 ind i Grundleje, 3500 i Pladsleje og 3200 i Husleje. I samme Aar balancerede Kanalens Status med 5,358,522 Kr.; dens Driftsoverskud var 129,722 Kr. og dens Netto-Formue over 1 Mill. Kr.

*Parti fra Odense Havn. — De store Bygninger er »Munke Mølle«
og »Dampmøllen Victoria«.*

Man vil af disse faa Tal faa et Begreb om, hvilken Rolle Kanalen og Havnen spiller for Byens økonomiske Liv. Hvilke Værdier omsættes ikke ved en Trafik, som disse Tal taler om;

hvormange Mennesker faar ikke deres Brød helt eller delvis ved Havn og Kanal, og hvilket Liv giver det ikke en By inde i Landet, at en saadan Virksomhed blomstrer indenfor dens Omraade. De Mænd saa sandelig ikke fejl, som hævdede, at Vandvejen til Odense til enhver Tid skulde holdes paa Højde med Tidens Krav og Fordringer.

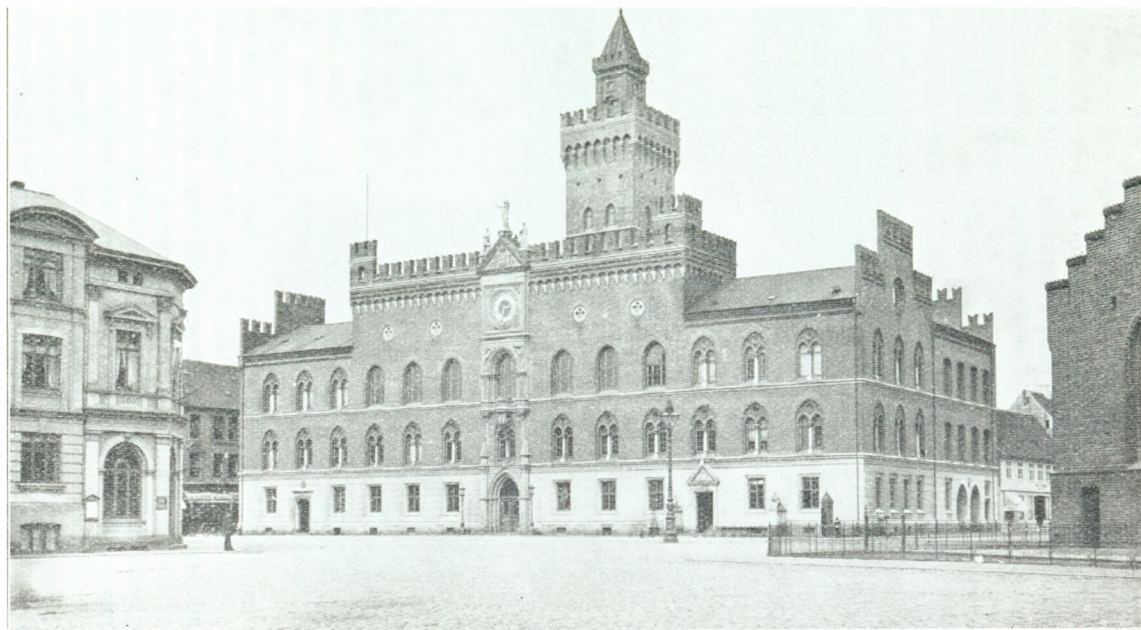
Byens Styrelse.

Som det sig hør og bør i en gammel By ligger Stadens Raadhus midt i den gamle By, og herfra administreres Kommunens Anliggender. Men før vi kommer dertil et Par Ord om Raadhuset og Terrænet omkring det.

Odense By har tre store Torve. »Albanitorv« er det største, 16,400 Kvadratalen stort. Det omgives af en Række private og offentlige Bygninger, Fyns Stitts Læseforening, Haandværker- og Industriforeningens Ejendom (kaldet Industri-palæet), Hotel St. Knud, den katolske Kirke, St. Albani Kirke med en Tilbygning »Albaniborg« til Forretningsbrug og Beboelse. Omtrent midt paa Torvet er i Brolægningen nedlagt en stor Mindesten, der bærer Knud den Helliges Navn. Den ligger paa det Sted, hvor den Kirke stod, foran hvis Alter Kong Knud blev dræbt. Paa Torvet plantedes ifjor en Del Lindetræer, som, naar de en Gang voxer til, vil pynte paa den store Plads og bryde dens Ensformighed.

Gennem en bred Arm — Gade eller Passage, hvad man vil — fra Albanitorv kommer man langs Læseforeningens Bygning og St. Knuds Kirkegaard til den ene Side og Raadhusets søndre Fløj og nogle Privatbygninger paa den anden Side til Byens andet Torv »Flakhaven«, der paa den ene Side begrænses af Raadhusets stilfulde Facade og af en stor monumental Privatbygning og Diskontokassen paa den anden Side. Tredie Side dannes af en Del af Byens Hovedgade — Vestergade — og til den fjerde Side gaar man over paa det tredje Torv.

Flakhaven er ca. 7000 Kvadratalen stor, og paa den staar en Statue af Frederik VII., ved hvis Fod Nulpunktet for

Odense Raadhus.

Længdeberegningen af samtlige Landeveje, der gaar til og fra Odense, er markeret ved en flad Kampesten.

Det mærkelige fremmedklingende Navn »Flakhaven« skal Pladsen have faaet fra længst forsvunden Tld, da Vandet fra Fjorden gik helt ind i Landet og ind til Byens Midte, hvor der skal have været en Baadhavn — den flade Havn —. Hvor meget eller hvor lidt rigtigt der er i denne Forklaring er ikke godt at vide, men faktisk er det, at der ved Udgravningerne i Nærheden er fundet Rester af gamle Baade, saa noget er der maaske om det.

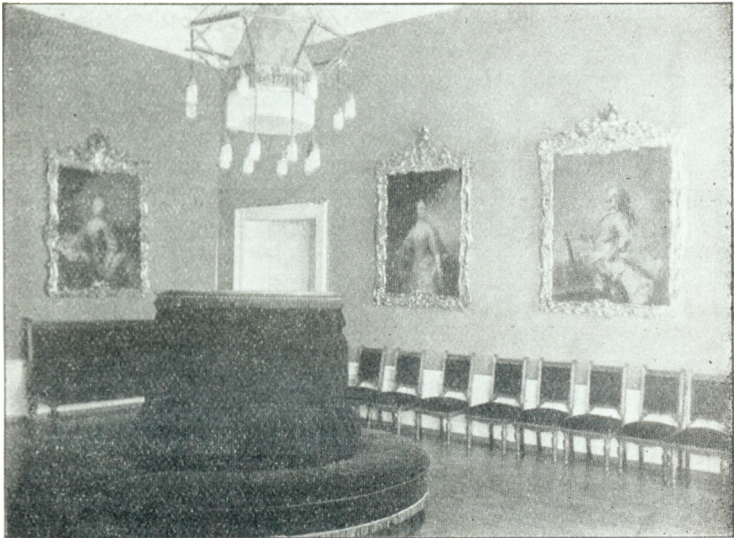
Frederik VII.s Statue.

Det tredje Torv »Klingenberg« er ca. 10,000 Kvadratalen stort, men det præsenterer sig ikke i Forhold til de andre, da dets Facon er skæv og det ligesom ligger indknebet mellem de omgivende Bygninger. Paa dette Torv ligger en stor flad Sten med en Fordybning som af en vældig Fod og med et cirkel-

rundt Hul. Der findes et gammelt Sagn om en Mø, der for at frelse sig fra svenske Landsknægtes Efterstræbelser gemte sig i St. Knuds Kirkes Taarn, og da Krigsfolkene fulgte efter hende, vidste hun tilsidst ikke anden Udvej end at springe ud fra et af Taarnets Glughuller. Hun traadte derved saa stærkt, at hendes Fod satte Mærke i Stenen, og en Stok, hun holdt i Haanden, ligesaa. Og det er *den* Sten, som ligger paa Klinge-

berg den Dag i Dag. Hvis det er sandt, har Damerne paa hin Tid efter Sporet at dømme levet paa en ualmindelig stor Fod.

Disse tre Torve, der tilsammen udgør over 30,000 Kvadrat-
alen, er om Lørdagene optaget af Handlende af alle Slags, Landmænd og Opkøbere, store Slagtere fra Landet, store Oste-udsælgere, Smaafolk, som kommer ind med en Kurv Æg og lidt hjemmelavet »Rygeost«, med Aarets Frugter og Blomster, Vildt-

Raadhusets Festsal.

handlere, Trætojshandlere, Koner, der paa Stedet fletter Gravkranse af friskt Grønt, Fiskerkoner fra der nærliggende Fiskerlejer, Koner med røget Sild og Makrel, — ja, man skal ikke blive forbavset ved at se en Kasse med Hundehvalpe mellem de mange Kasser med levende Fjerkræ.

Og endelig er der en Mængde Gartnere fra Odense Omegn — Fyen er jo Danmarks Have — med ikke blot Urtesager, men med et spraglet Blomsterflor, som end ikke Københavns berømte Amagertorv kan vise Magen til.

Der udfoldes da i Formiddagstimerne, naar Husmødrene

»gaar paa Torvet«, et ejendommeligt og stærkt pulserende Liv, der har gjort Odense Torv berømt viden om.

Op over hele dette Mylder hæver St. Knuds Kirkes og Odense Raadhus deres imponerende Taarne, henholdsvis 193 Fod og 146 Fod op mod Himlen og forlener Billedet af dette Byens centrale Sted med en ejendommelig Storhed.

Odense Raadhus, der for Øjeblikket er det anseligste af Danmarks Provinsraadhuse, er ikke meget gammelt. Dets Opførelse blev paabegyndt i Slutningen af Halvfjerdserne, og det blev taget i Brug først i Firserne. Det kostede omkring 350,000 Kr., er opført af røde Sten og prydet med et smukt Taarn af ejendommelig Form. Det er Hovedsæde for Byens Styrelse, idet det afgiver Lokaler til Borgmester-, Kæmner-, Kommunalbogholderi-, Skatteinspektør-, Begravelses-, Skifterets-, Byfoged- og andre Kontorer. Desuden er der Politistation, og i sin Tid var der ogsaa Hovedvagt. Men den har forlængst maattet fortrække for at give Plads for de kommunale Kontorer, og dog har man i de senere Aar maattet skaffe Plads ude i Byen til nogle af Kontorerne. Markforvalteren er saaledes blevet installeret i Odense Slot, og Fattigvæsenets, eller som det nu hedder Forsørgelsesvæsenets, forskellige Grene har man maattet leje Lokaler til i Privathus.

Paa Raadhuset findes ogsaa, foruden en stilfuld Mødesal for Byraadets Medlemmer, en anselig og smuk Festsal, hvis Vægge er dækkede af Malerier af danske Slotte. Saavel Festsalen, hvortil slutter sig Modtagelsesværelser og Spisesal, som Byraadssalen er fornylig bleven restaurerede, og de fremtræder nu i en Skikkelse, der vilde være en Pryd selv for langt større Byer.

Fra denne smukke Bygning administrerer altsaa

Odense Byraad,

bistaet af Byens Embedsmænd og Funktionærer, Odense Købstads Anliggender.

Der var en Tid, for 20—30 Aar tilbage, da Odense Byraad havde en væsentlig anden Sammensætning og et noget andet Fysiognomi end nu. Der var et stort kompakt Flertal af konservative Storborgere — saa store som man nu havde dem den Gang — Mænd med stor Inødsigt, men ogsaa med megen Selvfølelse og stejle Villier. Imod dette Flertal stod nogle en-

kelte »Oppositionsmænd«, der havde akkurat de samme Egen-skaber, men som blot ikke kunde gaa i Spænd med de andre. Da stod der Gny af Byraadsmøderne i Odense, naar de stærke bemyndigede Mænd mødtes i stejl Paastaaelighed, og der skulde en kraftig Borgmester til at manøvrere igennem Sagerne saaledes, at hvad der vedtoges, trods alt, blev til Byens Fordel.

Ganske sikkert blev der begaaet Fejl den Gang, som det kan ske endnu den Dag i Dag og navnlig kæn man høre Nu-

Odense Byraad.

tidens Mænd bebrejdede Datidens Byraad, at de manglede Frem-synethed. Dette er let nok at sige nu, men ingen kunde den Gang se saa klart frem i Tiden, at han kunde ane den Udvik-ling, som Odense er undergaaet blot i de sidste 10—15 Aar, og saa meget er sikkert, at havde Datidens Mænd vedtaget og udført meget af det, som vi nu alle kan se vilde have været klogt, vilde Borgerne den Gang have tvivlet om deres Repræ-sentanters Forstand. Og lige saavist som de Mænd, der dengang sad i Byens Raad, var de mest fremmelige og kundskabsrigeste af Byens Borgere, ligesaa vist har ingen Lov til at tvivle om,

I. L. Christensen,
Etatsraad, R. af D.

Født 1858 i Vedskølle, cand. pharm. 1876, etableret i Odense 1882, Medlem af Byraadet siden 1902, Formand for Odense Teater, Konsul for Belgien, m. m.

Nicolai Dreyer,
Boghandler.

Født 1864 i Odense, cand. phil. 1883. Forstkandidat 1890, overtog Hempelske Boghandel 1894, Medlem af Odense Byraad. i Repræsentantskabet for Fyens Stifts Sparekasse m. m.

H. Hansen,
Sadelmagermester.

Født 1872 i Fraugde Sogn, etableret 1901, Byraadmedlem 1913, Bestyrelsesmedlem i soc.-dem. Forbund, desuden talrige andre Hverv.

I. P. Arndal,
Sparekasseskasserer.

Født 1871 i Lumby Sogn, ansat i Fyens Stifts Sparekasse siden 1888, Formand for soc.-dem. Vælgerforening og Ligningskommissionen, Medlem af Byraadet.

at de kæmpede jeres Kampe og brugte de haarde Ord, der kunde falde — og det var ofte Ord, som bed i lange Tider — ud fra en ærlig Vilje til at tjene deres By paa den bedste Maade.

Efterhaanden forandrede Byraadet Udseende. Man udpegede de vise Mænd efter andre Metoder end tidligere: de forskellige Erhverv ønskede deres bedste Mænd valgt, og det

skete, uden at det derfor altid var Tilfældet, at det blev de bedste af Byens Mænd, der rykkede ind til Byens Styre. Lidt Politik kom ogsaa efterhaanden til at spille ind ved Valgene, men det politiske laa dog stadig i Baggrunden. Ogsaa i denne Periode kunde der vexles skarpe Ord, men det var ligesom *Tonen* var bleven en anden. Den Periodes Mænd manglede paa enkelte Undtagelser nær den Satirens Gave, som gjorde det til en Fest at overvære en Byraadsforhandling og følge Ordskiftet.

Og saa kom den Tid, da Politiken blev det afgørende ved Byraadsvalget. Længe lykkedes det at holde Socialdemokraterne ude, men tilsidst fik disse dog deres første Mand, Redaktør Marott, valgt, og dermed var der skudt den første Bresche i Muren, der skulde holde Socialdemokraterne borte fra Deltagelse i Byens Styrelse. Det gik dog en Tid endnu smaat for Socialdemokraterne med at komme videre, men det gik, og nu sammensættes Byraadet af to store Grupper »Borgerne« og »Socialdemokraterne« med et Par »Outsidere«, en Repræsentant for det radikale Venstre og en for det saakaldte frisindede Parti i Byen, det man ellers kalder Venstre. »Borgere« er alle konservative Folk; de er udpegede af de forskellige Erhvervsorganisationer sammen med den konservative Vælgerforening, men det fordres, at de skal være konservative.

For Øjeblikket er der 9 Medlemmer i den konservative Gruppe og 7 i den socialdemokratiske. De to Outsidere danner altsaa Tungen paa Vægtskaalen, og deres Afstemning kan derfor ved Lejligheder blive af stor Betydning for en Sag.

Det kan synes ejendommeligt, men er ikke desto mindre Tilfældet, at efterat Raadets Medlemmer saaledes er bleven delt efter politiske Linier, falder Ordene ikke mere saa skarpe, som de kunde [tidligere]. Før Byraadsmøderne samles Grupperne hver for sig og vedtager den Stilling, de vil indtage til hvert enkelt Spørgsmaal paa Dagsordenen. Og Besked herom faar man af Ordsførerne for de forskellige Sager. Diskussionen kan blive lang eller kort, eftersom flere eller færre Medlemmer blander sig i den, men den Skarphed i Repliken, man tidligere kunde blive Ørevidne til, hører man meget sjældent nu. Det er ligesom Personligheden kommer mindre frem hos det enkelte Byraadsmedlem end før, fordi han optræder paa en hel Gruppes Vegne og det ikke først og fremmest er sin personlige

Opfattelse, han forfægter. Dermed være ikke sagt, at Sagerne faar en mindre grundig Behandling nu, men Forhandlingen er ikke saa interessant at overvære.

Byraadets Møder ledes af den kongevalgte Borgmester, for Øjeblikket Borgmester *Bloch*. Han har ikke været Borgmester ret mange Aar, men han var ikke ukendt med Odense, da han

Borgmester V. Bloch. R. af D.

kom hertil fra Sjælland. Han havde nemlig i sine yngre Aar været Auditor ved Garnisonen i Odense og er gift ind i en kendt Odenseslægt. Meget hurtigt fandt Borgmester Bloch sig da til Rette, da han kom hertil, og i Samværet med Borgerne forstod han hurtigt at anslaa den Tone, der gjorde ham velset og populær; fra tidligere Tid kendte han jo Forholdene.

De 9 Medlemmer af den konservative Gruppe er Etatsraad I. L. Christensen, Fru Sophie Jørgensen, Arkitekt Jacobsen, Fabrikant Charles Hansen, Sagfører Chr. C.

V. Hansen, Købmand H. Chr. Petersen, Boghandler Nicolaj Dreyer, Overlærer Svendsen og Tømrermester Jørgen Eriksen.

Den socialdemokratiske Gruppens 8 Medlemmer er følgende: Redaktør Marott, Typograf L. D. Rasmussen, Forretningsfører H. P. Petersen, Sparekassekasserer Arndal, Snedkermester Larsen, Fru Mathilde Hansen, Sadelmagermester H. Hansen, Telegrafformand P. Christensen.

Det radikale Venstre har valgt Overretssagfører Jens Ras-

mussen, og de frisindede er repræsenteret af Amtsvejsinspektør, Kaptajn Lomholt, der indtraadte i Løbet af Byraadsperioden istedet for Pastor Rud, der af Helbredshensyn fik Tilladelse til at udtræde af Raadet.

Som Sekretær for Byraadet fungerer Borgmesterfuldmægtig Justitsraad Madsen.

Disse Mænd og Kvinder er det altsaa, som styrer og leder Odense Kommunes Anliggender, og at dette er et ansvarsfuldt og betydningsfuldt Hverv vil let forstaas, naar man ser paa paa nogle Tal.

Driftsregnskabet for 1913—14 balancerede med over 2 Mill. Kr., og af Indtægterne udgjorde Skatterne over 1,300,000 Kr., Renter af Kommunens Kapitaler ca. 124,000 Kr. og Indtægter af Kommunens Ejendomme ca. 420,000 Kr. I samme Aar kostede Byens almindelige Bestyrelse lige ved 100,000 Kr., Fattigvæsenet kostede Byen over 193,000 Kr., og i Alderdoms-understøttelse udrededes lige ved 129,000 Kr. Skolevæsenet kostede 331,000 Kr., Rets- og Politivæsenet 112,000 Kr., Medicinalvæsenet lige ved 149,000 Kr. Til Gaders og Vejes Vedligeholdelse og Forbedring medgik omkring 68,000 Kr. og til Belysning over 37,000 Kr., medens den offentlige Renlighed krævede 55,000 Kr. og Pasningen af Byens offentlige Lystanlæg over 22 000 Kr.

Kommunens Nettoformue (heri indbefattet det meget værdifulde Aktiv, Kanalens Nettoformue) var ultimo 1913 - 14 4,634,078 Kr., og Kommunens faste Ejendomme var bogført til en Værdi af 14,168,239 Kr.

Andetsteds i denne Bog er omtalt den store Virksomhed, Byen driver gennem sin Havn og Kanal; her skal nævnes forskellige andre kommunale Virksomheder.

Medens Odense By, der er den første danske By, hvori Gassen tændtes, ikke som saa mange andre Købstæder ejer sit eget Gasværk (Byen har for nogle faa Aar siden paa fordelagtig Maade fornyet sin Kontrakt med »Det danske Gas-kompagni«), ejer og driver Odense selv sit store og fuldt moderne indrettede

Elektricitetsværk.

Ejendommeligt nok var Odense ogsaa den danske By, hvori Elektriciteten først blev tændt; det var ganske vist kun nogle

faa Dage før »Strøget« i København oplystes af det hvide Lys, men Odense kom dog først ogsaa med dette Belysningsmiddel. Det første Elektricitetsværk var dog ikke kommunalt, men ejedes af et Selskab, og dette arbejdede tilfredsstillende i en Række Aar, men der kom dog først rigtig Gang i saavel Gadebelysningen som Salget af Kraft til privat Belysning og til Drivkraft, da Byen i dette Aarhundrede skred til Opførelse af eget Værk, efterat den først havde afkøbt Selskabet det hid-

tidige Elektricitetsværk. — Dette skete i en stærk Brydningstid, da adskillige Opgaver, som man af Forsigtighedshensyn hidtil havde ladet ligge, nu krævedes løst, hvis ikke Byen skulde stagnere. Ved Regulering af Aaløbet indvandt man en udmærket Plads ikke langt fra St. Knuds Kirke, altsaa midt i Byen, og her opførtes Værket, saaledes at det let, efterhaanden som Udviklingen krævede det, kunde udvides. — Værket, der er bogført til en

Værdi af noget over 2 Mill. Kr., har nu været i Brug i 6 Aar, og allerede et Par Gange har der maattet udvides dels paa selve Værket og dels ved Bygning af Højspændingsanlæg ude i Byens Periferi. Af den afsluttede Aarsberetning for 1913—14 (det 5. Driftsaar) faar man et godt Begreb

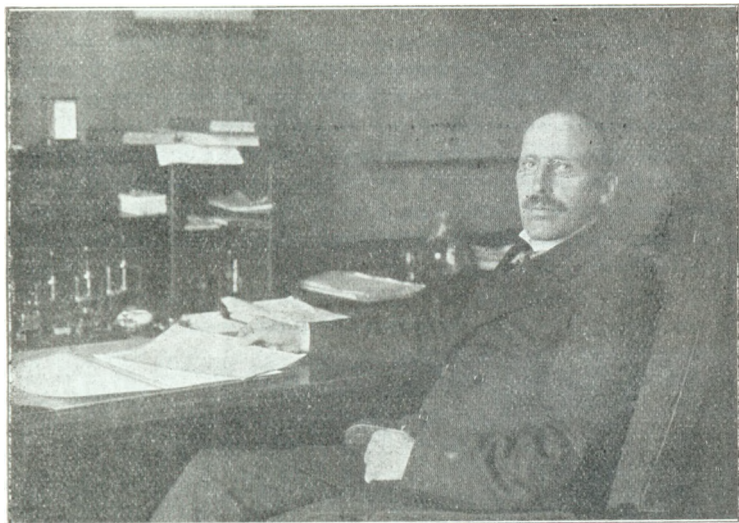

Elektricitetsværket.

om, hvorledes Værket voxer. I det nævnte Aar steg Antallet af Maalere med 1133 mod 722 i Aaret forud, Antallet af Lamper steg med 11,300 mod 9500 i det forudgaaende Aar og Antallet af Motorhestekræfter gik 895 HK frem mod 550 i 1912—13. Ved Driftsaarets Slutning var der tilsluttet ialt 68,100 Lamper og 2985 HK, foruden hvad Sporvejen brugte. Og i det nævnte Driftsaar gav Værket et Nettooverskud paa over 92,000 Kr.

Samtidig med at Byen fik eget Elektricitetsværk realiseredes ogsaa Planen om Anlæg af elektrisk Sporvej. Igennem

mange Aar havde en Sporvej spøget. Fra private Folk var i Tidens Løb jævnlig kommen Tilbud om at anlægge en saadan eller Ansøgning om Koncession for at drive en Sporvej. Det vilde man dog ikke gaa ind paa. I Byraadet var man ved saadanne Lejligheder altid enige om, at naar Odense skulde have Sporvej, skulde Byen drive den selv. Men *Tidspunktet* var man uenig om. De, der vilde se Tiden an, var dog i Overtaal i adskillige Aar, men Tiden kom ogsaa for den elektriske.

C. Bohn-Rasmussen. Politimester og Byfoged i Odense.

Da By og Amt i Forening vedtog at bygge et nyt, stort Sygehus, som skulde ligge paa Exercentermarken i Byens yderste Udkant, var man klar over, at nu maatte man have Sporvejen af Hensyn til de mange, som vilde besøge Slægt og Paarørende, der laa paa Sygehuset, og sammen med Opførelsen af det kommunale Elektricitetsværk kom da ogsaa Sporvejen. Den blev dog ikke helt kommunal, idet man antog et Tilbud fra det svenske Selskab i Vesterås, der byggede Sporveje, men Byen overtog sin store Part af den og garanterede for en Del af Resten, saaledes at man kommer Forholdet

meget nær, naar man siger, at Sporvejen er trekvartkommunal.

Der var mange Skeptikere, som spaaede ilde, da Planen vedtoges, og de havde nogen Grund til deres Opfattelse. Byens Form er vanskelig for et Sporvejs-Anlæg, men tilsidst lykkedes det at finde en Linie, som havde Udsigt til at blive godt benyttet, og som kunde vinde ved Publikums Lyst til at tage i Skoven. Det har da ogsaa vist sig, at Skeptikerne fik Uret. Sporvejen er bleven et udmærket Aktiv, og paa Søndagene ikke blot om Sommeren, men ogsaa om Vinteren, køres der med Motorvogn og 2—3 Bivogne smækfulde til og fra Skoven, ja, det har endog i de senere Aar været nødvendigt at sætte Extravogne ind paa en Del af Ruten for at aflaste den gennemgaaende Trafik.

Ved Sporvejens Anlæg fik man ikke strax en Linie til Haven, men det er der senere hødet paa, og forøvrigt er Sporvejen anlagt saaledes, at nye Linier kan sluttes til, efterhaanden som der kan blive Anledning til at lykksaliggøre andre Kvarterer med Sporvej.

Byens Vand

er rigeligt og godt. Det kommer dels fra Brønde og dels fra Kilder udenfor Byen, hvorfra det ledes ind til Vandværket. Dette er med Maskiner, Pumper, Kedler, Bassiner og Ledninger bogført til en Værdi af over 1 Mill. Kr., og det giver en aarlig Indtægt af over 140,000 Kr., men det er ganske naturligt ikke et Aktiv, som der regnes noget videre Overskud af. Der spares imidlertid heller ikke paa Vandet, og Forbruget er stadig voxende. I 1904—05 er Forbruget 1,700 934 m³, og i 1914—15 er det 2,182,569 m³. Pr. Indbygger brugtes i 1904—05 pr. Døgn gennemsnitlig 108 Liter, og da var Indbyggertallet 39,325. I 1914—15 var Forbruget steget til 143 Liter pr. Indbygger pr. Døgn, og Indbyggertallet er 43,251.

Markvæsenet.

Odense By ejer meget betydelige Jorder, der ligger omtrent paa alle Sider af Købstaden, og den har i de senere Aar jævnligen forøget Arealet ved Køb, navnlig af Jorder, der ligger langs med eller i Nærheden af Kanalen, og som det af Hen-

syn til dennes Udvikling i Fremtiden kunde være rigtigst at erhverve.

Ialt ejer Odense ca. 500 Hektarer Ld., og dette Areal Værdi var ultimo Marts 1914 ansat til en Værdi af 1,875,860 Kroner.

Markvæsenets samlede Driftsoverskud var i 1913—14 40,074 Kr. eller ca. 99 Kr. pr. ha Ld., og da Brugen af betydelige Arealer er baandlagt af Byraadet, hvorved Indtægten i høj Grad reduceres, maa dette Udbytte siges at være godt.

Desuden ejer Kanalen forskellige Landejendomme og har for ikke længe siden forøget disse ved Køb. Driften af disse Jorder besørger af Kommunens Markvæsen mod en aarlig Afgift til Kæmnerkassen.

Til Markvæsenet er kædet Byens Renovationsvæsen; dette gav i det ovenfor nævnte Regnskabsaar en Indtægt af 49,000 Kr. og havde en Udgift paa 96,000 Kr., saa der var et Underskud paa 47,000 Kr., hvilket maa siges ikke at være nogen stor Sum for at faa en saa stor Bys Nat- og Dagrenovation besørget.

Markvæsenets Ulejlighed med Natrenovationen bliver dog stadig mindre, eftersom Indlæggelse af W. C. i Ejendommene bliver mere almindelig, hvorved Antallet af Tønder, der skal afhentes, daler. Men samtidig kan Dagrenovationen tænkes at ville give Markvæsenet mere at bestille, idet der er vedtaget et nyt Reglement for dette. Det har dog ikke kunnet føres ud i Livet endnu, fordi Krigen har forhøjet Prisen paa de Zink-beholdere, der efter det nye Reglement skal anbringes i Ejendommene, og man derfor har villet se Tiden an.

Ialt beskæftiger Mark- og Renovationsvæsenet, der ledes af Markforvalter Albert Nielsen, 5 Opsynsmænd, 2 Forkarle, ca. 55 faste og ca. 10 løse Arbejdere foruden ca. 50 mandlige og kvindelige Arbejdere i Roemarken. Desuden har Markforvalteren for ikke længe siden faaet en Medhjælp i Renholdningsassistent, Landbrugskandidat Næraa.

Formanden for Byraadets Markudvalg er Boghandler, Forstkandidat N. Dreyer.

— — —

I det følgende skal gives en Oversigt over forskellige af de Institutioner, der kræver Penge af Kommunen til Driften.

Niels Jacobsen,
Arkitekt, R. af D.

Født 1865 i Aabenraa, udlært Murer 1885, Årgangsbevis fra Kunstakademiet 1890, Medlem af Odense Byraad siden 1909, har opført talrige Bygninger i Odense, bl. a. Grand Hotel, Handelsbanken, Odense Teater og Fyns Forsamlingshus.

Frederik Tange,
Kommunebogholder.

Født 1855 i Odense, 1883 i Kommunens Tjeneste, 1886 Bogholder og Kasserer ved Fattigvæsenet, 1896 Kommunebogholder. Desuden flere Tillidshverv, særlig som Revisor.

Der er først

Fattigvæsenet,

eller, som det nu kaldes, Forsørgelsesvæsenet. Det ledes af Forsørgelsesinspektør N. C. Christophersen, og Formand for det paagældende Byraadsudvalg er Forretningsfører H. P. Petersen.

I 1844 opførtes i Odense en Fattiggaard, som i mange Aar stod som et Mønster for andre Byers. Der var her Plads ikke blot til saadanne fattige, som Kommunen maatte tage sig af, fordi de ikke selv vilde eller kunde skaffe sig Arbejde, men ogsaa til saadanne gamle, som ikke mere kunde forsørge sig selv, og endelig til et Hjem for Børn, der maatte tages fra Forældrene eller ere forældreløse. Disse Børn fik en fortræffelig Opdragelse, og der er fra dette Hjem udgaaet mange unge Mennesker, hvem det er gaaet godt senere hen i Livet.

Efterhaanden fik man dog den Opfattelse, at denne Fattiggaard ikke mere var tidssvarende; navnlig fandt man det uheldigt, at Børn skulde opvoxe derude, hvor det ikke kunde undgaas, at de undertiden fik Sider af Livet at se, som Børn ikke havde godt af, og desuden fandt man det heller ikke overensstemmende med Tidens humane Syn, at gamle, hæderlige Folk, som ikke mere kunde arbejde, skulde bo under Tag

med Døgenigte og Drukkenbolde, selv om de to Partiers Afdelinger var skilt fra hinanden.

Først skilte man saa — for en Del Aar siden — Børnehjemmet ud. I Bolbro, en Landsby vest for Odense, som ved Indlemmelse af St. Knuds Landsogn var kommen ind under Købstaden, opførtes et moderne Børnehjem med Opholdsafdeling, Skolestuer, Gymnastiksal og alle moderne Indretninger som Badeanstalt, elektrisk Lys m. m. Børnehjemmet, der blev taget i Brug 1908, har Plads til ialt 80 Børn, Dreng og Piger, og den aarlige Udgift andrager omkring halvfjerde hundrede Kroner pr. Barn.

Formand for Hjemmets Bestyrelse er Byraadsmedlem, Fru Sophie Jørgensen, f. Hempel, og det ledes af en Forstander med den fornødne mandlige og kvindelige Medhjælp.

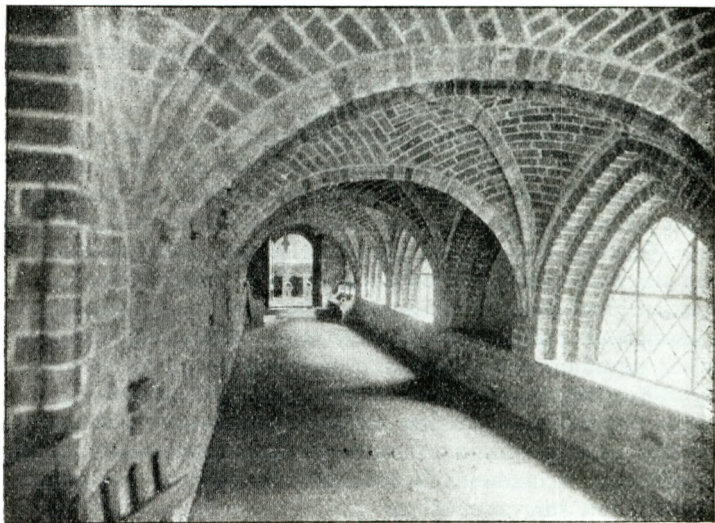
Ved Børnehjemmets Opførelse var Begyndelsen til at nedlægge den gamle Fattiggaard gjort, og i 1913 solgtes Gaarden med et Areal af ca. 20,000 Kvadratalen til et Konsortium, hvorefter det tidligere kommunale Sygehus, der var bleven ledigt ved Opførelsen af et nyt Sygehus, blev indrettet til Forsørgelsesanstalt, ligesom der toges fat paa Opførelsen af et Alderdomshjem for gamle hæderlige Fattige. Derved kom man bort fra Leje af Privatlejlighed til svagelige Alderdomsunderstøttede, hvem man var nødt til at have under daglig Pleje og stadigt Tilsyn, fordi de ikke kunde klare sig selv.

Alderdomshjemmet blev bygget ved Siden af Fodfolkskasernen og det nye Sygehus paa en Plads, hvorfra der ikke er ret langt til det smukke Kirkegaardsanlæg og til Fruens Bøge, hvor de gamle kan gaa hen og trække frisk Luft i godt Vejr. Det er en smuk, monumental Bygning, vel indrettet med alle Bekvemmeligheder for de gamle Mennesker, uden at der dog paa nogen Maade er ødslet. Her kan de gamle, Enkelt personer eller Ægtepar, tilbringe deres Alderdom i gode Værelser og under Pleje og Tilsyn.

I Regnskabsaaret 1913—14 blev der ydet egentlig Fattighjælp til 973 Personer, der var hjemmehørende i Odense, og til 1259, hjemmehørende i andre Kommuner, samt ugentlig Fattighjælp til henholdsvis 652 og 165 Personer. Kommunens Udgift til Fattigvæsenet var i det nævnte Aar ialt 193,400 Kroner.

Haven til Graabrødre Hospital.

Hvælving i Graabrødre Kloster.

Sygehusene.

Odense By har to egentlige Sygehuse foruden et Børnehospital og forskellige private Kliniker, hvoriblandt Katholikerenes St. Josefs Hospital er den største.

De to Sygehuse, et almindeligt og et Epidemisygehus, er fælles for Købstaden og Odense Amt. De laa indtil for faa Aar siden begge i Albanigade, men det almindelige Sygehus var efterhaanden bleven altfor lille og heller ikke mere svarende til de Krav, den moderne Hygiejne stillede til et velindrettet Sygehus.

Sygehuset.

Men det var jo en stor Udgift at gaa til, ligesom Fællesskabet mellem de to Kommuner heller ikke lettede Vedtagelsen af at kassere det gamle og bygge et nyt. Tilsidst maatte man imidlertid til det, og da først det blev Alvor, kom By og Amt ret hurtigt til Enighed.

Paa en Del af Exerccermarken tog man fat paa Opførelsen af det nye Sygehus, medens Byen overtog det gamle og nu bruger det som Fattiggaard. Det nye Sygehus blev opført efter Pavillonsystemet, med en stor Bygning og talrige Pavilloner for Specialsygdomme uden om, ligesom der selvfølgelig til Lægeboliger, Inspektørboliger m. v. opførtes særlige Villaer.

Da Sygehuset stod færdigt til Brug, havde det med Grund, Bygninger og fast Inventar kostet over halvanden Mill. Kr.,

M. K. Seedorf,

fh. Stiftsfysikus, R af, D. DM.

Født 1847 i Odense, Læge i samme By 1877, Fysikus 1903—1915, Byrådsmedlem 1888—1909 samt en Række andre Tillidshverv.

Thal Jantzen,

Amtslæge.

Født 1863 i København, cand. med. 1888, ved Hospitaltjeneste og i Wien indtil 1904. Kom til Odense 1899.

Knud Schroeder,

Dr med. Overlæge.

Født 1877 i København, cand. med. 1903, Dr. med 1909, Overlæge i Odense 1912. Har skrevet flere videnskabelige Afhandlinger.

Frants Svendsen,

Overlæge i Hæren.

Født 1864 i Aarhus, Læge 1888, Korpslæge 1896, Overlæge 1907. Medlem af Byrådet 1913 og desuden flere Tillidshverv.

hvoraf By og Amt ejer hver Halvdelen. Det blev betydeligt dyrere end først beregnet, idet det, efterhaanden som Bygnings Opførelse skred frem, viste sig, at der var adskillige moderne Indretninger, som helst maatte indføres med det samme.

Sygehuset fik en saa stor Grund, at det med Lethed kan udvides yderligere, og det vil maaske heller ikke vare saa mange Aar, før man maa skride til Udvidelse, idet det allerede

Ejnar Lollesgaard,
Overlæge.
Født 1865 ved Vejle.

I. C. Madsen,
Byraadssekretær.
Født 1871 i Odense.

nu er saaledes, at der næsten altid er fuldt belagt. Dette hidrører for en Del fra, at der er givet Sygekasserne en meget let Adgang til at indlægge deres Medlemmer for en billig Taxt, men ogsaa den Omstændighed, at Sygehuset nu byder paa alle moderne Hjælpemidler, har bevirket, at mange Private, som tidligere ikke benyttede Sygehuset i Sygdomstilfælde, nu foretrækker Pleje dér for Behandling i Hjemmet.

Ved Sygehuset er ansat 2 Overlæger, Professor Møller (kirurgisk) og Schroeder, og de nødvendige Reservelæger og Kandidater samt Sygeplejersker m. m.

Epidemisygehuset, der ogsaa er fælles for By og Amt, og som ledes af Dr. Lollesgaard, er bogført til en Værdi af ca. 330,000 Kr.

Driftsregnskabet for de to Sygehuse balancerede for Regnskabsaaret 1913-14 med ca. 400,000 Kr.

*Stiftamtmand
Frederik Simony.*

Kammerherre, K f D² DM
Fortjenstmedaillen i Guld.

Kommandør af Vasa-
ordenen.

Født 1846 i København.

Cand. jur. 1870, Ministeriets
Tjeneste 1875—1885, Borg-
mester i Aalborg 1885,
i Odense 1897, Amtmand i
Histed Amt 1900, Stift-
amtmand over Fyens Stift
1907. Desuden en Række
Tillidshverv af forskellig
Art.

Harald Seedorf,
Politiassistent.

Født 1876 i Randers, cand. jur. 1904. i
Politiassistent i Odense 1908.

P. T. Gram,
Overretssagfører.

Født 1852 i Sønderjylland Formand for
Skatteraadet for Odense Skattekræds

Henrik Bächer,

Stads- og Havneingeniør, R. af D.

Født 1833 i Sorø, tiltr. nuv. Embede 1888,
medvirket ved Anlægget af Odense Kanal.

Emu Carlsen,
Skatteinspektør.

Født 1868 ved Vejle, Medl. af Skattekomm.
i Odense og af Skattelovkomm. af 1910.

Emil Nordlien,
Amtsforsvalter, R. af D.
Født 1861 ved Hjørring, Amtsforsv. i Odense
1901, Medlem af Overskatteraadet, i Pri-
vatbanernes Bestyrelse m. m.

Johannes Stensballe,
Driftsbestyrer, R. af D.
Født 1871 ved Vejle, 1902 ansat ved Syd-
f. Jernbaner, 1914 Driftsbestyrer ved de
fynske Privatbaner.

Jørgen Overgaard-Nielsen,
Telegrafbestyrer. Født 1857 i Sæby.

Joachim v. Linstow,
Telefondirektør. Født 1875 paa Ulstrup

K. L. Hansen,
Sagfører.

Otto Nørmark,
Fotograf.

Johannes Løwe,
Skoleinspektør.

Født i Kolding 1851, tidl. Medlem af
Byraad, den frie Fattigkasse, Odense
Venstreforening m. m.

Hans Toft,
Skoleinspektør.

Født 1864 ved Kolding, Medlem af Dan-
marks Lærerforenings Hovedbestyrelse og
Samaritanens Bestyrelse.

Skolevæsenet.

De kommunale Skoler.

Odense Købstad kan glæde sig ved at have et veludviklet kommunalt Skolevæsen med gode Skolelokaliteter, men det gaar her som i alle Byer, der er under Udvikling og Fremgang, at Børnetallet stadig voxer, og dermed følger Kravene om nye og større Skoler.

I Spidsen for hver af de kommunale Skoler staar en Skoleinspektør; som Leder af det hele Skolevæsen er ansat en Skoledirektør med kongelig Udnævnelse. I 1915 døde Skoledirektør Siersted, en Mand, om hvis Navn der ofte havde staaet Strid, medens han levede; men ved hans Død sænkede Modstanderne af hans Virksomhed dog ridderligt Kaarden for den dygtige Skolemand, som han i Virkeligheden var, — og der er nu Kræfter i Bevægelse for at faa afskaffet denne Post og nøjes med Inspektørerne som Ledende hver for sin Skole, men umuligt er det alligevel ikke, at det bliver ved den hittidige Ordning.

De kommunale Skoler er følgende:

Jernbanegades Skole, Inspektør Johs. Løwe, 18 Lærere, 8 Lærerinder, 1 Timelærer, 2 Gymnastiklærere og 1 Gymnastiklærerinde.

Lundahl Nielsen,
Skoleinspektør.

Født 1869 i Odense, Medlem af Vægeraadet og i Bestyrelsen for Børnenes Pleje.

Hans Palstrøm,
Viceskoleinspektør.

Født 1868 i Hesselager Sogn, Forstander for Odense Kommunes Børnehjem.

Klaragades Skole, Inspektør Lundahl Nielsen, 2 Lærere, 28 Lærerinder og 4 Gymnastiklærerinder.

Østre Kommuneskole, Inspektør W. D. Rasmussen, 6 Lærere, 6 Lærerinder, 1 Gymnastiklærer og 1 Gymnastiklærerinde.

Vestre Kommuneskole, Inspektør H. H. Toft, 9 Lærere, 18 Lærerinder, 2 Gymnastiklærere og 2 Gymnastiklærerinder.

Skolen i Bolbro, konstitueret Viceinspektør Palstrøm, 2 Lærere, 5 Lærerinder og 1 Timelærerinde.

Desuden er der en kommunal Mellem- og Realskole for Piger, Inspektør W. D. Rasmussen, 2 Lærere, 2 Lærerinder, 1 Sanglærer og 1 Gymnastiklærerinde.

Og endelig Mulernes Legatskole, der er oprettet af en gammel odenseansk Slægt Mule, som i sin Tid var vel anset og velhavende. Den er kun for Drengene, og Eleverne i denne Skole, som giver Mellemskole- og Realexamen, kommer fra Kommuneskolen. Kun naar Pladsen tillader det, kan ubemidlede Forældre faa Børn, der er forberedt paa anden Maade, optaget paa denne Skole, der har uddannet en Mængde unge Mennesker, hvoraf mange senere hen i Livet har drevet det til gode Stillinger.

Den ledes af Overlærer cand. theol. Hertel, ved hvis Side der staar følgende Lærerkrafter: 11 Lærere og 2 Gymnastiklærere.

Th. Hertel,
Overlærer, R. af D.

Født 1849 ved Viborg, 1879 Overlærer ved
Møllernes Legatskole, Forfatter af nogle
Skolebøger.

Marie Jørgensen,
Skoleforstanderinde.

Født 1846 ved Odense, oprettede sin Skole
1879, fik Eksamensret 1886. Skolen ud-
videt flere Gange.

Skolen havde i 1914 336 Elever, og iøvrigt var der i det nævnte Aar 4342 Børn i Kommunens Skoler af ialt 6282 skolepligtige Børn.

Kommunens Skolebygninger er ansat til en Værdi af ca. 740,000 Kr., og Skolevæsenets samlede Udgift er i 1913—14 376,197 Kr.

De skolepligtige Børn, der ikke søger den Undervisning, Byen giver, er fordelt i en hel Række andre Skoler. Der er først Statsskolen,

Odense Katedralskole,

i hvilken der dog, hvad ogsaa gælder en Del private større Skoler, ogsaa gaar Børn udenbys fra og ikke skolepligtige Elever.

Katedralskolen har en stor, monumental Skolebygning, liggende i Jernbanegade, hvor den opførtes 1892—94, da den gamle Skole i Lille Graabrødrestræde, der nu bruges som Posthus og Telegrafbygning, ikke mere var tidssvarende.

Skolen ledes af Rektor F. Giersing og har iøvrigt 16—20 Overlærere, Adjunkter og Timelærere.

Skolen ejer betydelige Midler, og mange af Disciplene kan derfor faa hel eller delvis fri Skolegang, ligesom Skolen ogsaa er i Stand til at støtte en Del af de unge Mennesker, der udgaar fra den, under deres senere Studering ved Universitetet.

Endvidere findes i Odense en hel Række

Private Skoler,

hvoraf de vigtigste er: Giersings Realskole (Drenge), Frøken Marie Jørgensens Skoler, Kostskole for Drenge og Skole for Piger (Artiumskursus for unge Damer), Frøken Wintelers Pigeskole (uddanner til Realexamen og Artium), Frøken Hør-lücks Drengeskole (Forberedelse til Katedralskolen), samt blandede Pige- og Drengeskoler som Skolen i Nørregade 59, Odense Seminarium, Børneskole og Søndre Friskole. Desuden driver den katolske Menighed en Skole, »St. Albani Skole«.

For den videre Uddannelse af unge Mennesker findes endvidere en Række

Fagskoler.

Teknisk Skole, Forstander cand. polyt. Windinge, der baade driver Aftenskoler og Dagskoler. Aftenskolerne omfatter almindelig teknisk Aftenskole, en Installatørskole og en Maskinistiskole.

Dagskolen er følgende: Bygningsskolen, Møbelsnedker-skolen, Malerskolen og Dagskolen for videregaende Tegning, og endelig et *Maskinbygningsteknikum*, hvor Eleverne bibringes en saadan Undervisning, at de er i Stand til at paatage sig selvstændige Stillinger som Konstruktører, Ingeniører og Driftsledere, en Undervisning, som unge danske Haandværkere tidligere var henvist til at søge i Skoler i Udlandet.

Elevantallet i teknisk Skole plejer at være omkring 900, og denne Skole er ved Gaver og Bidrag istand til at yde pekuniær Hjælp til mange af Eleverne, som jo i den Tid, de besøger den, enten ikke kan tjene saa meget som ellers, eller slet intet tjene.

Skolen er meget anset og har Elever fra det hele Land.

Skolens Aarsregnskab balancerer med omkring 80,000 Kroner.

Den fynske Handelsskole, [der er oprettet af Handelsforeningen, har, i Modsætning til teknisk Skole, ikke egen Skolebygning, men laaner Lokale i en af Kommunens Skoler. Den ledes af Forstander, Adjunkt O. Hansen og giver samme Undervisning som de andre af Landets Handelsdagskoler eller -Højskoler og forbereder til samme Examen som disse.

Handelsskolen i Odense, Forstander Valdemar Petersen, er anerkendt af Staten og underkastet dennes og Handelsforeningens Kontrol; den underviser unge Handels- og Kontorlærlinge igennem 3-aarige Kursus plus en Sprogklasse (det 4. Aar) og giver den samme Examen som Landets øvrige Handelsskoler.

Valdemar Petersen,
Handelsskolebest. R. af D.
Født 1846 i Sorø.

Medens Handelsskolen er oprettet 1877, er

Odense Købmandsskole først oprettet 1911 og staar under Tilsyn af Odense Kolonialhandler- og Odense Manufakturhandlerforening. Den giver væsentlig samme Uddannelse som Handelsskolen, men Rammerne for dens Undervisning er noget anderledes. Den ledes af cand. phil. I. P. Jensen som Forstander.

Endvidere findes i Odense et Par mindre, private Handelsskoler, og et Kursus, oprettet 1878 af Officerer og endnu ledet af Officerer. Det forbereder til Præliminærexamen.

Kirker og kirkelige Forhold.

Odense Bys største og fornemste Kirke er

St. Knuds Kirke,

en af Nordens ældste og skønneste Kirker, der med det slanke Spir, som hæver Korset 146 Fod over Jorden, altid tiltrækker sig Fremmedes Opmærksomhed og vækker deres Beundring.

Indtil for faa Aar siden var det Indre af Kirken dekoreret med Ornamenten i forskellige Farver, men efter Paalæg af Kirkesynet blev det kalket hvidt, hvad mange i Menigheden syntes var Vandalisme. Imidlertid maa det indrømmes, at det mægtige hvide Rum gør et ejendommeligt Indtryk paa Beskueren.

Til St. Knuds Kirke var i sin Tid knyttet et Munkekloster, hvoraf endnu findes Rester i den nærliggende Hempels Gaard paa Klingenberg; disse Rester er nu erhvervet af Kommunen, og saavidt muligt vil det gamle St. Knuds Kloster blive restaureret og bragt tilbage til sin oprindelige Skikkelse, efterat Murværket i saa mange Aar har været skjult som Mellemmure i en privat Ejendom.

I St. Knuds Kirkes Krypt findes bl. a. St. Knuds (Knud den Helliges) Helgenskrin samt Kister med de danske Konger Hans og Christian II.s og deres Dronningers Støv, foruden adskillige andre Skrin og Kister med berømte Mænds jordiske Levninger.

Kirken ejer endvidere en stor Seværdighed i den gamle Mester Claus berømte udskaarne Altertavle med dens Hundreder af Figurer.

Frue Kirkes

Oprindelse kan føres tilbage til omkring 1020, da engelske Benediktinermunke af Knud den Hellige blev indkaldt til Odense. Om Kirken eksisterede allerede den Gang eller først opførtes af Munkene vides ikke, men den Kirke, der blev bygget den Gang, er ikke den nuværende, som efter hele Bygningsmaaden ikke kan være ældre end det 13. Aarhundrede. Munkene og deres Kirker forlenedes med meget Gods; Præsterne følte sig da ogsaa og søgte at tilegne sig Bispevalget som et Domcapitel, hvorover de fik megen Strid med St. Knuds Kirkes Indehavere. De første Biskopper betragtede da ogsaa Frue Kirke som deres Domkirke, men senere fik de St. Knuds Kirke.

Ogsaa Frue Kirke har undergaaet mange Forandringer i Tidens Løb.

St. Hans Kirke

er den tredie gamle Kirke i Odense. Hvornaar den er bygget, ved man ikke bestemt. Den kaldtes tidligere St. Michaels Kirke, og som saadan nævnes den første Gang 1295 som Sognekirke; men senere bliver den ogsaa Kirke for et stort Johannitterkloster, og den nuværende Bygning er saa udpræget i Johannitterstil, at den sikkert er opført i det 14. Aarhundrede af Munkene. Imidlertid ser det ud til, at den er bygget over

A. I. Rud,
Sognepræst.
Født 1868 i Vends Herred.

Ludvig Ingerslev,
Valgmenighedspræst.
Født 1864 i Aarhus.

en ældre Kirke, og navnlig Taarnet ser ud til at have hørt til en saadan.

St. Hans Kirke har haft adskillige trange Kaar i Tidens Løb, ja, den maatte endog en Gang hjælpes med et Lotteri. Selvfølgelig er den ogsaa i Tidens Løb bleven forandret ved Tilbygninger og Restaureringer. Siden 1722 er den Garnisons Kirke.

I tidligere Tid ejede Odense en 4. anselig Kirke, Graabrødrekirken, som i sin Tid kunde glæde sig ved Dronning Christines Bevaagenhed. Hun skænkede den bl. a. Claus Bergs skønne Altertavle, som nu staar i St. Knuds Kirke. Den blev nedrevet 1317, og paa dens Grund er opført en anselig Hospitals- og Klosterbygning, der har en egen lille Kirke, *Hospitalskirken*, hvor man endnu ser en af de gamle Munkegange.

Indtil Aar 1900 havde Folkekirken i Odense kun de her omtalte 3 Kirker og Hospitalskirken, og dette var for lidt for Byens Størrelse, og navnlig var St. Knuds Sogn altfor stort for den ene Kirke. Man delte da Sognet, og et nyt, Ansgar Sogn, opstod og fik sin Kirke ved Siden af Assistentskirkegaarden.

Denne Kirke blev indviet og taget i Brug i 1902, men Byens Udvidelse og det voxende Menighedsliv har stadig holdt Trangen til flere Gudshuse vedlige.

For faa Aar siden blev Frue Sogn hjulpet, idet der for det tilhørende Landsogn blev opført en Kirke i Landsbyen Fjby

Pastor Thaarup.
Født 1851 i Aarhus.

Pastor Tjagvad.
Født 1886 ved Holstebro.

umiddelbart udenfor Byen. Men Trangen til flere Kirker er endnu saa stor, at der for Øjeblikket samles ind til to nye Kirker, en til i St. Knuds Sogn og en i det Landsogn, som hører til St. Hans Sogn. Midlerne til disse to Kirker indsamles ved treaarige Bidrag, og om nogle Aar faar Byen de 2 nye Kirker.

Byens Gejstlighed er følgende:

Biskop over Fyens Stift: Balslev.

Ved St. Knuds Kirke: Stiftsprovst Lützhøft, Sognepræst E. Koch, residerende Kapellan, tillige Præst ved Hospitalskirken, H. Wellejus, Kapellan pro loco.

Frue Kirke: N. P. Hansen, Sognepræst, A. C. Møller, residerende Kapellan.

St. Hans Kirke: P. Lange, Sognepræst, H. R. Hansen, residerende Kapellan.

Ansgars Kirke: A. I. Rud, Sognepræst, Pastor Nielsen, ordineret Medhjælper.

Hospitalskirken: Præsterne E. Koch og Øllgaard.

— — —
Endvidere findes i Odense følgende Kirker: *Valgmenighedskirken*, Pastor Ingerslev.

De to Metodistkirker *St. Jacobskirken* og *Emauskirken*, Præsterne Thaarup og Tjagvad.

Den katolske Kirke, *St. Albani Kirke*: Sognepræst Joseph Resch, Kapellan Dr. P. Poul Pio.

En katolsk-apostolisk Kirke: Forstander Chr. Jensen.

Pressen.

Det ældste Blad i Odense, og et af de ældste i hele Landet er Højrebladet »Fyens Stiftstidende«, der nu gaar i sit 144. Aar. Fra en saare beskeden Begyndelse har det arbejdet sig frem gennem Aarene, af og til i sit lange Liv angrebet af Konkurrenter, hvis Navne nu knap erindres, og i omtrent 100 Aar var det det eneste Dagblad paa Fyen. Efterhaanden startedes imidlertid Blade i de øvrige fynske Byer, men endnu i lang Tid vedblev »Fyens Stiftstidende« at være eneste Blad i Odense, indtil »Fyens Tidende« startedes af Venstremænd.

Morten Dreyer,
Redaktør, K. af D.

Født 1860, Student 1879,
ved Berl. Tid. 1883, til
Odense 1884, Redaktør af
Fyens Stiftstidende 1892.

Efterhaanden voxede »Fyens Stiftstidende« saavel med Hensyn til Udbredelse som til Størrelse af Format, men navnlig er Væksten bleven iøjnefaldende i de senere Aar. Den Tid kom, da Bladet jævnlige maatte udgive Ekstranumre, fordi Annoncemassen var voxet saa stærkt, at end ikke det store 4-sidede ottespaltede Format kunde slaa til. I 1912 besluttede Redaktør Dreyer sig da til at gøre det store Spring over til det moderne Bladformat, hvorved Redaktionen blev sat i Stand til at lade Bladet udkomme fra 8-sidet 6-spaltet Format op til 16-sidet 7-spaltet Format, og samtidig indførtes en rig Anvendelse af Illustrationer i Texten, hvorved det blev ikke alene det største,

men ogsaa det mest moderne Blad i Provinsen.

Et yderligere Fremskridt indførtes i Løbet af 1915, idet Bladet, der hidtil kun udgik paa Hverdagene, nu ogsaa udsender et Numer Søndag Morgen.

»Fyens Stiftstidende«, der er det konservative Hovedorgan paa Fyen, har ikke kastet sine gode Traditioner over Bord, da det, som det første fynske Blad, gik over til det moderne Format. Det redigeres trods alt det nye, som et moderne Blad maa beskæftige sig med, efter de gode, sunde Principer, som har gjort det til en kær Gæst i saa mange tusinde fynske Hjem, og dets Læsekreds øges stadig.

»Fyns Stiftstidende« udgives af Etatsraadinde Elisabeth

Dreyer, Enke efter den forrige Ejer og Udgiver, Etatsraad I. C. Dreyer, og redigeres af dennes ældste Søn, cand. polit. M. C. H. Dreyer, der som Medarbejder har sin ældste Søn, cand. phil. J. C. Dreyer, og 3 andre faste Journalister.

»Fyns Tidende«, der nu gaar i sit 44. Aar, oprettedes som omtalt ovenfor af en Del Venstremænd, der følte Savnet af et stedligt Organ til at varetage Venstres Tarv. Det blev et udpræget Landboblad, og dette præger Bladet endnu den Dag i Dag. I Begyndelsen havde det mange Vanskeligheder at kæmpe med, men efterhaanden blev disse, takket være navnlig de politiske Forholds Udvikling, overvunden, og Bladet har forlængst

P. H. Nygaard.
Redaktør.

H. Bøgedal.
Redaktør.

opnaaet en meget fast Position, støttet af et stort Abonnental og stor Annoncemasse.

Det kunde selvfølgelig ikke undgaas, at der maatte blive Kamp mellem det og »Fyens Stiftstidende«, og mange stærke Ord er bleven brugt i Polemiken mellem de to Blade, men de var dog ikke skarpere, end at det kollegiale Forhold ikke led derunder.

I mange Aar redigeredes Bladet af Landstingsmand Jørgen Pedersen, der i Aarenes Løb havde forskellige Medredaktører foruden anden journalistisk Bistand. For en Del Aar siden trak Jørgen Pedersen sig tilbage som Chefredaktør, men vedblev at være knyttet til Bladet som Bladudgiver, som Aktieejernes Repræsentant, og ved Siden af skriver han jævnlig »Politik« i Bladet.

Han afløstes som Redaktør af P. H. Nygaard. Bladets mangeaarige Redaktionssekretær; denne har ved sin Side H. Bøgedal som Medredaktør, og desuden er der knyttet 3—4 Journalister til Bladet.

I Aaret 1915 er der sket den Forandring med »Fyns Tidende«, at det nu udgaar baade Morgen og Aften i 4-sidet Format.

»Fyns Venstreblad« blev startet for 23—24 Aar siden som en Modstander af »Fyns Tidende«s Politik og er nu det radikale Venstres Organ paa Fyen. Det havde saare trange Kaar i lange Tider, og Redaktionerne skiftede hurtigt, og det kom egentlig først til at »gaa«, da P. V. Elmholt for nogle Aar siden blev dets Redaktør. Som politisk Agitator gennemfo'r han Fyen og talte paa Masser af Møder, hvorved det tilsidst lykkedes at skabe Interesse for Bladet, men endnu kæmpede det en stærk Kamp, egentlig til to Sider, baade med »Fyns Tidende« og med »Fyns Socialdemokrat«, for Fremgang. Som et Middel i denne Kamp gjorde Bladet et stort Spring i 1914, idet det tog samme Format som »Fyns Stiftstidende«, og i 1915 gik det yderligere over til at være Morgenblad. Tiden skal vise, om denne Forandring bringer Bladet den Fremgang, som det haaber.

»Fyns Venstreblad« redigeres endnu af Elmholt, der har 3—4 faste Journalister som daglige Medarbejdere.

»Fyns Socialdemokrat« kom noget senere end »Fyns Venstreblad«. Det fynske Socialdemokrati begyndte sin Bladvirksomhed smaat, med et lille Ugeblad, der vænnede dets Folk til at holde et lokalt socialdemokratisk Blad. Da man mente Tiden var inde til at starte et Dagblad, blev der kaldt paa den gamle socialdemokratiske Journalist Emil Marott, der bl. a. havde arbejdet sammen med Harald Jensen ved »Demokraten« i Aarhus. Trods hans Erfaring paa Bladomraadet blev de første Aar dog trange for Bladet, og Partiet maatte sikkert skyde adskilligt til. Men efterhaanden som det lik Afslæggere i de andre fynske Byer, gik det fremad, men det har dog vistnok — for udenforstaaende at se — stadigt maattet slaas med forskellig Konkurrence, bl. a. fra det radikale »Fyns Venstreblad«s Side. I Aaret 1915 tog dette Blad da ogsaa Springet bort fra det gamle Format og til det moderne, men det udkommer endnu kun 6 Dage i Ugen.

Marott er stadig dets Redaktør. Han bistaas af 3 faste Journalister foruden Aflæggerredaktørerne.

Endelig er der Byens yngste Blad »Odense Avis«, det gaar i sit 18de Aar og opstod i Grunden paa Ruinerne af daværende »Fyens Avis«, der var startet som Modtræk mod »Fyens Stiftstidende«, men som efter nogle Aars Levetid, fuld af Skuffelser, maatte gaa ind. Tanken om vedblivende at have et mindre Byblad ved Siden af »Fyens Stiftstidende« bevægede en Del Borgere til at sætte Penge i et Blad, der skulde udkomme om Middagen, og det viste sig, at Bladet kunde existere ved Siden af de andre. Men dette Blad har ligesom »Fyens Venstreblad« haft adskillige Redaktører, inden det kom til at gaa. Det redigeres nu af cand. phil. A. Høi-Jensen.

Anders Høi-Jensen,
Redaktør.

Med fem Dagblade, hvoraf de tre i moderne Format, — deraf det ene som Morgenblad — et, der udgaar baade Morgen og Aften og et Middagsblad, er Odense sikkert den Provinsby, hvor Pressen er mest up to date, og Publikum er i nogen Grad bleven uafhængig af Hovedstadspressen i den Forstand, at det egentlig ikke behøver at købe københavnske Blade for Nyhedernes Skyld, dem faar Odenseanerne ligesaa hurtigt i deres egne Blade.

Bibliotekerne.

En Institution som den, Aarhus har i sit store, smukke Statsbibliotek, har Odense ikke, men ellers er Byen i Henseende til Bibliotekvæsen meget heldigt stillet, idet den har adskillige store, værdifulde Bogsamlinger, der for Størstedelen er gratis tilgængelige for alle eller mod et forholdsvis ringe Vederlag.

Den Tanke har før været fremme at samle alle disse Samlinger i en stor, moderne og til Nutidens Fordringer til

Biblioteker svarende Bygning, men den er ikke bleven praktiseret, og der kan jo ogsaa siges meget baade for og imod at samle alle disse Skatte paa eet Sted.

Fyens Stifts Læseforening har et Bibliotek paa ca. 35,000 Bind af højst forskellig Art, skønliterært, underholdende, oplysende Faglitteratur o. s. v.; for en stor Del ogsaa fremmed Literatur i Originalsprogene. Foreningen har ved Siden af store Læsestuer med Dagblade og Tidsskriftslitteratur og ejer en meget smuk og vel vedligeholdt Have, der ikke blot er en Pryd for Byen og beundres af alle fremmede Besøgende, men som byder Medlemmerne en hyggelig fredlyst Hvileplet midt i den store Bys Larm og gode Koncerter paa Sommeraftenerne.

Karen Brahes Bibliotek ejer en Bogsamling paa henved 3000 Bind, hvoraf 3—400 som haandskrevne er en stor Sjældenhed. Det er meget gammelt, oprettet af 2 adelige videnskabeligt interesserede Damer, Anna Gjøe, der døde 1686, og Karen Brahe, hvis Død indtraf i 1736.

Odense Katedralskoles Bibliotek ejer ca. 20,000 Bind; det er et fortræffeligt Haandbibliotek for Skolens Lærere og Disciple, men ogsaa andre kan laane Bøger der.

Folkebiblioteket ejer ca. 7000 Bind, og for et meget lille Bidrag kan man her faa Bøger af forskellig Art til Laans.

Odense Garnisons Officersbibliotek ejer en meget betydelig Bogsamling paa ca. 16,000 Bind, hvoraf en stor Del selvfølgelig er af militær og militær-teknisk Art, og

Garnisonens Underofficersbibliotek omfatter ca. 6800 Bind.

Saa er der *Stiftsbiblioteket*, der tæller ikke mindre end 40,000 Bind, hvoraf mange af høj Værdi.

Desuden findes i Odense et Landsarkiv (Arkivar Wad), hvor man kan søge Oplysninger i gamle retslige Dokumenter, Aviser, Tidsskrifter og alt, hvad der af Bøger og Brochurer trykkes i fyenske Trykkerier.}

Endelig kan i denne Forbindelse nævnes den kommunale Læsesal, der blev oprettet for nogle Aar siden, og som er slaaet udmærket an. Den søges baade af Mænd og Kvinder, Voxne og Børn, som her kan søge Oplysning og belærende Underholdning.

Det er altsaa meget betydelige Bogsamlinger, der staar til Odense Borgeres Raadighed, og det kan sikkert have sin Be-

rettigelse, at ikke alt dette er samlet paa eet Sted, men spredt i forskellige Bygninger og i forskellige Bydele. Men det maa paa den anden Side indrømmes, at der ved en Sammenlutning kunde udskydes mange Dubletter, navnlig af Skønlitteratur, som kunde komme andre, mere bogfattede Byer til Gode.

Odense Teater.

I over 100 Aar har Odense haft fast Teater, idet Skuespilhuset i det nuværende Teaterstræde aabnedes den 18. November 1796. Og her spilledes der lige til Slutningen af Sæsonen 1913.

Det gamle Teater, hvor der i Tidernes Løb er bleven spillet megen god og vel ogsaa adskillig daarlig Komædie, hvor der er bleven let og fældet Taarer paa Tilskuerpladsen, alt eftersom det var lystig Komædie eller alvorligt Skuespil, der bødes paa, fejrede sit 100-Aars Jubilæum den 18. November 1896 ved en Festmiddag og Festforestilling, og det var endnu den Gang et udmærket Teater efter Provinsforhold.

Der var gode Forhold for Skuespillerne, bl. a. — hvad disse færende Folk satte stor Pris paa — gode og hyggelige Omklædningsværelser, saaledes at de altid i deres omflakkende Liv længtes efter det Øjeblik, da de for en stor Del af Vintæren skulde have fast Station i Odense, en god og ikke særlig stor Scene, gode Lydforhold og en hyggelig Tilskuerplads; derimod var der jo ikke den moderne Komfort for Tilskuerne, ingen bløde Stole, hvor man kunde sidde mageligt og nyde Kunsten paa den anden Side Rampen.

Det blev da ogsaa ved Jubilæet udtalt, at Teatret kunde bruges mange Aar endnu, og det skete jo, men alligevel kom der inden ret længe Røster frem om, at Tiden nu var kommen til at skaffe Odense et nyt tidssvarende Teater.

Der var den Ejendommelighed ved Odense Teater, at det ejedes af de til enhver Tid valgte Byraadsmedlemmer, som imidlertid ikke havde nogen Indtægt af deres Ejendomsret; hvad Teatret indbragte anvendtes dels til dets Vedligeholdelse

Direktør E. Kornbeck.

Fru Kornbeck.

og Forbedring og dels henlagdes til en Fond. Naar der nu skulde bygges et nyt Teater, kom det Spørgsmaal i første Række, hvem der skulde bygge det. Teatret selv havde ikke opsparet eller henlagt saa meget, at det kunde forny sig selv og skaffe sig det nye Skuespilhus, og de vekslede Byraads-medlemmer kunde heller ikke gøre det. Naturligst vilde det være — mente nogle — at det blev Kommunen, som blev Teaterejer og byggede Byen det nye Teater, som Borgerne ønskede. Men det maatte jo indrømmes, at det jo ikke var nogen kommunal Opgave at bygge og drive Teater. Man kom imidlertid efterhaanden til den rigtige Opfattelse, at det første, der maatte gøres, var at faa det daværende Ejendomsforhold ordnet saaledes, at Teatret kom over paa andre Hænder, og Resultatet af mange Overvejelser blev saa alligevel det, at man først maatte have Kommunen til at blive Ejer. Man søgte Ministeriets Tilladelse hertil og fik den, saaledes at Teatret i November 1905 overgik til Byen.

Baade før og efter at dette skete, var der syslet med Planer om at slaa sig sammen med Handelsforeningen og kombinere en Bygning med Lokaler for denne Forening samt et Teater, saaledes som det var sket i Randers. Der kom ogsaa Planer op om at bygge et helt nyt Teater, og Overslag hertil blev fremskaffet, og tillige drøftedes en Tid Muligheden af at overtage Odense Folketeater, hvor der spillede Komædie om Sommeren og dreves Varietè om Vinteren. Men alt dette blev til intet, og navnlig turde man ikke gaa til Opførelse af et nyt Teater, fordi man ingen passende Plads havde og fordi man

Alfred Bagger.

Aage Foss.

Erik Henning-Jensen.

skulde bebyrde Kommunekassen meget stærkt, thi Teatrets opsparede Formue, ca. 18,000 Kr., forslag jo ikke nær.

Der gik saa nogle Aar, hvori Spørgsmaalet hvilede. Det blev atter aktuelt i 1909, da Brandkommissionen forlangte forskellige Sikringsforanstaltninger foretagne i det gamle Hus, men heller ikke den Gang lykkedes det at faa en Ordning.

Saa bestemte Teaterudvalgets Formand, Etatsraad I. L. Christensen, der havde været med til alle disse Forhandlinger, sig i Aaret 1912 til at gøre et nyt Forsøg. Han fik Arkitekt N. Jacobsen, der tidligere havde givet Overslag over et nyt Theater, til at gennemgaa Planerne paany og fik derved at vide, at der skulde skaffes ca. 430,000 Kr. tilveje til et nyt Teater. Han sikrede sig derefter Løfte om 280,000 Kr. i Prioriteter og fik fire af Byens Borgere, nemlig Redaktør Dreyer, Grossererne Dæhnfeldt, Hennings og H. Nielsen til sammen med sig at danne et Aktieselskab til Opførelse af et nyt Teater.

Og denne Gang lykkedes det; der blev truffet en Ordning med Kommunen, som gav en Grund i Kongens Have, overlod Teatrets opsparede Kapital og yderligere en Kapital, for hvilken den fik en 3. Prioritet paa 100,000 Kr. i Teatret. Ministeriet gav sit Samtykke, og Aktieselskabet arbejdede nu saa energisk, at det nye Teater stod færdigt til Indvielse i Efteraaret 1914.

Teatret, der som nævnt ligger paa en Plads i Kongens Have ud til Jernbanegade og Vindegade, bestaar af en For-

Ellen Kornbeck.

Karen Margrethe Glahn.

bygning mod Jernbanegade, en Mellembygning, en Bagbygning mod Slottet og en Tilbygning ud mod Slotshaven.

Det er opført efter Tegning af Arkitekt J.N. Jacobsen, der ogsaa ledede Arbejdet, og er selvfølgelig helt moderne indrettet med alle de tekniske Hjælpemidler, et Teater i vore Dage maa have. Der er Plads til 650 Tilskuere, 346 i Parkettet, 165 paa første Balkon og 139 paa anden, og alle Pladser er ens udstyrede, magelige, brede Rygstole med polstrede Klapsæder.

Imod Brandfare er der sørget paa flere Maader, bl. a. ved et Overrislingsapparat, ved Midler til hurtigt at lukke Røg ud og blæse frisk Luft ind til Tilskuerne, og da Huset ligger frit til alle Sider, kan det meget hurtigt tømmes for Tilskuere ad 7 ordinære og 1 Reserveudgang.

Dagmar Wildenbrück.

Esther Leisner.

Paula Illemann-Levinsen.

Johs. Christiansen.

Uden at være overlæst er Teatret smagfuldt udstyret og dekoreret og gør et overordentligt behageligt Indtryk ved sine afstemte diskrete Farver.

Uden Grunden har Teatret kostet ca. 350,000 Kr.

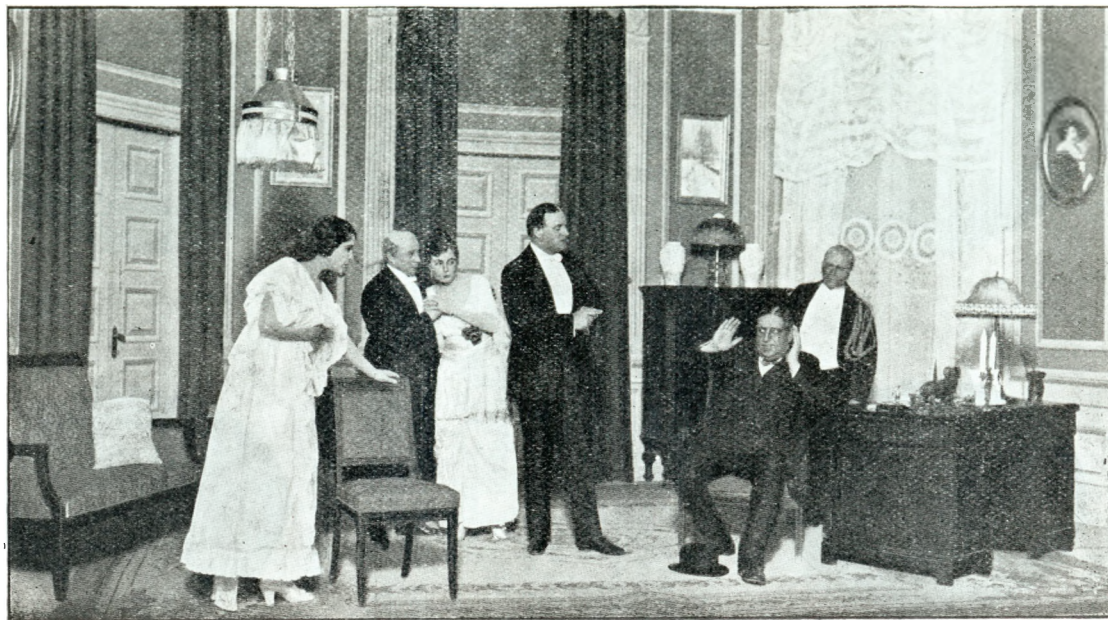
I Efteraaret 1914 drog saa Teaterdirektør Eyvind Kornbeck, der havde ledet det gamle Teater i dets sidste Leveaar 1912—13 og 1913—14, ind i det nye Teater og aabnede Forestillingen med en Kantate og Prolog af Odenseaneren, Digteren Sophus Michaelis og H. C. Andersens Eventyrkomedie »Ole Lukøje«, og Direktør Kornbeck leder nu Forestillingerne paa det nye Teater paa 2. Aar, og Heldet synes at følge ham. Thi trods de alvorlige og dyre Tider er det et Hverdagssyn at se den røde Lygte skinne ud fra Teatrets Facade.

Kaj Paaske.

M. Egeskov.

Fra Opførelsen af »Stormfuglen paa Odense Teater.

Direktøren, der sammen med Broderen Svend leder Sceneinstruktionen, spiller desuden selv en stor Mængde Roller og har i sit store Personale ikke faa fortræffelige Kræfter saavel mandlige som kvindelige. Iblandt denne Sæsons Kræfter kan saaledes nævnes Herrerne Alfred Møller (den gamle københavnske Skuespiller), Carl Lauritzen, der efter at have filmet nogle Aar atter er vendt tilbage til den odenseanske Scene, Alfred Bagger, den unge Erik Henning-Jensen, Marius Egeskov, Kaj Paaske og flere. Af Damerne er der Fru Marie Kornbeck (Direktørens Hustru), hvem man dog kun sjældent har Fornøjelsen at se, Fru Ellen Kornbeck (Svend K.s Hustru), Frøken Dagmar Wildenbrück, Fru Illemann-Hammel-Levinsen, Fru Karen Margrethe Glahn, Frøken Leisner (der har debuteret i Aar) m. fl.

Odense har fra gammel Tid været en god Teaterby, og dens Beliggenhed med Baner til alle Sider gør, at Landboerne har let Adgang til at komme i Teatret i Odense, og de benytter denne Lejlighed i saa rigt Maal, at det ikke er for meget sagt, at uden Landboerne kunde Teatret næppe drives. Der gives da ogsaa særlige Landboforestillinger Kl. 6 Onsdag Eftermiddag, til hvilke der gaar Extratog paa de fyenske Privatbaner.

Efter de Erfaringer, man allerede har høstet efter det nye Teaters Aabning, tør man spaa det en smuk Fremtid, naar der blot fra Direktionens Side bliver sørget for god Kunst og gode Stykker, og de Mænd, der tilsidst førte den Sag, at skaffe Odense et nyt Teater, igennem, vil deri se den bedste Løn for deres bypatriotiske Arbejde.

Sportslivet.

Fra gammel Tid har Odense været ikke blot en sportsinteresseret By, men ogsaa i ret udstrakt Grad en sportsudøvende By, hvortil selvfølgelig den Omstændighed har bidraget en Del, at Byen var Garnisonsby. I de militære Gymnastiklærere, der arbejdede som Lærere ved Skolerne, havde man Foregangsmænd, der havde let ved at vække Interessen for den Idræt, der laa dem nærmest, Gymnastiken.

Omtrent samtidig med at Gymnastikforeningen i Aarhus dannedes, fik Odense sin Gymnastikforening, der den 10. Oktober 1915 fejrede sit 35-Aars Jubilæum ved en smuk Fest,

Jørgen From.

ved hvilken der fra mange Sider ydedes den Anerkendelse for den Betydning, den har haft igennem Aarene, en Anerkendelse, der kun var velfortjent. Foreningen har udrettet et stort Arbejde for Gymnastiken i den Tid, denne saa at sige var den eneste Sport, der dyrkedes, og samtidig med, at den har holdt Interessen for denne levende, har den i Virkeligheden banet Vejen for de øvrige Sportsgrene. Foreningen, som i 25 Aar har haft Bogbinder Jørgen From til Formand og tæller ca. 400 Medlemmer, arbejder med en

Ungdomsskole, et Juniorhold, et Seniorhold og et Præsentationshold — det, der skal vise, hvad Foreningen duer til — og endelig en Kvindeafdeling.

Den Sportsforening, der i Alder kommer Gymnastikforeningen nærmest, er Odense Boldklub, som er stiftet i 1887. Denne har en udmærket Bane i Munke Mose, hvor der foruden adskillige Tennisbaner er en god Plads til Fodbold. Fra Begyndelsen drev Boldklubben udelukkende Cricketspillet, og Spillerne fra Odense var i sin Tid kendt over det hele Land. Nu er det Tennis og Fodbold, og de ledende paa disse Omraader er henholdsvis Overretssagfører Løllesgaard og Bogholder Niels Jensen. Der holdes aarlige Turneringer baade i Tennis og Fodbold, og hvad den sidste angaar, er man ikke bange for at indbyde fine, anerkendte Hold fra København, ikke blot for at interessere Publikum, men ogsaa for derigen-

nem at høste Belæring. — Boldklubbens Arbejde har ogsaa sat Spor, ved at der er oprettet forskellige mindre Klubber, der driver denne sunde og fornøjelige Sport.

Lige ved Siden af Boldklubbens Bane i Munke Møse har Odense Skøjtøberforening, der er oprettet i 1871, sin Bane, umiddelbart ud til Aaen, hvorfra Banen kan sættes under Vand; imidlertid har Byraadet ved den i Aar foretagne Omordning af Munke Mose-Anlægget faaet det ordnet saaledes, at der bliver en kommunal Skøjtøberbane paa Skøjtøberforeningens tidligere, og at Foreningen faar sin Bane med kunstig Overrisling ved Siden af. Foreningens Formand er Løjtnant Thrane.

Skønt Odense ligger inde i Landet og kun har kunstig Forbindelse med Havet, har den dog 2 Foreninger, der arbejder paa Vandet.

Odense Roklub, hvis Formand er Ingeniør Mengel, driver Rosport paa Odense Kanal og Fjord, og som Medlem af »Dansk Forening for Rosport« deltagere den i de af denne i Sommerens Løb arrangerede Kaproninger. Odense Sejlklub har til Formaal at fremme Lystsejls og Sejlsport paa Odense Fjord; den har til Formand Toldkontrolør Randers (han er dog nu fratraadt paa Grund af Bortflytning).

At Odense, der i mange Aar indtil for faa Aar siden havde Ryttereri i Garnison, har haft Interesse for Ridesporten, kan ikke forundre. Fyens Stifts Væddeløbsforening, der har Sæde i Odense, har i en Række Aar arrangeret Hestevæddeløb, som i Reglen har været godt besatte og godt besøgte. Desuden har Fyens Rideforening Sæde i Odense. Dens Formaal er at udvikle Interessen for Ridesporten ved Arrangement af Terrænridninger om Sommeren og ved Ridehusridning om Vinteren.

For en Del Aar siden, da Cyklesporten var i Vælden, havde Odense en fortræffelig Cyklebane (Brødrene *Thorvald* og *Peter Ellegaard* er jo Odenseanere), og her holdtes i en Række Aar udmærkede Cykleløb, der arrangeredes af Fyens Cykleunion, som ogsaa dyrkede Landevejsfarten. Cyklesportens Dage er jo imidlertid talte, og Odense Cyklebane, der vistnok er den Provinsbane, der holdt længst ud, er nu ophugget og solgt til Byggepladser.

Nu er vi i Motorkøretøjernes Alder, og i Sommer stiftedes Fyens Stifts Motorklub, der synes at have en smuk Fremtid

for sig. Den har allerede haft et Par udmærkede Paalidelighedsløb over Fyen, som vakte Opmærksomhed Landet over og fik Deltagelse af adskillige Ejere af Motorkøretøjer udenfor Fyen. Bliver Klubben, der til Formand har Ritmester Møller, ved, som den har begyndt, kan den være til megen Fornøjelse ikke blot for Medlemmerne, men ogsaa for Fyenboerne, der ved de allerede afholdte Løb er flokkedes i store Skarer paa de Ruter, Motorvognene har skullet køre.

Skydesporten varetages af Odense Skyttekreds, der er Medlem af Odense Amtsskytteforening, men ejendommeligt nok har denne fornøjelige og opdragende Sport aldrig kunnet samle noget stort Antal Udøvere i Odense. Kredens Øvelser

J. Nielsen,
Toldkasserer, R. af D.
Gammel Skytte.

foregaar Søndag Formiddag, og man kunde fristes til at tro, at det er Ulyst til at komme op Søndag Morgen, der afholder de unge fra at deltage i denne Sport, men dette holder alligevel — til Ære for de unge — ikke Stik. Thi de kan udmærket godt komme op til Udflugter pr. Cykle og andre Befordringsmidler. Det maa altsaa være Interessen, det kniber med.

Overfor dette Fænomen — de unges Ulyst til at dyrke Skydning — staar ret ejendommeligt den Kendsgerning, at en Mængde yngre og ældre Borgere er Medlemmer af forskellige Skydeselskaber, hvor der skydes om Sølvpræmier.

Ældst af disse er *Odense forenede Skydeselskab* (Formand Bryggeridirektør W. Arntz). Det er stiftet 1817 og dyrker Skiveskydning om Sommeren med Riffel. Frederik VII. var bidragydende Medlem baade som Kronprins og Konge, og baade Christian IX. og Frederik VIII. var Selskabets Protektorer. Efter Frederik VIII.s Død overtog vor nuværende Konge Protektoratet.

Foruden dette Selskab har Odense flere Skydeklubber, der dyrker Skydning med Salonriffel, og altsaa let kan arbejde ogsaa om Vinteren i forskellige større Foreningssale.

Den ældste af disse Klubber er *Odense Salonskydeklub*, stiftet 1885. Handelsrejsende Henriksen er Formand. For denne Klub gælder det samme som for Skydeselskabet, at der

kun maa være et bestemt Antal Medlemmer. — Endvidere er der *Salonskydeklubben »Mars«* (Formand Ingeniør Linde), stiftet 1889, og *Salonskydeklubben af 1903* (Formand Rejsende L. P. Jørgensen).

For alle disse Skydeselskaber gælder det, at der til Skydningen er knyttet selskabelig Sammenkomst med Fællesspisning, og at Gevinsterne er Sølvskeer. Dette kan maaske være Grunden til, at disse Klubber faar større Tilslutning end Skyttekredsen.

Endelig kan ikke her forbigaa *Odense kgl. privilegerede borgerlige Skyttelav*, der er flere hundrede Aar gammelt, og som har sine egne gamle Love og sin egen Ledelse med Præses og Oldermænd. Det holder hvert andet eller tredje Aar en 2 Dages Fest med Skydning, Middag paa Raadhuset osv. Som dette Skyttelav er noget enestaaende i Danmark, er dets Fester det samme; det tør næsten paastaas, at i ingen anden dansk By end Odense kunde disse Borgerfester med noget af den gamle Lavslystighed og grovkornede Livsglæde tænkes afholdte.

At disse Skyttelavsfester efter aarhundred gammelt Cereemoniel kan afholdes i vore Tider, viser hvor stærkt konservativt Borgerskabet i Odense er.

Garnisonen.

Indtil for faa Aar siden husede Odense et Fodfolks- og et Rytterregiment, men ved sidste Hærreduktion opløstes det daværende 2. Dragonregiment, og Byen solgte den store, velindrettede Kaserne til en Privatmand, Fabrikant Thrige, som bl. a. her installerede den ene Afdeling af sin Virksomhed, nemlig Automobilfabriken.

Nu har Odense altsaa kun Fodfolk, 6. Regiment (Chef Oberst Ramming), der bestaar af 2 Liniebatailloner (5. og 16.) og 2 Reservebatailloner (36. og 49.) Dog har en Reserveeskadron sine Depoter i Odense (Chef Ritmester Møller).

Fodfolket har en stor Kaserne, opført omkring 1890. Den er tidssvarende indrettet med en Vinterkaserne og Sommer-

barakker og kan huse en Bataillon. Mandskabet bespises ved en Fælleshusholdning, der ledes fortrinligt og skaffer Soldaterne god og billig Mad.

Politiet.

Det er en almindelig godkendt Paastand, at Odense er en rolig By med en fredsommelig Befolkning, der ikke gør megen Alarm. Der var ganske vist for en Del Aar tilbage en Periode, hvor Løjerne Nytaars Aften antog en ret ondartet Karakter, men ved klog Optræden fra Politiets Side lykkedes det at faa lagt en Dæmper paa dem, uden at det dog kan siges, at Nytaars Aften og -Nat nu forløber særlig stiltfældig i Odense. Men grove Udskejelser og alvorlige Bøllestreger er Byen forskaanet for.

Og til daglig er Byen uhyre fredsommelig; selv paa store Dage, Markedsdage, Dyrskuedage og Skiftedage og andre, hvor mange Fremmede kommer til Byen, kan Politiet ofte meddele Bladene, at det ikke har haft Ulejlighed af Voldsmænd, Urostiftere eller Berusede. Ligeledes er Byen forskaanet for de lyssky Knejer, hvorom man ofte hører Beretninger fra andre Byer, og et uroligt og tøjlesløst Beværterliv kendes ikke.

Det kan derfor ikke undre, at Befolkningen, da Politistyrken for et Par Aar siden ønskedes forøget fra 40 til 50, syntes, at det var ganske unødvendigt. Det var det imidlertid ikke, thi med den Udstrækning, Byen efterhaanden har faaet med stærkt bebyggede Kvarterer langt ude i Periferien, skal Politistyrken nødvendigvis ogsaa forøges, hvis blot en nogenlunde regelmæssig Patrouillering skal kunne gennemføres. Og Odense fik da ogsaa Styrken forøget, saaledes at den nu tæller 50 Betjente, deraf 8 Overbetjente og 5 Opdagere. Politimester er Bohn-Rasmussen, og Politiassistent cand. jur. Seldorf.

Nogen Hjælp har Politiet forøvrigt ogsaa af Aktieselsabet Odense Nattevagt, der foruden at dets Folk tilser en Mængde Privatbygninger, bistaar ved at tage sig af herreløse Cykler, der er hensat paa Gaden om Natten, lukke aabne Døre og undersøge, naar de synes der er noget mistænkeligt.

Brandvæsenet

ledes af Bygnings- og Brandinspektør Olsen. Det er ikke saa tidssvarende indrettet, som det var ønskeligt. Det har saaledes ingen fast Brandstation og ingen Damp- eller Motorsprøjte, og dog er det længe siden, at Odense Brandvæsen har staaet overfor en Brand, som det ikke har kunnet faa Bugt med i en rimelig Tid. Selve Mandskabet er der nemlig intet at ud-sætte paa; det er raske Folk, og de kommer saa hurtigt efter Alarmeringen, som det kan lade sig gøre, naar mange af dem om Dagen er spredt rundt paa Arbejdspladser og først skal have Besked fra Hjemmet.

Byen er ganske godt forsynet med Brandskabe, hvorfra Publikum kan alarmere i Tilfælde af Brand. Disse Skabe benyttes forøvrigt ogsaa af Politiet, idet Patrouillebetjentene igennem den i denne indlagte Telefon kan sætte sig i Rapport med Politistationen.

Velgørenheden.

Der er vistnok faa Provinsbyer i Danmark, hvor Velgørenheden er saa stor som i Odense, og hvor den har saa rigelige Hjælpekilder.

Det skal blot nævnes, at Formuen i de Legater, som Odense Byraad bestyrer, i Marts 1914 var 850,889 Kr. 68 Øre, hvortil kommer, at Byraadet opbevarer forskellige Legaters og Stiftelsers Formue til en samlet Kapital af 272,979 Kr. 04 Øre.

Allerede dette er jo Tal, som imponerer, men det rigtige Indtryk faar man først, naar man samtidig ser paa de mange Stiftelser med Friboliger.

Der er nu først *Graabrødre Kloster* for ældre Damer og *Graabrødre Hospital*, der giver baade gamle Mænd og gamle Kvinder Fribolig m. m. Klostret huser 24 Kvinder af Middelstanden, medens der i Hospitalet er Plads til 20 Mænd og 53 Kvinder.

Frederik VII.s Stiftelse ejer 3 Bygninger med Friboliger for gamle værdige og trængende Haandværksmestre og deres Enker. Der er Plads til 24 Familier (Mand og Hustru) og 24 en-

lige Beboere. Formand for Bestyrelsen er Kreditforeningsdirektør, Bygmester P. Poulsen.

Det ligger nær med det samme at nævne *Stiftelsen af 18. November*, da dens Velgørenhed ogsaa udøves overfor gamle trængende Haandværksmestre og deres Enker. Den har en mindre Fribolig for 4 Enker, men virker ellers ved at uddele Legatportioner af Størrelse fra 20 til 100 Kr. Formand er Redaktør Dreyer.

Ignatz og Anna Breums Stiftelse giver Fribolig for 9 enligstillede Kvinder, nemlig 3 Enker eller Døtre af Frimurere, 3 Enker efter Handlende i Odense og 3 enligstillede Kvinder af Haandværkerstanden.

Sømandsstiftelsen giver Fribolig til 4 gifte og 4 ugifte gamle Sømænd eller deres Efterladte, og saa kan derefter nævnes *Eilschous Boliger* (Bolig til 3 Enker og 3 Jomfruer), *Ferdinand Jensens Stiftelse* (6 fattige Enker), *Huus' Boliger* (8 fattige Borgerenker) og *Margrethe Petersens Stiftelse* (3 fattige Enker) m. fl.

Lahns Stiftelse har til Formaal at give fattige, især fader- eller moderløse Børn, Undervisning, Oplæring og Underhold. Tidligere gik Børnene i Skole i Stiftelsen, men nu søger de Kommuneskolen, medens de har deres Ophold og Underhold paa Stiftelsen fra Kl. 7 Morgen til 6 Aften.

Desuden hjælpes der i Odense paa flere andre Maader af Selskaber, der giver Penge eller Brændsel, af en Bospisningsanstalt, hvortil Borgerne kan købe Spisebilletter at forære bort, af en Samaritan og forskellige Bospisninger af fattige Skolebørn.

Men i en saa stor By som Odense er der selvfølgelig ogsaa i vore Dage megen Nød og Trang, og det er ganske sikkert, at der rundt om sidder fattige, som aldrig bliver hjulpen, fordi de skjuler deres Fattigdom.

Foreningslivet i Odense.

Det er ikke Meningen i dette Afsnit at omtale de mange faglige, politiske og lignende Foreninger og Organisationer, og heller ikke de velgørende. Det vilde føre for vidt. Derimod kan der være Anledning til at dvæle lidt ved de større Foreninger, som ved Siden af andre Opgaver ogsaa har selskabeligt og lignende Formaal.

Dette Foreningsliv er meget udviklet i Odense, og man kan undertiden undre sig over, at Folk har Tid og Raad til at deltage i saa mange Fornøjelser.

Andetsteds i denne Bog er omtalt *Fyens Stifts Læseforening* (Formand: Købmand P. A. Kruuse), som foruden at byde Medlemmerne et stort Bladhold og et udmærket Bibliotek, om Sommeren morer sine Medlemmer med Koncert en Gang om Ugen i Foreningens smukke Have. Disse Koncerter er altid meget søgte, og da Haven ligger ved Aaen, kan en Mængde omboende Mennesker fra deres Haver ogsaa nyde godt af dem.

En Forening, der ogsaa skaffer sine Medlemmer Fornøjelse i Sommermaanederne er »*Foreningen i Fruens Bøge*«, en gammel Forening, hvis Formand er Redaktør Dreyer. Den holder, som Navnet antyder, til i Byens Skov »*Fruens Bøge*«, og da Byen fik denne Skov overdraget, fik Foreningen Ret til at benytte en Del af den til Sammenkomst om Søndagen og at afspærre en Del af Skoven omkring Pavillonen. Sammenkomsterne begynder Søndag Eftermiddag, og der bydes strax paa en Koncert, i sin Tid af Regimentsorkestret, nu af Byens kommunale Orkester, til hvis Opretholdelse Foreningen betaler sin Del.

Efter Koncerten er der en lille Pause, og saa spiller Orkestret op til Dans paa et meget stort Dansegulv, hvor snart hundreder af Par svinger sig rundt, medens Forældre og Ikke-Dansere ser til fra Restaurationsbordene. Denne Dans en Sommeraften under de grønne Bøge morer det ikke blot Odenseanerne at se paa, men fremmede, som under Ophold i Odense faar Adgang til Sammenkomsterne, er altid fulde af Lovtaler over det fornøjelige Billede, det frembyder, og de kan ikke blive trætte af fra Balkonen at iagttage det bølgende Menneskehav.

Der er 3-4 store Foreninger, som om Vinteren byder

deres Medlemmer selskabelige Sammenkomster. *Haandværker- og Industriforeningen* (Formand: Brygger Arntz), der har sin egen store Bygning »Industripalæet« paa Albanitorv, ejer vistnok de smukkeste og bedste Selskabslokaler i Provinsen. Der er Festsal til Foredrag og Dans, Spisesal, Herre- og Damer-værelser, alt i samme Etage. Foreningen byder i Vintertiden sine Medlemmer til Sammenkomster med Koncert, Sang og Oplæsning af gode Kunstnere og et efterfølgende Bal. Og disse Sammenkomster kan hver Gang samle hundreder af Deltagere. Endvidere holder Foreningen bl. a. et stort »Gammelmandsbal« med Festspisning og Bal, hvortil Byens øverste Embedsmænd med Fruer indbydes, og hvortil de gerne møder og glæder sig over Samværet med Byens Borgere. Det er en af de smukkeste og stilfuldste Fester i Odense, og den naas kun af den Stiftelsesfest, som

Handelsforeningen i Odense (Formand: Grosserer Chr. Andersen jun.) afholder hvertandet Aar, og hvortil ogsaa Byens Embedsmænd, samt Repræsentanter for Post-, Told- og Telegrafvæsenet — de Institutioner, som Købmændene til daglig kommer i Berøring med, er indbudt. Handelsforeningen afholder foruden denne adskillige andre Fester for sine Medlemmer, og den deler sig med Hensyn til Lokaler mellem Industripalæet og Grand Hotel.

Den konservative Vælgerforening (Formand: Sagfører K. L. Hansen) samler sine Medlemmer til lignende Sammenkomster som Haandværker- og Industriforeningen med Aftenunderholdning og Bal, og begge Foreninger holder desuden aarlig hver sit Karneval, der begge er meget stærkt besøgt. Den konservative Forening har ogsaa til Huse i Industripalæet.

Samme Sted har *Odense Haandværkersangforening* (Formand: Handelsgartner Rosengaard) Lokaler. Denne Forening, der har et udmærket Sangkor, holder lignende selskabelige Sammenkomster som de ovenfor nævnte, og naar dertil kommer, at en Mængde andre Foreninger benytter Industripalæets Lokaler til deres Sammenkomster, vil det forstaaes, at Haandværkets og Industriens Bygning næsten altid er fuldt optaget, navnlig da der jo ogsaa holdes en Mængde faglige og politiske Møder.

Selskabet »*De danske Forsvarsbrødre for Odense Omegn*« (Formand: Direktør Knud Andersen) ejer sin egen Bygning,

som den i sin Tid købte af Industriforeningen, efterat Industripalæet var bygget. Ogsaa denne Forening holder mange og stærkt besøgte selskabelige Sammenkomster om Vinteren, ved hvilke bl. a. Foreningens Sangkor medvirker. Forøvrigt benyttes Forsvarsbrødrenes Lokaler ogsaa af mange andre Foreninger.

En tredje Bygning, hvori megen Selskabelighed udfoldes, er Arbejderpartiets »Folkets Hus«, hvor de socialdemokratiske Foreninger, Fagforeninger og andre Foreninger, der føler sig nær knyttet til disse, holder deres Sammenkomster med Aftenunderholdninger og Baller; bl. a. medvirker her jævnlig Sangkoret »Carl Marx«.

Ogsaa det store »Fyens Forsamlingshus«, der er rejst af Land og By i Forening, og hvis store Sal kan rumme over 3000 Mennesker, tager sin Part af Foreningslivet, idet det har en Del mindre Selskabslokaler. De store Lokaler bruges mest til Møder, men ogsaa store Koncerter, som Foreningen »Dannevirke«s og nogle af Musikforeningens afholdes her.

Ovenfor er nævnt forskellige af Byens Sangkor, og der kan være Grund til at give

Musik- og Sanglivet

et lille Afsnit for sig selv.

Musikforeningen (Formand: Redaktør Dreyer) fylder i Begyndelsen af 1916 75 Aar, og den har i den lange Aarrække haft megen Betydning for Byen som musikopdragende. Ikke blot har den ved flere aarlige Koncerter, ved hvilken i Reglen en eller to fremmede Kunstnere medvirkede, beredt mange Mennesker den store Nydelse, som god Musik er, men den har ogsaa, ved at mange Herrer og Damer i Byen medvirker i Koret og Orkestret, bidraget til i Hjemmene at skabe Sans for Musik og Sang. Dens Betydning i saa Henseende er da ogsaa bleven anerkendt af Staten, idet den i de senere Aar har modtaget Statstilskud fra Staten. Derimod har den ikke forlangt eller faaet Tilskud af Kommunen før nu, da den staar overfor at fejre sit 75-Aars Jubilæum.

Odense private Kammermusikforening fører et mere intenst Liv og kendes ikke af saa mange, men den lader sig dog af og til høre ved Koncerter, hvortil alle kan faa Adgang.

Som omtalt ovenfor har baade Haandværkersangforeningen og Forsvarsbrødrene Sangkor, ligesom Sangkoret »Carl Marx« er nævnt. Disse Kor synger ikke blot for de Foreninger, hvortil de er knyttet, men lader sig ogsaa høre offentligt og er altid parate til at hjælpe ved Velgørenhedsforetagender.

For nogle faa Aar siden oprettedes Herrekoret »Arion«, som allerede har faaet en smuk Position mellem de odenseanske Sangkor.

Erhvervslivet.

Odense har fra gammel Tid haft Ord for at være en solid og grundfæstet By. Og det har holdt Stik lige til nu og har bl. a. kunnet ses af, at det hidtil er lykkedes at holde Skatteprocenten nede paa en rimelig Størrelse og adskilligt lavere end i mange andre Provinsbyer.

Byens Styrke er vistnok, at den ikke som et Par af de andre store Provinsbyer har haft et Par enkelte Matadorer med en svimlende Aarsindtægt og saa kun forholdsvis faa Mellemindtægter, indtil man kom til de smaa Indtægter, hvis Skat ikke giver nævneværdigt i Kæmnerkassen.

Odense har haft og har endnu ikke saa faa i den øverste Skatteende paa et Niveau, som passer til Byens Størrelse, hvorefter der kommer en meget stærk Blok af gode Mellemindtægter.

Dette er et Bevis paa, at Erhvervslivet er sundt og bygger paa god Grund.

Og Pengene i Odense tjenes paa mange Maader. Der findes mange Fabriksvirksomheder, som giver Brød til mangfoldige, baade over- og underordnede. Handelsstanden tæller foruden mange af de saakaldte »mindre en-gros« Forretninger en stor, dygtig Detailhandlerstand, der danner Kærnen indenfor Standen. Et udmærket Opland foruden en god Købeevne i selve Byen giver disse Forretningsfolk saa store Indtægter, at de sammen med Haandværkerstanden danner den omtalte Blok af Indehavere af gode Mellemindtægter.

For Haandværkermesteren har de senere Aar været særdeles gunstige; der er bygget en Del, og der har været meget

F. E. Luxhøi,
Stationsforstander R. af D.
Født 1851 i Nyborg.

Th. Kauslund,
Overbanemester.
Født 1874 i Hjerfølge.

Erik Hansen,
Statsaut. Revisor.
Født 1873 i Vissenbjerg.

at forandre om: Byens Indbyggertal er steget ganske jævnt, og Tendensen til at flytte Beboelserne fra Byens Centrum, der mere og mere bliver *kun* Forretningskvarter, til Yderkanterne, har givet *Fart* i Villabyggeriet og selvfølgelig ogsaa medført Stigning af Grundene, hvoraf mange fra ældre Tid har været paa forudscende Haandværkeres Hænder; ogsaa derved har adskillige Haandværkere tjent Penge.

I det Store og Hele kan det siges: Odense giver ved sin Kanal og Havn og ved sin centrale Beliggenhed paa Øen store Chancer for et sundt Handelsliv, og Handelsstanden foretrak at udnytte disse Chancer uden at falde for Fristelsen til at komme ud i vovede, usunde Forhold.

Endvidere har dygtige Fagmænd og Folk med fremadskuende Blik forstaaet at skabe Fabriksvirksomheder, der er fuldt konkurrencedygtige, og har haft Held til at finde gode Afsætningssteder.

Naar dertil kommer, at selve Byens Udvikling har givet en dygtig Haandværkerstand nok at bestille, og at disse Forhold efter al Sandsynlighed vil vedvare, vil man se, at Odense har god Grund til at se Fremtiden imøde med lyse Forhaabninger, idet der selvfølgelig maa ses bort fra de ekstraordinære Forhold, som Krigen har skabt. De kan have beredt Nogle Vanskeligheder, medens enkelte Andre her som andetsteds har tjent uforholdsmæssigt mange Penge, men dette forrykker ikke i Længden de virkelige sunde Forhold.

Direktionen for Egens Disconto Kasse.
Elatsraad Hoeg. *Direktor Berg.*

A. Raffenberg, R af D. Direktor for Handelsbanken.

I det følgende skal omtales en Del af de Forretninger og Virksomheder, som er med til at præge Erhvervslivet i Odense og skabe Byens Borgere gode Forhold at leve under.

Foruden Nationalbanken ejede Danmark i mange Aar — 1846—54 — kun ét Pengeinstitut, Fyens Disconto Kasse i Odense.

I 1844 indgav det Odense Købmandslaug en Ansøgning til Nationalbanken om at faa oprettet en Filial i Odense, men da Svaret stadig udeblev, begyndte de mere driftige Mænd at røre paa sig, og endelig den 28. Marts 1846 findes i »Fyens Stiftstidende« en Indbydelse fra Købmand Lorenz Bierfreund til Aktietegning i et Pengeinstitut, en »Disconto Kasse«, der skal dannes med det Formaal at lette Pengeomsætningen i Provinsen. Aktiekapitalen ansættes til 100,000 Rigsdaler.

Samtidig kom to andre Forslag frem fra anden Side, og den praktiske Bierfreund, der ønskede *Sagen* fremmet mere end denne eller hin *Plan*, indbød derfor til et Møde med det Formaal at søge de forskellige Forslag samlet i een *Plan*. Mødet fandt Sted i Odense 29. April 1846, og her vedtoges det endelig at danne »Fyens Disconto Kasse«; men trangt var det at faa de nødvendige kontante Midler at virke med, og da »Kassen« aabnedes i December s. A., var de ansatte 100,000

Handelsbanken.

Rigsdaler endnu ikke naact. Først den 26. Januar 1847 sluttedes Aktietegningen, og Beløbet var da skaffet tilveje.

Fyens Diskonto Kasse arbejdede sig frem med den dygtige Bierfreund som Direktør. Der var gode og onde Aar, eftersom Tiderne var, men de onde Aar, der ofte var haarde ved Banken, overvandt, og Pengeinstituttet staar nu som et af de mest ansete i Landet. Det virker nu med en Aktiekapital paa 6 Millioner Kr. og et Reservefond paa 1,864,687 Kr. Direktører er Etatsraad Albert Høeg og V. Berg.

Handelsbanken har rejst sit smukke Hus paa Vestergade ligefor Graabrødrestrede. Gaden er snæver, og det er ikke saa helt let at faa Øje paa den ejendommelige Skønhed, der præger denne Bygning, men har man eengang faaet set rigtig paa den, er den en Kilde til Glæde hver Gang man passerer forbi.

N. P. Christensen.
Bankdirektør.

Banken, der er Filial af Københavns Handelsbank, traadte i Virksomhed i Juli 1875 og begyndte med en ret begrænset Omsætning, der i Aarenes Løb er voxet ganske overordentlig stærkt. Tilsynsmænd er Stiftamtmand Simony og Sparekassedirektør G. Hjorth, medens den daglige Drift ledes af Direktør A. Raffenberg, der ansattes i Københavns Handelsbank 1874 og kom til Odense som Forretningsfører 1901.

I 1901 anlagde Nationalbanken et Filialkontor i Odense. Det bestyres af Justitsraad A. V. Lehmann.

Fyens Landmandsbank er stiftet 1902 med 1½ Million Kr. som Aktiekapital; Direktør er H. Thomsen. Odense Privatbank er stiftet 1910 og ledes af Direktør N. P. Christensen, født 1879 og uddannet i Københavns Handelsbank. Christensen har været Lærer ved den fynske Handelshøjskole siden dens Oprettelse, og foruden at passe sine Sager med ubestridelig Dygtighed har Bankdirektøren desuden Tid til at arbejde for sine store Interesser for Landbruget og har saaledes bl. a. købt et Par større Ejendomme, Holbækgaard ved Ørsted, der hørte til Christian den III.s Krongods, og Gislingegaard ved Holbæk.

Expeditionslokalet.

i By som paa Land — uopsigelige Laan i deres Ejendomme. Laanene forrentes og afdrages med uforanderlige, halvaarlige Ydelser, saaledes at Afdragene stiger i samme Grad, som Renten synker. Af Hensyn til Amortisationen sker Udlaan i Serier, der igen har Afdelinger med forskellig Ydelse og Rente-fod (hidtil $3\frac{1}{2}$, 4 og $4\frac{1}{2}$ % Rente). Foreningens Kasseobligationer har altid haevdet en smuk Kurs paa Børsen svarende til de højest noterede Kreditforeningsobligationer. Udlaanet udgjorde den 31. Marts 1915 Hovedstol 51,484,800 Kr. med Restgæld 47,728,373 Kr. 87 Øre. Reservefonden er 1,340,501 Kr. 56 Øre. — Foreningen har sin egen Bygning, opført 1903 paa Hjørnet af St. Graa-brødrestræde og Lindevej i Odense. Et Interior fra Expedition-lokalet findes ovenfor.

Bestyrelsen be-
staar af et Repræsen-
tantskab paa 21 Med-
lemmer, hvis For-
mand er Etatsraad
H. P. Langkilde, R.
af Dbg. til Juulskov,
og en Direktion paa

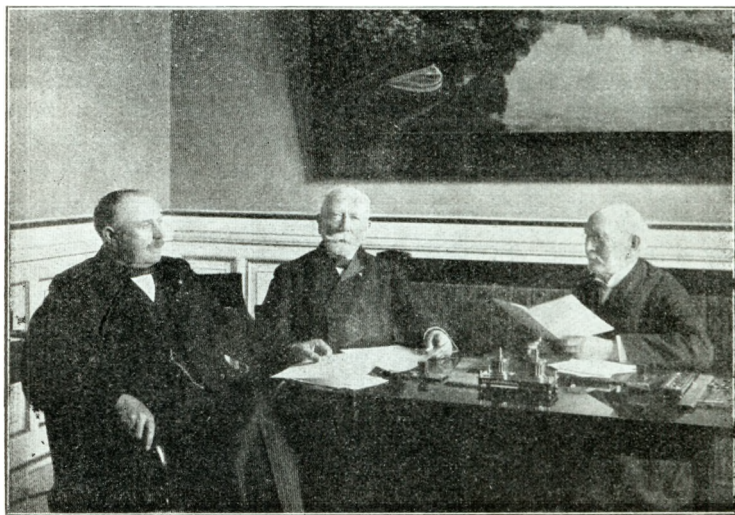
Kreditforeningens Bygning.

Emil Kiorboe,
Etatsraad, R. af D.
Født 1847 i Odder Sogn.

3 Medlemmer, Etatsraad E. Kiorboe, R. Dbg. (Formand), fhv. Bygmester P. Poulsen, R. af Dbg., og Amsraadsmedlem N. Hansen, Dbmd. og R. af Dbg. Kontorchef og Bogholder er A. P. Herse, R. af Dbg.

Der findes 3 Sparekasser i Byen, Landbosparekassen i Fyens Forsamlingshus, der bestyres af Direktør Wilkens Hjort og hvis Indskudskapital er over 20 Millioner Kr., Spare- og Laanekassen for Haandværkere og den store Sparekasse, Fyens Stifts Sparekasse, hvis monumentale Bygning ligger paa Fisketorvet. Sparekassens Historie er overordentlig interessant, men Pladsen tillader ikke at komme ind paa Enkeltheder. Dens Oprindelse kan føres tilbage til 1810, da Kammerherre Jens Benzon stiftede Odense Bys Sparekasse, der senere blev omdannet til Fyens Stifts Sparekasse, der traadte ud i Livet 1832. Den Støtte, Staten havde lovet Sparekassen.

J. Petersen. G. Hjorth. H. J. Møller.
Direktionen for Fyens Stifts Sparekasse.

blev saa betydelig reduceret, at det næsten helt hæmmede Kassens Trivsel, men som Nød lærer nogen Kvinde at spinde, saaledes tvang de vanskelige Forhold Kassens Direktion til at se sig om efter Udveje til at gøre den indskudte Sparesum mere frugtbringende, og i Aaret 1834 gaves det første Prioritetslaan, og nu voxede Kassens Virksomhed og Omsætning hurtigt.

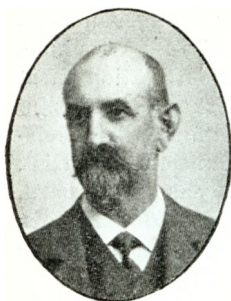
Det første Kontor var installeret paa Byens Fattiggaard, men 1810 lejede Sparekassen sig ind paa Fisketorv 10, dér hvor dens nuværende Ejendom findes. Direktionen bestaar nu af cand. jur. H. I. Møller (R.), Grosserer G. Hjorth (R.) og Møllecejer J. Petersen (R.)

— — —

Efterhaanden har Odense faaet en forholdsvis betydelig Industri; den er ingen udpræget Industriby, og der findes kun faa virkelig store Virksomheder, der virker ud over Landets Grænser, men der er en Række Virksomheder, hvis Navn har god Klang Landet over.

De to Firmaer, som er kendt i størst Udstrækning, er vel nok Thriges Fabrik og Dæhnfeldts Frøavl. Thomas Thrige er født i Odense, hvor han ligeledes kom i Lære som Kleinsmed; gik derefter paa Langfart for at se og lære mest muligt og opnaaede derunder at faa Ansættelse i selve Edisons Laboratorium. I 1894 vendte Thrige hjem til sin Fødeby og begyndte selvstændig Virksomhed samme Aar i Kongensgade, hvor han beskæftigede 5 Mand, og denne beskedne Virksomhed er efterhaanden, takket være Lederens Energi og Dygtighed, vokset til den mægtige Fabrik, hvis Motorer og andre Fabrikater er kendt og skattet langt ud over Landets Grænser.

Dæhnfeldts Virksomhed, der sender sine Frø snart sagt over hele Jordkloden, grundlagdes 1849 af Ludvig Dæhnfeldt, der lejede en Have paa Vestergade bag det Strømske Gæstgiveri. Fire Aar senere købtes Ejendommen Vestergade 85, og fra denne Plads har Dæhnfeldts Virksomhed ved et stadigt, energisk Arbejde bogstavelig talt vædt sig frem Aar efter Aar. 1877 indtraadte Chr. Dæhnfeldt i Forretningen, og han lagde strax an paa at forsyne Landets Handelsgartnere med Potteplanter tiltrukne paa de Dæhnfeldtske Arealer, og saa stærkt voksede denne Side af Virksomheden, at der 1890 disponeredes over 16 Drivhuse og 1000 Mistbænkvinduer. — Senere optoges Avl af Roe-, Mark- og Havefrø, og endnu senere til-

Georg Ibsen.
Planteskolelærer.
Født 1854 i Odense.

Johs. F. C. Larsen.
Købmand.
Født 1870 i Odense.

Jens Jespersen.
Direktor.
Født 1885 i Skalskør.

plantedes ude ved »Stige« store Arealer med Blomsterløg. Firmaet er nylig omdannet til Aktieselskab med Grosserer Dæhnfeldt som Bestyrelsens Formand, medens H. Hermansen og H. Osterhammel er adm. Direktører.

Chr. Olsens Frøhandel paa Vesterbro har ogsaa skabt sig en vidtrækkende Forretning, omend ikke nær i samme Maalestok som Dæhnfeldts. Indenfor samme Ramme kan yderligere nævnes Georg Ibsens Planteskole, der anlagdes i 1879 i Tolderlund og suppleredes med et Anlæg paa Skibhusvejen »Christiansminde« i 1889. Hr. Ibsens Speciale er Frugttræer og stedsegrønne Træer og Buske, men paa dette Omraade har han ogsaa opnaaet store Resultater, der i 1904 indbragte ham Fyens Stifts patriotiske Selskabs Solvmedaille.

Fra Ibsens Planteskole.

En Virksomhed, der ad Omveje har Forbindelse med de her nævnte, er Fyens Konservesfabrik, der anlagdes 1906 og fremstiller Grøntkonserver og Saft. Den beskæftiger op imod 150 Arbejdere og ledes af Direktør I. M. Jensen

P. Jacobsen,
Direktor, Konsul.
Født 1882 i Aalborg.

H. Windfeld-Hansen,
Direktor.
Født 1888 i Vejle.

Emil Sand,
Købmand.
Født 1867 i Birkende.

Der findes flere Virksomheder indenfor Textilbranchen. saaledes Brandts Klædefabrik, der grundlagdes 1795 af Christian Brandt. Den er nu en af Landets største Virksomheder paa sit Omraade og beskæftiger omkring 300 Arbejdere. Virksomheden ledes af Direktørerne A. Mengel og Knud Mengel.

Gustav Krüger & Co.s Klædefabrik paa Hunderupvej skyldes oprindelig Lorentz Bierfreund sin Tilblivelse, idet den hørte til de Anlæg denne med saa stor Forventning anlagde ude paa Beseholmene i Odense Aa. Der høstedes kun Skuffelser herude, og først da Gustav Krüger i 1890 købte Fabriken, lykkedes det at faa Gang i Foretagendet, der nu beskæftiger henimod de 200 Mand.

Mogensen & Dessaus Væverier er en af de Virksomheder, der bærer Odense's Navn ud over hele Landet: der findes vel ikke den Manufakturhandler, som ikke sælger i hvert Fald nogle af de mange Varer, Fir-

Mogensen & Dessaus Væverier.

Marius Pedersen,
Direktør.
Født 1884 paa Fano.

Julius Nielsen.
Tobaksfabrikant.
Født 1871 i Odense.

Vald. Hansen.
Mejeribestyrer.
Født 1886 paa Fyen.

maet fabrikerer. Virksomheden hører til de betydeligste her i Landet og fremstiller blandt andet alle Arter Hvidevarer. Sengeartikler og Bomuldstøjer i flere Hundrede Mønstre.

Firmaet er stiftet 1902 af Privatbanken ved Sammenslutning af det i 1874 af Konsul Chr. Mogensen anlagte »Slots-gadens Dampvæverier« og »Odense ny Dampvæveri«, stiftet 1889 af Konsul Harry Dessau. Sidstnævnte havde tillige i 1892 købt Bankdirektør Bierfreunds Væveri i Vindegade.

I Selskabets Tjeneste virker ca. 500 Funktionærer og Arbejdere, og et Bevis paa Firmaets tekniske Dygtighed er Odense Vævernes Renommé som særlig habile Fagmænd. Selskabets Direktører er *P. Jacobsen*, der 1896 kom til Dessaus Firma og gik med over i det nye Selskab, samt *H. Windfeld-Hansen* af den bekendte Vejle-Slægt; han har været en halv Snes Aar i Udlandet.

Indenfor Jernindustrien findes en hel Række landskendte Firmaer. Thriges Fabrik er omtalt; den beskæftiger sig væsentlig med elektriske Motorer og Kraner samt Automobil-fabrikation. Dansk Akkumulator- og Elektromotorfabrik har ogsaa oparbejdet sig en betydelig Virksomhed med elektriske Motorer, medens Brandt & Co., Nørrebros Jernstøberi, er landskendt for sine særdeles smukke Ovne og Kaminer; det samme gælder Rasmussens store Jernstøberi i Frederiksgade. Allerups nye Maskinfabrik, Allerups Eft. og Maskinfabriken Phønix bør ogsaa nævnes.

Indenfor den elektriske Industri findes adskillige kendte

Virksomheder: A. P. F. Jensens Fabrik, Dansk Elektricitet Co., der har udført en Mængde store Anlæg omkring paa Fyen, den kendte Installatør H. Friis, Ingeniør Tørring og mange andre, der burde nævnes. Til at forsyne disse Virksomheder med Materiel findes Fyens elektriske Materieforsyning i Vindegade og det gamle Fyens Belysningskompagni, der nu er gaaet ind under det større Aktieselsk. Nordisk Metalvarefabriker.

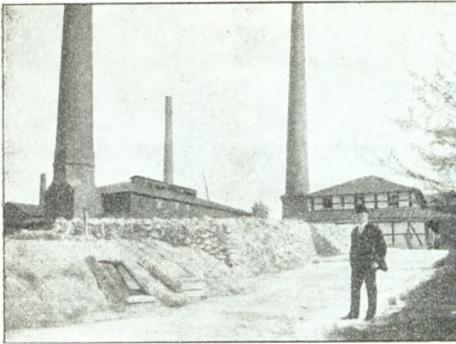
Der findes paa Mejeriomraadet flere betydelige Virksomheder. De 2 store exporterende Firmaer i Fløde, Export-

Exportslagteriets Kontorbygning og Udsalg.

Fløde Kompagniet, det ældste Firma i denne nye Industri, der ledes af Direktør Marius Pedersen, og Dansk Fløde Export A/S., hvis velsmagende Produkt i steriliseret Fløde paa Flasker under Navnet »Sana« sælges overalt i Landet. Firmaet ledes af Direktør P. Knudsen. — Fem store Mejerier forsyner Byen med den nødvendige Mælk: Andelsselskabet Mejeriet Sande- rum, startet af Omegnens Landmænd 1910, og Mejeriet Pasteur; yngre er Albani Mejeri, der startedes for et Par Aar siden.

Odense Margarinefabrik stiftedes 1890 af Købmand Chr. Høegh. Den blev senere overtaget af et Aktieselskab, hoved-

Odense Kalkværk.

sagelig af fyenske Købmænd. Fabrikens Lokaler i Thorsgade blev snart for smaa, og 1893 opførtes saa en ny, tidsvarende Fabrik i Vindegade.

Efter at den nuværende Leder, Direktør Munch, i 1910 ansattes, har Fabrikken taget et betydeligt Opsving.

Odense offentlige Slagtehus og Exportslagteri, der ledes af Direktør Junker, byggedes 1895—96 af Dessau og Küster. Efter megen Strid overdrog de hele Virksomheden til en Kreds af fyenske Landmænd, og Slagteriet er nu vel nok Landets største.

Af andre betydende Fabriksvirksomheder findes N. N. Blumensaafts Fabrik, der fremstiller Sæbe, H. Nielsens Cigar- og Tobaksfabrik, der anlagdes 1868, af Kancelliraad H. Nielsen; den ejes nu af Fabrikant Julius Nielsen.

De Forenede Spritfabriker er dannet 1905 ved Køb af Firmaerne P. Jørgensens Sønner & F. Christophersen & Co. P. Jørgensens Sønner stammer fra 1801, da det daværende Brænderi blev købt af Vinhandler & Brændevinsbrænder Thomas Sørensen. Siden den Tid er Firmaet gaaet fra Slægt til Slægt i Familien Jørgensen, indtil det blev købt af ovennævnte Aktieselskab.

I mange Aar blev ogsaa produceret Hvidtøl. F. Christophersen & Co. er saavidt vides først startet 1870 som Gær-

Bestyrelsen for Stenstrup og Odense Teglværkers Kontor.

og Spritfabrik. Denne Fabrik blev nedlagt 1913, idet man samtidig indrettede en ny, tidssvarende Gærfabrik i Selskabets store rummelige Bygninger paa Nørregade. Selskabets administrerende Direktør er cand. pharm. H. Bruun-Andersen.

Der findes to store Dampmøller, Munke Mølle, om hvilken der allerede er fortalt i Begyndelsen af denne Bog, og Dampmøllen Victoria. Begge er anlagt ude ved Havnen, og deres mægtige Bygninger knejser Side om Side, fuldstændig dominerende alle de omliggende Bygninger. Herude findes ogsaa store Lagerbygninger tilhørende Korn- og Foderstofkompagniet, der ledes af Direktør C. P. Rasmussen. Paa den anden Side af Havnebassinet har Købmand Knud Andersen sin store

C. P. Rasmussen.
Direktør.
Født 1876 i Frøslev.

Knud Andersen,
Købmand
Født 1851 i S. Højrup.

H. Hansen,
Entreprenør.
Født 1880 i Odense

Virksomhed i Bygningsartikler indenfor Stenindustrien. Odense Kalkværk ledes ligeledes af Købmand Knud Andersen.

Indenfor Sten- og Teglværksindustrien findes i Odense blandt andet Hovedsædet for en stor Sammenslutning af fynske Teglværker under Navn af Interessentskabet Stenstrup og Odense Teglværkers Kontor, der oprettedes 1906 for at lette Afsætningen af de fremstillede Produkter. Under Sammenslutningen hører 14 Teglværker, der aarlig producerer og afsætter gennem Kontoret ca. 50 Millioner Mursten, Tagsten og Drænrør. Odensekontoret ledes af Forretningsf. P. Vald. Nielsen.

Entreprenørfirmaet Hans Jørgensen & Søn etableredes 1884 og beskæftiger 50—60 Mand. Firmaet driver en stor Virksom-

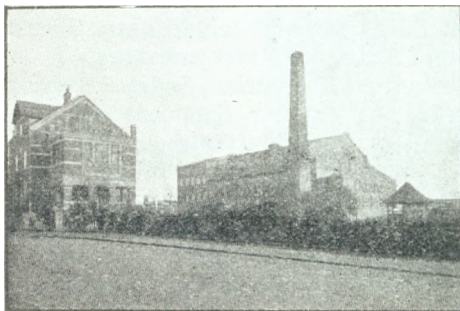
Hans Jørgensen & Sønns Stenhuggerplads.

hed med Skærvefabrikation og er Leverandør til talrige Amter og Kommuner. Stenhuggerpladsen med Skærvefabriken ligger ude paa Kanalvejen og er et ret imponerende Anlæg, der spænder over 1 Td. Ld.

Fra Firmaet er bl. a. udgaaet Granitarbejder til Odense ny Teater og den ny Bispegaard, ligesom Asfalteringen af Byens Hovedgader er udført under Samarbejde med et tysk Firma.

Den nuværende Indehaver, H. Hansen, optoges som Kompagnon 1900 og blev Eneindehaver i 1905.

Løveapoteket, hvis tidligere Indehaver, Etatsraad Lotze, paa saa mange Maader har gjort sig fortjent af sin By, har oparbejdet en meget betydelig og anset Fabrik for Apoteker-

Odense Stolefabrik.

L. Harboe,
Købmand.
Født 1869 i Odense.

P. Knudsen,
Direktør.
Født 1890 i Odense.

N. J. V. Grauslund,
Direktør.
Født 1878 i Trelde.

varer og Kemikalier; Hagen og Sivertsen paa Nedergade er bleven en af Landets største Virksomheder indenfor den litografiske Industri og Æskefabrikationen, Odense Stolefabrik, der ejes af Snedkermester A. F. Larsen, har paa Skibhusvejen bygget sin Fabrik, hvis Frembringelser leveres Landet over. Fabrikant L. Harboe er Indehaver af Firmaet J. L. Harboe, der grundlagdes 1865 og overtoges af den nuværende Indehaver i 94. Firmaet, der fabrikere Malervarer og Tapeter, har sin egen Fabrik, der er ret betydelig. Ved flere Rejsende er Forretningens Varer indarbejdet over hele Landet, og det har bl. a. leveret Vægklædningen til Odense nye Teater.

Og saa er der Bryggerierne. Odense Øl har et fint Navn fra gammel Tid, og det har forstaaet at hævde sit Renommé paa dette Omraade. Byens gamle Skytshelgen, St. Alban, har givet Navn til det største Bryggeri, der ligger ude i Tværgade. Albani Bryggeriet anlagdes 1859, og det store Bygningskomplex med de takkede Gavle og røde Mursten minder om et af Byens middelalderlige Klostre. Bryggeriet ledes af Direktør

J. L. Harboes Tapetfabriker.

W. Arntz, der tillige er Formand for Haandværker- og Industriforeningen. Ude i Holsedore ligger Odense Bryggeri, der er anlagt 1875.

Der findes mangfoldige andre Virksomheder, der henhører under Industrien, men de Navne, vi her har nævnt, vil være tilstrækkelige til at give Læserne Indtrykket af den Driftighed og Energi, hvormed Industriens Mænd tager fat paa de Op-gaver, der ligger for. Selve de nævnte Virksomheder fører naturligt med sig, at der efterhaanden oprettes nogle, der fremstaar for at betjene de andre. Hertil maa vel henregnes det store Firma Fyens Sækkekompagni, der har en stor Fabrikbygning og som ledes af Direktør Jens Jespersen, samt

Chr. Hennings,
Grosserer.
Født 1864 i Randers.

H. Friis,
aut. Installatør, R af D
Født 1855 i Odense.

det kendte Bureau Lux, der beskæftiger sig med al Transportvirksomhed etc.

— — —
Saadanne mægtige Verdensfirmaer, som Aarhus f. Ex. har, findes ikke i Odense. Det hele er fordelt paa flere Hænder. Dog findes der ogsaa her store, landskendte en gros Firmaer, saaledes Willh. R. Maegaard, der grundlagdes 1849. Firmaet har en betydelig Forretning i Korn- og Foderstoffer, Trælast og Smørexport og drives nu af Grosserer Thorbjørn Muus. Holbeck & Søn, der bl. a. handler med Kul, Jern og Skifer, var et gammelt Firma, der nedarvedes fra Fader til Søn, indtil det for nogle Aar siden overgik til et Aktieselskab. Konsul Gædecken har en ret stor Forretning i Korn, Mel og Gement.

C. T. og P. Jensen i Træløst og Chr. Hennings & Co. i Kolonial. Der findes nogle store landskendte Vinfirmaer, Niels Jensen og F. W. Hey. I det store Forsamlingshus i Kongensgade har Odense Vinkompagni sine Lagre og Kontorer. Firmaet stiftedes i 1895 af Købmændene Ludvig Justesen og Th. Andersen og har i de forholdsvis faa Aar opnaaet en betydelig Position. Saaledes har Firmaets Oporto-Vin opnaaet Guld-

Ludvig Justesen,
Vinhandler.
Født 1871 ved Odense.

Th. Andersen,
Vinhandler.
Født 1871 i Svendborg.

medaille paa den internationale Udstilling i London 1907, ligesom Firmaet er Leverandør af Cherry Brandy til den spanske Konge.

Af en nogen anden Art er Virksomheden i Lauritz Andersen & Co. Dette Firma, der stiftedes 1884 og ejes af Købmand Henrik Andersen, har Drivremme, Maskinolier og Mejeriartikler som Specialitet, medens Odense Hørkramforretning, der ejes af Købmand Sophus Petersen, som Navnet antyder handler med Hørkram en gros. Kul, denne store Artikel, sælges af flere Firmer, men noget rigtigt stort Kullirma findes ikke; jeg har nævnt nogle i denne

Arbejdernes Brændselsforsyning.

Henrik Andersen,
Købmand.
Født 1858 i Vejle.

Sophus Petersen,
Købmand.
Født 1861 i Odense.

H. F. Christiansen.
Købmand.
Født 1857 ved Tommerup.

Branche og skal hertil føje Arbejdernes Brændselsforsyning, der startedes 1901 med C. Nielsen som Bestyrer. Firmaet er udelukkende baseret paa Salg til Husholdningsbrug og har paa dette Omraade oparbejdet en udstrakt Forretning. Af mere kendte en gros Forretninger i Støbegods bør nævnes Johs. B. Lange og H. F. Christiansen. Den sidstnævnte har Eneudsalg af alt Støbegods fra Hess & Søn i Middelfart og begyndte sin Forretning i 1911.

— — —

I faa Provinsbyer er der saa kønne Butiker som i Odense, og naar Odenseaneren promenerer sin vante Tur ad Vestergade fra Kongensgade til Brockmanns Hjørne, fanges Øjet af mange lokkende og virkelig stilfulde Butiksvinduer.

Chr. Sørensens Kolonialforretning paa Vestergade er helt moderne i alle Retninger og har mange Kunder blandt den fynske Adel; det samme gælder cand. pharm. Kruse, Læseforeningens Formand, der overtog Starups gamle Materialhandel paa Flakhaven og har oparbejdet den til et saa betydeligt Omfang, at Kruses Forretning er kendt og skattet over det ganske Fyen. — Købmand P. C. Rasmussens store Manufakturforretning paa Vestergade etableredes 1887 paa Vestergade 25, men i Fjor flyttedes den til sit eget Hus i samme Gade Nr. 16, og denne Forretningsejendom med sit fremmedartede Udseende tiltrækker sig uvilkaarlig *alles* Opmærksomhed.

Blandt Byens yngre Forretninger maa nævnes Frk.

Karen Flensteds Lingeri- og Udstyrs-magasin. Det er den eneste Dame i Odense, der har oparbejdet en saadan Forretning, og alene derfor bør den anmærkes; men Frk. Flensted har tillige

Karen Flensteds Forretning.

formaaet, i Løbet af de tre Aar, Forretningen har existeret, at samle en betydelig Kundekreds om sig.

Der findes en hel Række Boghandlere paa Vestergade, og nogle er endda meget gamle og af betydeligt Omfang. Milos Boghandel er vel den mest kendte, og derefter følger den Hemselske Boghandel. Af andre kan nævnes Vilh. A. Lang, Rasmus Hansen og Edv. G. Hansen, hvis Forretning nylig er overtaget af den unge Bendt Haugsted. Fotograferne i Odense er dygtige. Jeg skal blot nævne Nørmark, der er kendt baade for sine glimrende Billeder og dygtige Foredrag, samt H. Søfelde, der har taget Flertallet af de Billeder, der findes i denne Bog. Jeg burde egentlig nævne mangfoldige andre Navne, f. Ex. Buntmager Fr. Bindslev, der har sin store, kendte Forretning

P. C. Rasmussen,
Købmand.

Karen Flensted,
Manufakturhandler.

Fr. Bindslev,
Buntmager.

i Kongensgade, Buntmager Døring, der har overtaget den i 1860 af L. Andersen etablerede Forretning paa Nørregade; men de anførte er tilstrækkelige til at danne sig et selvstændigt Skøn.

Haandværkerstanden tæller dygtige Folk, hvoraf mange har oparbejdet sig en Virksomhed, der er saa omfattende, at den staar paa Overgangsstadiet mellem Haandværk og Fabrikdrift.

Peter Andersen & Søn er etableret 1883 i Assens, men flyttedes 1890 til Odense og fremstiller Brandsprøjter, Apparater til Apoteker og andre Kobbersmede-Artikler, og i lignende Retning arbejder Kobbersmede-

Fyens Møbelmagasin.

mester R. A. Rasmussen, der tillige er Næstformand i Odense Privatbank. Knud Ejby har faaet sig et Navn som Kunstsmed, medens Fyens Møbelmagasin har skaffet sig et godt Navn blandt det møbelsøgende Publikum.

Møbelfabrikant I.

C. Jørgensen etablerede sig i 1898 og har faaet oparbejdet en saa betydelig Virksomhed, at han i 1912 maatte installere hele Fabriken i en egen nyopført moderne Bygning. Snedkermester Magnus Petersen overtog Faderens Forretning 1906 og har udvidet den gentagne Gange; saaledes blev Butiken i Aar udvidet, saaledes at den nu har en Gulvflade paa 800 Kvadrat-Alen. Hr. Petersen er Oldermænd for Snedkerlauget, medens Malermester H. I. Christiansen, der etablerede sig 1877 efter at have søgt Malerskolerne i München og Wien, sidder i Haandværkerforeningens Bestyrelse.

Sadelmager N. J. Jensen etablerede sig 1893 og optog nogle Aar senere Fabrikation af Kufferter, som nu leveres over hele Landet til de andre Sadelmagere. Det, der især præger

P. J. Døring.
Buntmager
Født 1879 i Aarhus.

R. A. Rasmussen,
Købbersmedemester.
Født 1864 i Odense.

I. C. Jørgensen.
Mobelfabrikant.
Født 1869 i Thorup.

Jensens Forretning, er den daglige stille, men *gode* Forretning. Der er ingen Spring, det hele gaar jævnt frem.

Sadelmagermester Schwartz Sørensen etablerede sig under beskedne Forhold i 1903, men gennem et energisk Arbejde blev Lokalerne snart for smaa, saa en betydelig Udvidelse maatte foretages i 1912. Firmaet bor nu i sin egen Ejendom paa Vestergade og har ved Siden af sin solide Sadelmager-Forretning oparbejdet en betydelig Linoleums-Specialforretning, som har foretaget mange større Arbejder, bl. a. til Fyens Forsamlingshus, Odense nye Sygehus og Odense Teater.

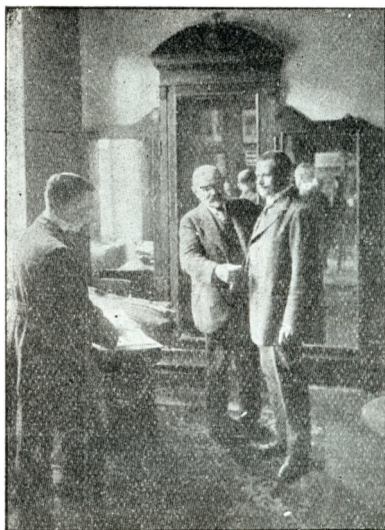
N. J. Jensen.
Sadelmagermester.
Født 1869.

H. I. Christiansen,
Malermester.
Født 1852 i Faaborg.

Schwartz-Sørensen.
Sadelmagermester.
Født 1877 i Aesens.

Skrædderm. Nielsen tager Maal.

Omraade bør nævnes Arbejdernes Aktiebageri og Odense Brødfabrik. Den første startedes 1891, væsentlig paa Initiativ af den nuværende Bestyrer Carl Rasmussen. Omsætningen er oppe paa over 400,000 Kr. aarlig. Rasmussen er en selvstændig Karakter, der hører til Social-Demokratiet. Han vragedes ved Byraadvalget i 1913 af personlige Grunde; i en Aarrække har han været Formand for den kommunale Hjælpekasse. — Slagtermester Chr. Hansen begyndte sin egen Forretning 1896 og tog 1908 sit eget Hus i Besiddelse, medens hans Kollega og Navne Emil Hansen for-

Jørgensen og Simonsens Piskefabrik etableredes 1892 og drives nu alene af Fabrikant Knud Simonsen.

Paa Flakhaven har Skræddermester J. P. Nielsen sin Forretning. Nielsen lærte hos Seebeck i Ringsted, kom derefter til København og senere til Odense, hvor han etablerede sig 1901. Et Bevis paa Nielsens Dygtighed turde det være, at Odense Skræddermesterforening har valgt ham til sin Formand. Odense Possementfabrik ejes af C. Glog-gengieser og fremstiller særlig Gardin- og Møbelpossement.

Paa Næringsmidlernes

Kongensgade 61.

uden sin Slagterforretning har kastet sig over Pølsefabrikation. — En kendt Forretning er Hunderups Cykle- og Barnevogns-fabrik, hvis Udvalg findes i Kongensgade. Fyns Cykledepot, hvis Indehaver er Carl Eriksen, er vel nok Odense største Forretning paa Cykle- og Motorkøretøjernes Omraade.

Ude paa Skibhusvej har Granithugger Laur. Østlund sin store Udstilling af Gravmonumenter, der udføres efter originale Tegninger.

Indenfor Forsikringsvæsenet findes der Repræsentanter for alle betydende Selskaber; saaledes leder Kontorchef A. N. Madsen herfra Generalagenturet for Haand i Haand, dette rammende og fyndige Navn for et Sygeforsikringsselskab. Selskabet har i Aarene 1910—14 udbetalt over $2\frac{3}{4}$ Mill. Kr. i Erstatninger, og denne Sum taler et saa stærkt Sprog, at andre Ord er unødvendige.

A. N. Madsen,
Kontorchef.

Theisens Hotel.

sens Hotel lukrerer af sin nære Beliggenhed ved Banen, og om kort Tid vil der som Nabo hertil blive rejst et stort nyt Missionshotel.

— — —
I en By som Odense findes der selvsagt talrige Hoteller. Det fornemste er Grand Hotel, hvis Palmehave er stærkt besøgt. Brochmanns Hotel er særlig Hjemsted for Handelsrejsende, medens Cafeen søges af hele Byen, særlig for Musikens og den gode Mads Skyld. Thei-

Knud Simonsen,
Fabrikant.

J. P. Nielsen,
Skrædemester.

Emil Hansen,
Slagtermester.

C. Nielsen,
Bestyrer

Carl Rasmussen,
Bageribestyrer.

A. Stenloft,
Direktor

Danske Byer og deres Mænd.

„Brobjerghus“ : Aarhus.

Udkommen er:

- I. Andr. K. Jensen: Aarhus By 2 Kr.
- II. Moreau Andersen: Odense By 2 Kr.
- III. Chr. Bigum: Aalborg By 2 Kr.

Beløbet kan indsendes i frimærker
samtidig med Bestillingen.

Under Arbejde er: Kolding, Randers, Horsens, Vejle og
Fredericia.

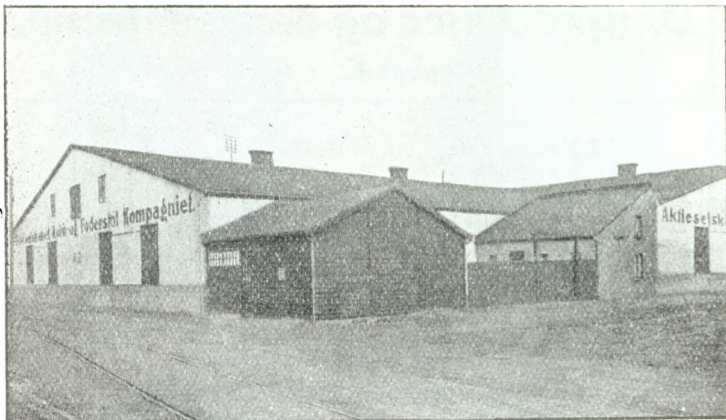

Fyns Sækkekompagni,

Odense.

Kongensgade 58.

Telefon Nr. 752.

Aktieselskabet
Korn- og Foderstof Kompagniet,
Odense.

Telefon 1299. – Statstelefon Nr. 8.
Telegram-Adresse: „Kompagniet“.

Karl Eriksen,

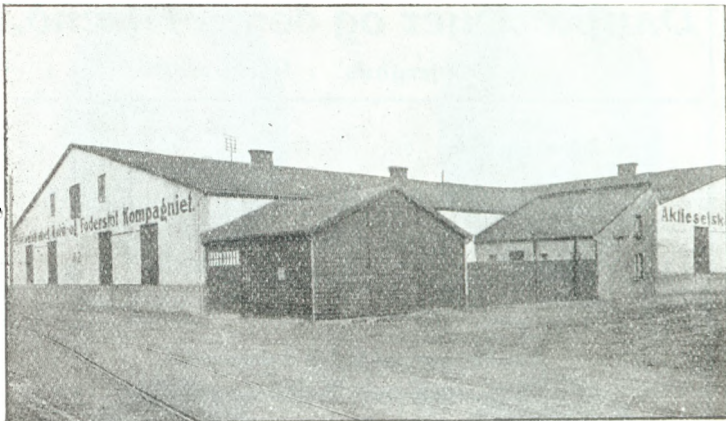
Etableret 1885. Vestergade 71, Odense. Telefon Nr. 606.

Specialforretning en gros

**Cycler, Automobiler, Motorcycler
samt alle Tilbehørsdele.**

Forretningen udgiver hvert Aar Katalog med ca. 4000
illustrerede Numre.

Aktieselskabet
Korn- og Foderstof Kompagniet,
Odense.

Telefon 1299. – Statstelefon Nr. 8.
Telegram-Adresse: „Kompagniet“.

Karl Eriksen,

Etableret 1885. Vestergade 71, Odense. Telefon Nr. 606.

Specialforretning en gros

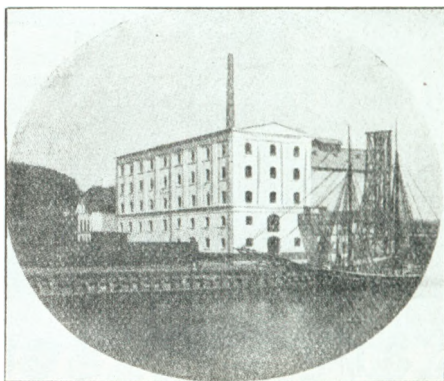
**Cycler, Automobiler, Motorcycler
samt alle Tilbehørsdele.**

Forretningen udgiver hvert Aar Katalog med ca. 4000
illustrerede Numre.

—————

Munke Mølle, Odense.

68

————— Moderne Hvede- og Rugmøleri. —————

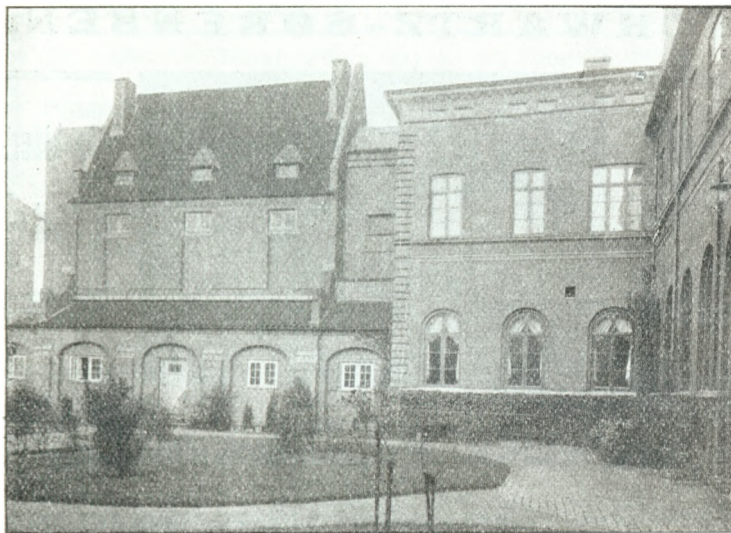
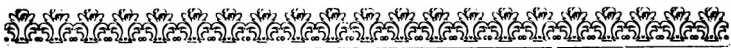
Aktieselskabet
Odense Privatbank,

————— *Vestergade 2.* —————

Telefon: 1800 & 2202.

*Udfører alle almindelige Bankforretninger.
Ordner Kredit- og Hypothekforeningslaan.
Diskonterer Veksler paa Ind- og Udland.*

13

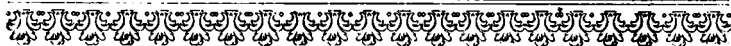
Fyens Stifts Sparekasse.
Fisketorvet 10.

Indskud modtages til Forrentning.

Renten beregnes fra Indskuddagen og til den 11. i hver Maaned.

Kontoret er aabent
hver Søndag fra 10—2 og 4—5.

SCHWARTZ-SØRENSEN.

Møbler
og
Gardiner.

Markiser
og Gulv-
tæpper.

Lædervarefabrik.

60

Møbel-, Dekorations- & Linoleums-Specialforretning.

Chr. Hansen,

Slagtermester.

Nørregade 25.

Telef. 622.

58

60 - 63

ODENSE NY MISSIONSHOTEL

Til højre for Banegaarden, vis a vis Kongens Have.

**Hypermoderne, med
alle Nutidens Be-
kvemmeligheder
indrettet Hotel.**

Auto-Garage.

Udstillingslokaler.

Værelser fra: Kr. 1.50
for enkelt og 3 Kr.
for dobbelt Værelse.

Stor, hyggelig Restaurant, Terasse og Selskabslokaler.

Ingen Drikkepenge.

18

J. C. Jørgensens Møbelfabrik.

Fuldstændig Montering
af herskabelige og borgerlige Hjem.

Samarbejde med de bedste Kunstnere.

P. Joh. Døring

Bundtmager.

Nørregade 21.

Telefon 1438.

Odense.

56

R. A. Rasmussen,

Odense.

Kobbersmed.

Tlf. 627.

Specialist i Apparater til Apotheks=Laboratorier,
 saa som: Vanddestillationsapparater,
 Vacuum=Apparater, Kobberdamp=
 kedler, Kobberdamprør m. m. samt
 ogsaa i Apparater til cbm. Fabriker og; Tojrensnings=
 anstalter

55

Magnus Pedersen, Snedkermester.

Kongensgade

51.

Odense.

63

56 - 55 - 63

Andelsselskabet
Mejeriet „Sanderum“.

Odense.

Telefon 1440.

Thorsgade 75.

Odense
Vin Kompagni

Odense.

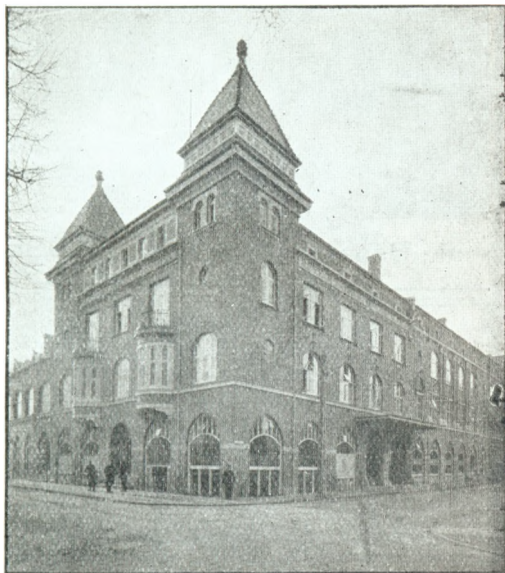
Telegr.-Adr.:
Vinkompagniet.

Telefon 140.

Kgl. Hof-
 Leverandør
 af
„Cherry Brandy“
 til

Hs. Majestæt
 Kongen af Spanien

45

Emil Hansen,
 Slagtermester.

Udsalg: Vestergade 99.
 Telef. 1322.

Pølsefabrik: Søndergade.

58

70 — 45 — 58

..... Generalagent: A. N. MADSEN, Odense.66

Hans Sofelde.
Atelier for kunstnerisk Fotografi.

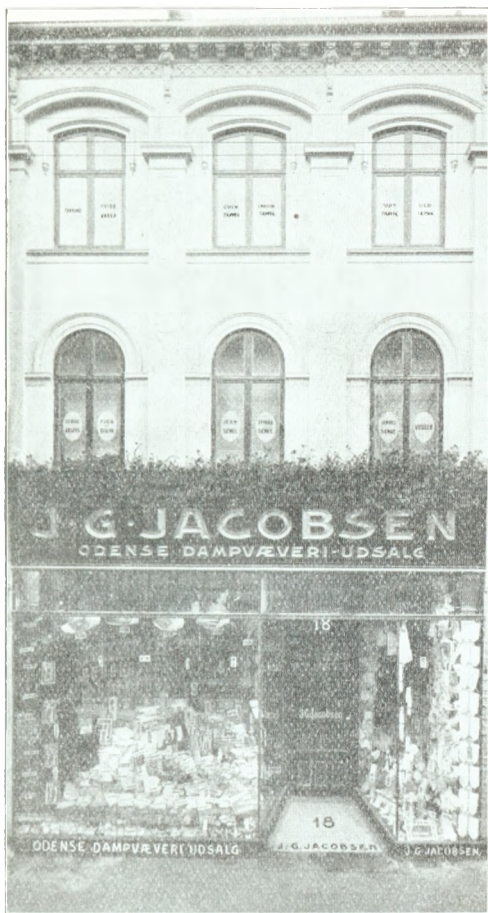
Jernbanegade 9, vis à vis det nye Teater.

Telefon 1585.

Tilkendt Dansk fotografisk Forenings Solomedaille.

Udført Illustrationerne til denne Bog.

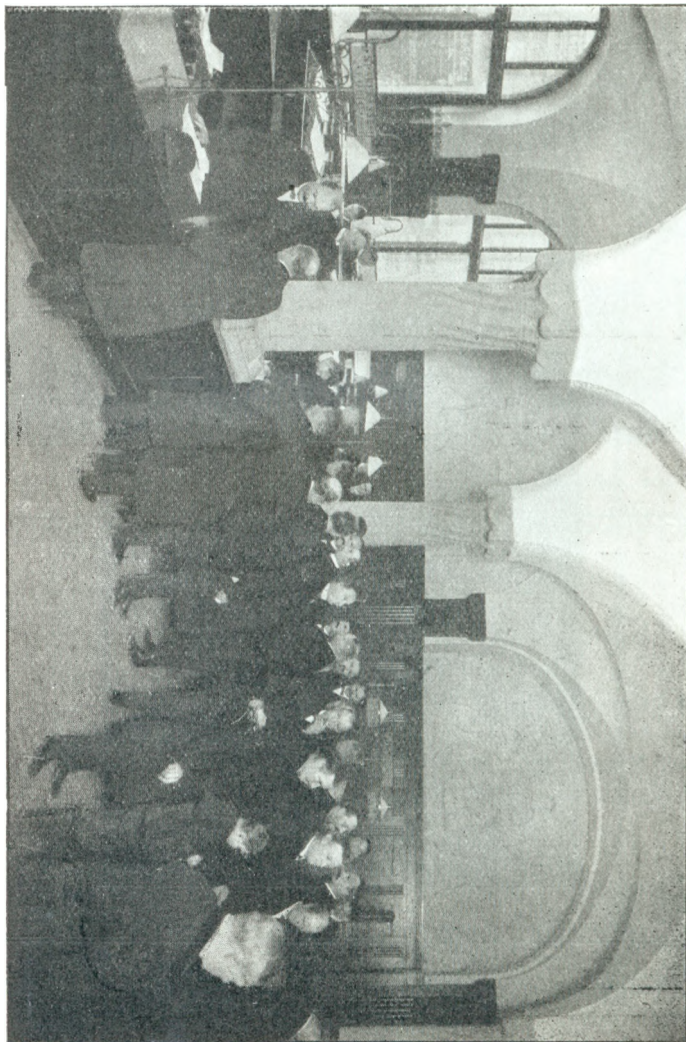
52

Vestergade 18. ODENSE DAMPVÆVERI-UDSALG Grundlagt 1892.
J.G. JACOBSEN

Byens billigste og bedst sorterede Manufaktur-
 og Smaatingsforretning.

HANDELSBANKEN - ODENSE.

EKSPEDITIONSLOKALE.

HANDELSBANKEN - ODENSE.

Fyens Disconto Kasse

Telef. **80** og **1400**.

Oprettet 1846.

i Odense

Telegram-Adresse :

Discontokassen.

Aktiekapital 6 Millioner Kroner

Reservefond 1 Million 864,687 Kroner

**er i sit Lokale paa Hjørnet af Vestergade og Flakhaven
aaen hver Søndag fra Kl. 10 til 2 Form.
og Kl. 4 til 5 Efterm.**

- 1) Modtagelse af Indskud paa **Folio, Indlaan** og **Kontrabog, der forrentes fra Dag til Dag,**
- 2) Diskontering af Veksler paa Indlandet samt Laan paa Værdipapirer,
- 3) Køb og Salg af Checks samt Veksler paa Udlandet,
- 4) Ordning af Krediter i løbende Regning,
- 5) Inkasso af Veksler og Anvisninger i Ind- og Udland til laveste Beregning,
- 6) Udstedelse af Akkreditiver for Rejsende paa alle større Steder i Udlandet,
- 7) Køb og Salg af **Obligationer** og **Aktier (Kurtage 1 pro mille),** samt Ordning af **Kreditforeningslaan. Forskud gives,**
- 8) Køb og Salg af fremmede Penge,
- 9) **Gratis** Indløsning af alle Slags **Rentekupons** samt af noterede Bankchecks,
- 10) Opbevaring af Værdipapirer og Værdisager,
- 11) Udlejning af **Boksrum** i Bankens brand- og dirkefri Granit-Hvælvinger fra **10 Kroner aarlig,**
- 12) Ind- og Udbetaling af Renter for den tyenske Kreditforening samt Østifternes Hypothekforening.

Saa vel **Kontrabøger** som Checkhefter udleveres **gratis.**

Chr. Nielsen & Co.
Tricotagefabrik.

Etabl. 1884.

Telefoner 387 & 2387.

Telegr.-Adr.: Nienco.

VALDEMAR GÆDECKEN.

56

Tlf. 189 - 1789. Statstlf. 16.

Telegram-Adr.: Gædecken.

**Flormel, dansk (Mariebo Dampmølle) & amerikansk. Korn- & Foderstofartikler.
Alle Sorter Mel & Gryn. - Cement. - Hovedoplag for Fyen & Øer af
Chokolade (Rod. Lindt firs, Zürich & Bern) og (»Alpursa«, Bayern).**

36 56

Fyens elektriske Materialforsyning

Odense.

Vindegade 76.

Telefon 2525.

Alle elektriske Artikler
en gros. en detail.

Aktieselskabet

Dansk Elektricitets Comp.

Odense.

Kongensgade 19. Telefon Nr. 1855.

Elektriske Anlæg for

Lys og Kraft.

Lysekroner.

Metaltraadslamper.

Autoriseret Installatør.

**A/s Rasmus Holbeck & Søn,
Odense.**

Nørregade 69. Telf.: Kontor 24 - Lager 99 og 2399.

.....

**Jern. ::: Staal.
Kul. : Metaller.**

8

**Magnus Nielsens
Isoleringsforretning.**

Kontor: Læssøgade 30.

Ved Forretningsbestyrer N. Balle.

Telefon 1333

Odense Eksportslagteri.

Fedt, Pølser, alle Sorter Fedevarer og Konserver
— i prima Kvaliteter. —

Alle Varer er undersøgte af Kommunens Dyrslæge.

Guldmedaille Paris 1900.

Højeste Udmærkelse Landmandsforsamlingen 1900.

Udsalg paa Slagteriet og Vestergade 23.

Ordres modtages pr. Telefon (Nr. 500).

P. A. Kruse,

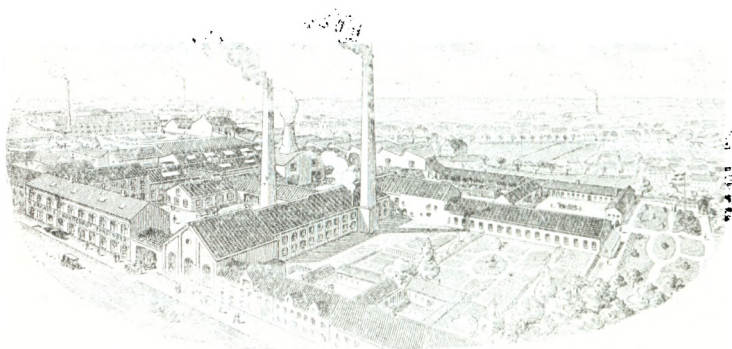
cand. pharm.

**Odense Materialhandel,
Finkhøuen 1.**

Stort og billigt Lager af alle
Sygeplejeartikler, Gummivarer.
Alle medicinske Sæber, Svampe.

Tlf. 227.

Tlf. 227.

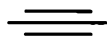

A s Brandt & Co. Nørrebro Jernstøberi.
ODENSE

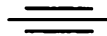
Kakkelovne og Komfurer. Kaminer. Centralovne. ¶
Alt Bygningsstøbegods. Moderne og praktiske Faconer og Konstruktioner.

P. C. RASMUSSEN

**Manufaktur- og
 Konfektionsforretning.**

**Vestergade 16.
 Odense.**

40

Odense Kuffert-Fabrik.

Kongensgade 41.

11

Specialitet :

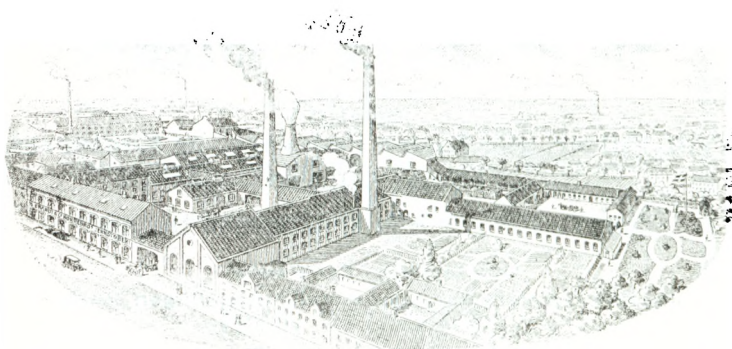
Gode Haandkufferter

en gros & detail.

5

41 — 5

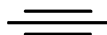

A s Brandt & Co. Nørrebro Jernstøberi.
ODENSE

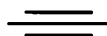
Kakkelovne og Komfurer. Kaminer. Centralovne.
Alt Bygningsstøbegods. Moderne og praktiske Faconer og Konstruktioner.

P. C. RASMUSSEN

**Manufaktur- og
 Konfektionsforretning.**

**Vestergade 16.
 Odense.**

40

3 - 40

Odense Kuffert-Fabrik.

Kongensgade 41.

11

Specialitet:

Gode Haandkufferter
en gros & detail.

5

41 — 5

Fabrikation af

1. KL.s PELS VÆRK

en gros.

en detail.

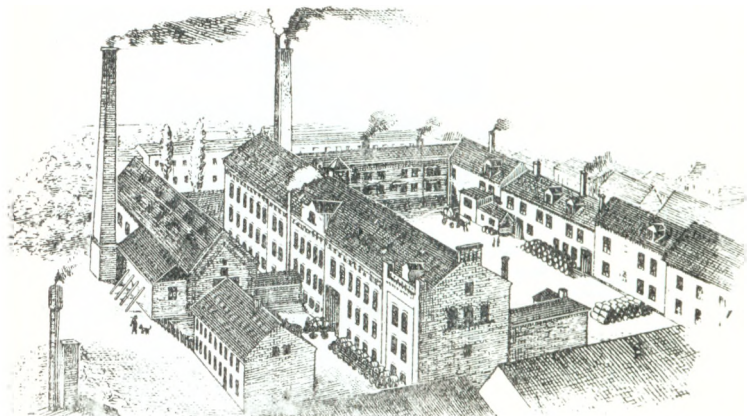
34

FREDERIK BINDSLEV.

ODENSE. KONGENSGADE 16.

A/s N. N. Blumensaadts Fabriker, Odense.

Grundlagt 1835. Telefoner: 60 & 1032.

Sæbe, Parfume og chem. tekn. Artikler.

34 - 2

Edv. G. Hansens Boghandel.

Bendt Haugsted.

Vestergade 5. ::: Telefon 279.

Odense.

*Spec.: Hertz' Brevordnersystem og
Kartothek.*

Eneforhandling for Odense.

9

FOLKETHETRET

ODENSE.

21

Juni og Juli: **stor Koncert hver Dag**
i Theatrets pragtfulde Have.

August og September: **Sommertheater.**

— Oktober—Maj: **Varieté.** —
Optræden af 1ste Rangs Artister.

Verandaen og Theatertunnel anbefales.

20

H. J. Christiansen,
Malermester.

Dekorationsarbejde. Skiltearbejde.

Telefon 556.

KNUD ANDERSEN

TELF. 34.

ODENSE.

TELF. 146.

Gulvfliser, fine og grove. Vægfliser. Lertagsten, glasserede og uglaserede. Saltglasserede Rør og Krybber. Ildfaste Sten og Ler. Rørvæv. Tagpap. Molersten til Staldhvælvinger. Molersten til selv

bærende Skillevægge.

30

Forlang Prøver og Tilbud.

J. P. NIELSENS

1ste Klases

Civilt- & Uniforms-Skræderi

Specialitet: Præstekjoler.

Flakhaven 1, 1. Sal. Odense.

Telefon 871.

16

Forlang

23

Dansk Flormel.

Dampmøllen Victoria,
Odense.

Peter Andersen & Søn.

Etableret 1883.

Kobbersmedie & Blylodderi, Blikkenslageri, Sprøjtefabrik.

Telefon 775.

Odense.

Telefon 2172.

Overgade 17.

Fabrikation af alle Apparater

11

for Damp-Garderobefarveri og kemisk Tøjrensning, Brænderi,
Bryggeri og Apothek.

Montage udføres.

Overslag gratis.

Albani Mejeri.

Albani Torv. Odense.

25

CHR. SØRENSENS KOLONIALFORRETNING OG DELIKATESSEMAGASIN,

VESTERGADE 30. ODENSE. TELEFON 147.

Det største Udvalg i The.
Fine Oste. - 20 Sorter føres.
Biscuits, Kiks. - 80 Sorter føres.
Ekstrafin røget Lax.

Hans Jørgensen & Søn,

Entreprenører.

Indehaver: **H. Hansen.**

Stenhuggeri & Skærvefabrik.

Kanalvej. Telef. 2483.

Hovedkontor:

Pjentedamsgade 49. Tlf. 683.

Granit-Gravmonumenter

Indfatning om Gravsteder.

Mindestene tegnes og udføres,
Tegningerne er kunstbeskyttede.

Portrætter

i Bronze, Marmor og Granit.
Bygningssten, Trappesten, Brosten
og Kantsten.

Granitkærver i alle Størrelser til
Monnierstøbning, WC, Kloak-, Vej-
og Gadeanlæg, Fundering samt
Brolægning og Kørsel.

Overslag og Tilbud paa Forl.

— Mørtelfabrik. — 29

31

Aktieselskabet

De Forenede Spritfabrikker.

P. Jørgensens Sønner - F. Christophersen & Co.

Telefon 22. - 136.

Eneste Sprit- og Gærfabrik paa Fyn.

29 - 83

WILH. R. MÆGAARD,

Telegram-Adresse:
Mægaard.

ODENSE.

Telefon 56 og 1356.
Statstelef. 17.

Trælastforretning. — Korn- og Foderstofforretning.

Odense Possementfabrik.

Specialitet: Møbel- og Gardinpossement.

Telefon 1493.

38

Jørgensen & Simonsen,

Piske- og Stokkefabrik.

Indeh. Knud Simonsen.

Grundlagt 1892.

Odense.

Telefon Nr. 992.

Fabrikatet anbefales ærede Forhandlere.

Prisliste franco.

51

Stenstrup og Odense Ceglværkers Kontorer

Albani Torv 8, Odense, Telefon Nr. 687,

Stenstrup Station, Fyen, Telefon Nr. 19,

anbefaler:

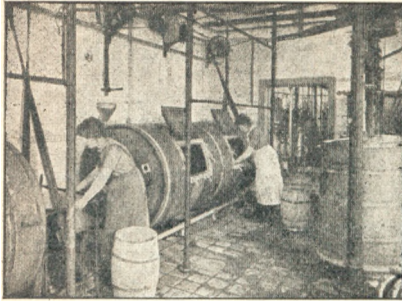
Prima Mursten og Drøenrør samt

Cagsten med eller uden Fals,

og alle andre Ceglvarer.

47

38 - 51 - 47

Mejeri - Aktieselskabet

„PASTEUR“.

— Telefon 707 —

Odense.

65

Laur. Østlund,
Granithugger,

Skithusvej 1. & Telefon 2383.

*Moderne Granit-Monumenter med Eneret,
efter Kunstneres og egne originale Tegninger.*

48

Bureau
„LUX“

Odense.

—

Telef. 1215.

64

Hagen & Sievertsens

Bog- og Stentrykkeri samt Æskefabrik.

Telefon 63. ————— Odense.

75

65 - 48 - 64 - 75